BROSURA III

CORESPONDINÇA SECRETA

ŞI

ACTE INEDITE

ALLE

CAPILORU REVOLUTIUNII ROMANE

DE LA 1848

Ş'ALLE ADMINISTRAŢIUNII DE LA BALTA LIMAN

ADUNATE SI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU

PREÇUL 2 FRANCI

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA NAŢIONALĂ, ANTREPRENORŬ: C. N. RĂDULESCU.

1874

TABLA DE MATERII

PREFAÇA

Publicând a treea broşură privitóre la a ctele inedite şi epistole particulare ale capilor mişcăriĭ de la 48, prima mea datorie este a arăta sorgintea epistoleĭ No. 1 din broşura II, sorgintea scrisoriĭ rĕposatuluĭ Stefan Golescu către Domnitorulŭ Alexandru Ghica. cu data de 1 Ian. 1839; căcĭ 'mĭ a scăpat din vedere acésta, cu occasiunea publicăriĭ actuluĭ menţionatŭ.

Acea epistolă nu mi s'a comunicat de familia Golescilor, cum aŭ putut crede aceia cari s'aŭ simţit póte atinşĭ prin acea epistolă; uă coppie după acea scrisóre am găsit-o între hîrtiele socru-meŭ, rĕposatul Căpitan Dimitrie Ciocârdia, care coppie era scrisă de rĕposatul cumnatu-meŭ Scarlat Voinescu. Prin ce împrejurare acesta 'şĭ a putut procura acea coppie, nu pot affirma; adevĕrul însă este că nu famillia Golescilor 'mĭ a procurat acea coppie. Cât pentru publicarea unor asemenea acte, acésta e o cestiune de appreciare; eŭ cred c'asemenea acte pot servi ca materialŭ pentru istoria timpilor la care se raportă.

O repetŭ, cu artistul Negulicĭ, însăşĭ epistolele private alle ómenilorŭ politicĭ potŭ fi publicate, chiar trăind eĭ, spre a servi de esemplu: ceĭ ce aŭ lucrat bine, să se bucure; ceĭ ce aŭ lucratŭ rĕŭ, să roşască; primind fie-care resplata faptelor lor, în persóna lorŭ séŭ a urmaşilor lor.

Acéstă datorie împlinită, venim a ne împlini altă datorie,

datorie de recunoştinţă către D.D. N. Creţulescu, Alexandru Christofi, C. Racotă şi C. Romanescu, cari aŭ binevoit, în interesulŭ istorieĭ, a ne procura differite acte şi epistole, ce revarsă lumină atât asupra mişcăriĭ de la 48, a administraţiuniĭ de la Balta-Liman, şi a cestiuniĭ uniriĭ Moldo-Românieĭ, cum şi asupra conduiteĭ politice a bărbaţilor ce aŭ jucat unŭ rolŭ, maĭ mult séŭ maĭ puçin important, în acelle epoce de regenerare şi de umilire a naţionaţităţiĭ nóstre.

In urma scandaluluĭ provocatŭ de D. Eliad fiiul, în séra de 10 Decembrie, anulŭ espiratŭ, şi despre care vom vorbi la finele acesteĭ preface, scandalu relatat de ḑiarulŭ *Ḑiua* în No. de la 12 Decembrie espira ŭ, D. Alex. Christofi a pus la dispoziţiunea nóstră, nu numaĭ corespondinţa sa proprie cu Stefan Golescu, cu Negulicĭ şi Pleşoianu, dér şi corespondinça acestora între dînşiĭ, din timpulŭ emigraţiuniĭ; astŭ-felŭ că prin acelle acte şi epistole se revarsă lumină mare asupra conduiteĭ politice a capilor mişcăriĭ nóstre de la 48. In acéstă broşură publicămŭ parte din acea interesantă corespondinçă.

Prin ce împrejurare corespondinţa Pleşoianuluĭ cu Stefan Golescu şi cu Negulicĭ, cum şi a acestora cu alţĭ collegĭ aĭ lor de la 48, se aflâ aḑĭ în possessiunea D-luĭ Christofi?

Din epistola Pleşoianuluĭ No. 36 din acéstă broşură se constată că soçia reposatuluĭ Negulicĭ, dupe mórtea acestuia, a încredinţatŭ Pleşoianuluĭ corespondinça sa cu Golescciĭ, Pleşoianu, Grădiştényu, etc; iar Pleşoianu, la mórtea sa, a încredinţat D-luĭ Christofi, amicul seŭ intimŭ, atât corespondinţa sa cu ceĭ l'alţĭ collegĭ aĭ seĭ, cum şi correspondinça luĭ Negulicĭ, cu Golesciĭ, Pleşoianu ect. conform dorinçeĭ esprimată de Negulicĭ înaintea morţiĭ sélle, dupe cum ne-a assigurat consórta acestuia.

D. Christofi, comunicându-ne tótă acéstă corespondinçă, şi ajutând încă tipărirea acesteĭ a treea broşure cu suma de 200 fr., ne-a dat uă îndoită probă de affecţiune şi de încredere; nu ne îndoim că publiculŭ i va mulţumi pentru acestŭ serviciŭ addusŭ istorieĭ Revoluţiuniĭ de la 48; din parte-ne, esprimăm D. Christofi gratitudinea nóstră pentru acelle acte importante,

cum şi D. C. Romanescu pentru notele ce ne-a procuratŭ, şi pentru 200 fr. cu care a ajutat tiparirea Broşureĭ III.

Asemenea esprimăm recunoştinţa nóstră D. C. Racotă care, după citirea primeĭ ş'a duoa broşure relative la actele Capilor mişcăriĭ nóstre de la 48, a bine-veitŭ a ne comunica şi D-sa maĭ multe epistole interesante alle luĭ Eliad, epistole cari revarsă lumină asupra *Memorielor sélle intime*, publicate de D. N. Rousso, şi maĭ ales asupra cestiuniĭ uniriĭ Principatelor.

Inainte d'a esplica unele din scrisorile din acéstă broşură, ne credem datorĭ a da câte-va esplicărĭ asupra luĭ Negulicĭ şi Pleşoianu, morţĭ şi îngropaţĭ în streinĕtate.

Din epistolele Pleşoianuluĭ, din care publicăm câte-va în acéstă broşură, cum şi după mărturisirea D. Gen Tell, care a fost şefulŭ seŭ militar înainte de revoluţia din 48, şi chiar în timpul acelleĭ mişcărĭ, se constată că Pleşoianu avea uă posiţiune independentă la 48. şi c'a participatŭ la acea mişcare din convingere, luptând cu neinteresare şi abnegare pentru triumful principielor sacre coprinse în programulŭ Revoluţiuniĭ de la 48; apoĭ resemnarea sa sublimă în timpulŭ emigraţiuniĭ, sufferind cu mulţumire pentru causa sacră, fără a se plînge uă singură dată de sufferinţele esiluluĭ, în fine abnegarea sa, demnă d'unŭ apostol allŭ libertăţiĭ, l'aŭ făcutŭ iubitŭ şi stimatŭ de bărbaţĭ onorabilĭ ca Gen. Tell, Golescii, Negulici, etc; ast-felu că numele sĕŭ este cu dreptŭ cuvêntŭ pronunţatŭ cu respectŭ de contimpuraniĭ seĭ; şi istoria imparţială i va da loculu ce i se cuvine în istoria Revoluţiuni nóstre de la 48.

Negulicĭ, care a fost trimisŭ în Francia de unŭ unchiŭ alŭ seŭ pentru studiulŭ pictureĭ, înturnându-se în patria sa înainte de 48, s'a occupatŭ cu pictura maĭ mulţĭ anĭ, făcênd portrete cu uleiŭ şi cu creionulŭ; apoĭ în anulŭ 47, a occupatu catedra de desemnŭ la collegiulŭ S-tu Sava, ajutând tot d'odată pe Eliad, ca colaboratorŭ, la redactarea *Curieruluĭ Românescŭ*; şi tot în acéstă fóie, a tipăritŭ parte din *Scrisorile la Sofia*, de Aimé-Martin, şi din *Vocabularulŭ seŭ*; apoĭ a publicat maĭ multe opere ce anunţasse în catalogul sĕŭ despre uă *biblio-*

tecă enciclopedică, religiósă, morală, litterară, sciinţifică, etc, pentru educaţiunea omuluĭ diu légănŭ şi până la mormêntŭ. (1)

In celle treĭ lunĭ ale Revoluţiuniĭ nóstre de la 48, Negulicĭ a occupatŭ cu demnitate postulŭ de prefectŭ la Prahova, unde a lăsatŭ suvenire neşterşe în memoria locuitorilor din acellŭ districtŭ, prin blîndeţea, onestitarea şi patriotismulŭ sĕŭ luminatŭ.

Ca emigratŭ, după uă şedere de câte-va lunĭ în Constandinopole. a fostŭ transferat la Brussa cu alţĭ emigraţĭ românĭ, cărora Pórta le-a fost assigurat esistinça printr'uă léfă mensuală, din care ajutară şi pe Eliad pentru susţinerea causeĭ sacre, şi pentru esistinţa sa în Paris, pînă când Pórta a assigura, şi luĭ Eliad esistinţa familieĭ séle, printr'uă léfă mensuală de 3000 leĭ, şi printr'uă gratificaţiune de maĭ multe ḑecimĭ de miĭ leĭ turcescĭ.

In primăvara anuluĭ 1851, consumatŭ de nostalglie, ca Bălcescu ca Voinescu şi alţi emigraţi, cum şi de amare decepţiunĭ, din causa intrigilor perfide alle unor falşĭ amicĭ, cum attestă câte-va epistole alle DD Grig. Grădiştéuu, Scarlat Filipescu şi alţiĭ, Negulicĭ se stabili cu consorta sa în Constantinopole, unde şi muri în Maiŭ séŭ Iunie acellaşĭ auŭ. Mórtea sa fu regretată de toţĭ Româniĭ cari l'aŭ cunoscut; dovadă, epistolele unor emigraţĭ, ca cea de sub No. 36, şi altele ce possedămŭ.

Sĕ dămŭ acumŭ câte-va esplicărĭ asupra unora din epistolele din acéstă broşură.

Pentru înţellegerea epistoleĭ de sub No. 1, lectorulŭ urmésă să citéscă pagiuele 90—93 din opera D. N. Rousso (Lŏcustéuu) tipărită în Bruxelles la 1855. (2)

---

(1) Şi anume:

Educaţia mamelor de familie, traducere de la Aimé-Martin.

Scrisorĭ la Sofia asupra himieĭ, fisiceĭ, etc, idem.

Vocabularu romănŭ, de cuvinte strebune.

Callătoriile luĭ Gulliver (ilustrat) trad. de la Swift.

Maria.................... } romance morale, traduse una dupŏ Berthud,
Clotilda şi Edmond.. } şi alta dupŏ Paccard.

Dreptatea luĭ Dumneḑeŭ, dramă, care s'a jucat pe scena teatruluĭ naţionalŭ.

(2) Suite ou Suplément à l'histoire politique et sociale des *Principautés danubiennes*, de M. Elias Régnault, par N. Rousso.

Din epistolele No. 1—4 se vede stima ce Eliade purta luĭ Negulicĭ, pe care 'lŭ trata de *bărbatŭ mator, luminat și voitor de bine al luĭ Eliade*; ast-fel că adevĕrurile luĭ Negulicĭ din epistola No. 5, aŭ trebuit se coste multŭ pe Eliad; și supărarea acestuia se vede în respunsulŭ seŭ la acea epistolă, cu data din 14 Martie 1851.

Respunsulŭ luĭ Eliade la epistola luĭ Negulicĭ de sub No. 5, cum și respunsul Pleșoianuluĭ la epistola luĭ Eliade de sub No. 4 și la respunsulŭ acestuia către Negulicĭ, în fine respunsul D. Serurie la aceeașĭ epistolă a luĭ Eliade, nu le am putut publica în broșura acésta, pentru cuvêntulŭ că ni s'a procuratŭ după tipărirea ultimeĭ cólle; le vom publica în broșura IV, spre a se putea pronunça publiculŭ și în acéstă delicată cestiune, în deplină cunoștinçă de lucru.

Negulicĭ n'a putut respunde la epistola luĭ Eliade de la 14 Martie 1851; pentru cuvêntul că Eliade a trimis'o către ceĭ lalțĭ emigrațĭ din Brussa, ca, după ce o vor citi eĭ, să o comunice și luĭ Negulicĭ; unŭ sentiment de delicateçă și de unanimitate a oprit pe emigrațiĭ din Brussa a o trimite luĭ Negulicĭ, care se afla greŭ bolnavŭ la Constantinopole, unde a și murit peste duoĕ lunĭ.

Epistola No. 6 este uă desmințire flagrantă ce preotulŭ Șapcă dă luĭ Eliad, în privinça accusăriĭ ce acesta face D. Gen. Tell în opera luĭ Rousso, citată maĭ sus (pag. 38—41); că adică D. Gen. Tell a fost instrumentŭ allŭ D. Ion Ghica, și s'a încercat a înaugura Revoluția de la 48 prin spargerea lădilor cu banĭ publicĭ; faptŭ despre care Eliad nu menționédă în opera sa despre mișcarea de la 48, tipărită la Paris la 1851 (pag. 62—83). [1])

Epistola No. 7 este în strênsă legătură cu epistolele de sub No 25 și 26; ast-fel că răcéla luĭ Eliad pentru Pleșoianu a putut proveni și din cererea banilorŭ cu care Pleșoianu îllŭ împrumutasse, și pe cari Eliad nu'ĭ contesta, cum attestă epistola No 7, (în care nu pune condițiunea ce se vede

(1) Mémoires sur l'histoire de la régéneration roumaine, ou sur les événèments de 1848, accomplis en Valachie, par J, Heliade Rădulescu.

în epistola No. 25,) cumŭ şi alte epistole ce possedăm relative la acea cestiune.

In privinţa epistoleĭ No. 9, Pleşoianu şi Negulicĭ, ca şi D. Serurie şi D. Hristofi, affirmă contrariulŭ de ceea ce susţine Eliad, dupe cum se va vedea din epistolele ce vom publica în broşura IV.

In privinça numeluĭ de boteḑŭ şi de famillie al luĭ Eliade, de care tratésă epistola No. 12, lectorul imparţial compare acéstă epistolă cu celle ḑisse de Eliade în *Memoriele sélle intime*, reproduse de D. N. Rousso în opera sa de la 1855, citată maĭ sus (pag. 183 şi, 193—197) ; şi se va încredinţa că observaţiile luĭ Stefan Golescu din epistola sa No. 16, nu sunt nefundate.

Epistolele luĭ Stefan Golescu de sub No, 13, 14, 15, şi 32 caracterisă unŭ sufletŭ nobilŭ şi uă inimă de aurŭ ; elle dovedescŭ, din partea acelluĭ multŭ regretat bărbatŭ, multă logică şi multă iubire de patrie. Ce deosebire între epistolele luĭ Eliade ş'alle luĭ Stefan Golescu ! Citéscă lectorulŭ cu attenţiune epistolele acestor duoĭ ómenĭ, şi se va încredinţa în care parte este respectul pentru adevĕrŭ, şi noblelça de caracterŭ !

Epistolele luĭ Stefan Golescu de sub No. 16, 17, 18 şi 30 vor fi înţelese maĭ bine citind operile luĭ Eliade de la 1854—1866.

Actul de sub No. 19 este în strînsă legătură cu actele de sub No. 41 şi 42, şi cu epistolele de sub No. 27 şi 28 ; ele sunt atâtea probe necontestate despre machiavelismulŭ administraţiuniĭ Prinţuluĭ Stirbeĭ.

Ceea ce ne a silit a publica în acestă broşură actele de sub No. 41 şi 42, este broşura D. Grig. Miculescu, fost deputatŭ de la Mehedinţĭ, publicată înaintea allegerilor, ca uă manoperă electorală (1) ; în acea broşură autorul face elogiĭ esagerate acelluĭ Prinçŭ, despre care D. Bolliac ḑicea în emigrţie «că în ḑioa, «în care domnnia s'a vêndut luĭ Stirbeĭ, printr'unŭ ucazŭ

(1) *Descrierea voiajelor* M. Salle Domnitoruluĭ Barbu D. Stirbeĭ, în judeţuld Mehedinţĭ, la 1850 şi 1851 (veḑĭ pag. 3, 4, 8, 10, 14, 15, 16.)

«muscălescŭ, România ș'a acoperit faça de rușine ([1]) ; și tot D. Bolliac caracterisa aceea domnie prin aceste semnificative cuvinte alle luĭ Stirbeĭ : «că în România trebue să ieĭ ca se «daĭ, și trebue să daĭ ca să ieĭ, spre a maĭ putea da.» ([2]) Ceea ce affirmă și D. N. Crețulescu, care și D-sa relatésă aceste cuvinte alle luĭ Stirbeĭ: «că este uă crimă a preda statul, «atuncĭ când să ia și nu se dă ; dér când se ia și se dă, «este unŭ cuvêntŭ de statŭ.» ([3]) Apoĭ tot D. Bolliac făcea din Stirbeĭ la 1869 unŭ Cavur ! ([4]) Acésta m'a silit a începe unŭ studiŭ despre *Balta Liman*, în organulŭ officiosŭ allu D-luĭ Cogălnicénu ([5]), care m'a oprit a'lŭ termina. sub pretest. ḑicea D-sa, că nu vrea așĭ face inamicĭ pe moștenitoriĭ luĭ Știrbeĭ ([6]); dér atuncĭ nu trebuia a îngădui de loc publicarea acelluĭ studiŭ.

Daca am publicatŭ numaĭ partea politică, nu și cea administrativă, din rapportul luĭ Dervișŭ Pașa, causa este că. în ochiĭ istorieĭ imparțiale, Stirbeĭ, de și culpabil pentru abusurile ce a făcut și a lăsat să se facă, e maĭ culpabil pentru servilismulŭ seŭ către cabinetele Russieĭ și Austrieĭ, cărora le a sacrificat, nu numaĭ interesele vitale alle Românieĭ, ci propria sa reputațiune, ca Domnŭ și ca Românŭ. Spre a se convinge lectorulŭ de acestŭ adevĕrŭ, i recomandăm *Protestulŭ* luĭ Stefan Golescu No. 4 din broșura No. II, *epistolele* D. Rosetti către Stirbeĭ din emigrațiune, și maĭ alles *Epistola luĭ Bataillard* către Grigorie Vodă Ghica allŭ Moldoveĭ. ([7])

Étâ sensulŭ acelleĭ epistole :

«Nu'țĭ facŭ offensa a te compara cu Prinçulŭ Știrbeĭ ; dér. din

---

(1) Actul de la 5 febr. 54. *Mémoires et lettres*, *de Bolliac*, 1852-1856.

(2) *Trompetta Carpaților* No. 768.

(3) *Domnia luĭ Vodă Cuza*, de Bollintinénu, pag 159.

(4) *Trompetta* No. 717 și 720.

(5) *Adunarea națională*, 1869,—No. 4—38 inclusiv.

(6) Veḑĭ protestul meŭ în ḑiarul Traian No. 64, din 1869.

In privința administrațiuniĭ luĭ Stirbeĭ, veḑĭ· uă aruncătură de ochĭ asupra administrațiuniĭ Valahieĭ de la 1849—1853.

(7) Veḑĭ acea epistolă în *Revue de Paris*, 1856

Parte din acea memorabilă epistolă s'a publicat în Suplimentul *Românuluĭ* de la 15 Oct. 1858.

«slăbiciune de caracterŭ, aĭ commisŭ acea greşală neertată pe «care conştiinţa Vóstră de omŭ onestŭ ţi o va împuta în «eternitate; într'adevĕr, Posteritatea şi Istoria ţi-ar fi iertat «tóte greşalele ca Domnŭ eşit din Balta-Liman, daca aĭ fi «ştiut forma din *Divanul ad hoc* uă *Adunare de patrioţĭ*, cu «care să împedicĭ invasiunea Nemţilorŭ de la 1855, după «cum aŭ făcut Sîrbiĭ; să protestedĭ contra protectoratuluĭ per- «fidŭ şi sugrumătorŭ allŭ Czaruluĭ; să facĭ a participa şi «România, allăturĭ cu Piemontul, la resbellul din 1855; şi să «trimiţi apoĭ representanţĭ românĭ la Conferincele din Viena şi «Paris, ca să susţie drepturile Românilor. Prinçul Stirbeĭ te-ar «fi imitat, de nevoe şi de ambiţiune; iar patria Vóstră ar fi «câştigat ceea ce a câştigat Italia.»

Epistolele luĭ Eliade către D. C. Racotă n'aŭ nevoe de comentarii; elle dovedescŭ în destulŭ cu ce fel de sofisme Eliade combătea unirea Moldo-Românieĭ la 1856; astfel că prin acésta a justificat atât observaţiile luĭ Stefan Golescu din epistola sa de sub No. 17, cum şi observaţiile D. C Racotă, din epistolele No. 22 şi 23.

Să venim acum la scandalulŭ provocatŭ de D. Eliade fiiulŭ în séra de 10 Decembrie 1874, şi pe care l'a relatat diarul *Diua* în No. de la 12, aceeaşĭ lună.

In séra de 10 Decembre, anulŭ espiratŭ, întorcêndu-mĕ de la cursulu D-luĭ Odobescu, însoţitŭ de D. Vasile Manolescu, D. Eliad fiiul mĕ opri pe bulevardul Academieĭ; şi arătându'mĭ broşura II relativă la actele inedite alle capilorŭ mişcăriĭ romăne de la 48, mĕ întrebă:

— D-ta 'mĭ aĭ trimis unŭ esemplarŭ din acéstă operă, ca suvenire d'amiciţie?

— Da, Domnule, i respunseiŭ,

— Cum ai cutezat să insulţi memoria tatăluĭ meŭ, ş'apoĭ a'mĭ trimite şi mie acéstă broşură?

— Daca ar fi fost astfel, cum credĭ, nu 'ţĭ trimiteam opera.» Atuncĭ îmĭ ceru esplicare pentru unele passage din prefaça acelleĭ broşure, passage prin care dicea D-sa că s'a insultat memoria părinteluĭ seŭ; şi anume, prin cuvintele *atacurĭ*

neleale în paragrafulŭ de la pag. VI, din prefaçă, care începe cu cuvintele «epistola No. 8 a D-luĭ Petre Cernătescu etc.»

După esplicările date, la lumina unuĭ felinarŭ, că cuvintele în cestiune sĕ raportă la D Cumpănăşescu, autorulŭ articoluluĭ în cestiune, D. Eliad fiiul ceru esplicare în privinţa paragrafuluĭ.5 de la paginea IX, cu urmâtórea coprindere: «a-«cesta este sensulŭ articoluluĭ D-luĭ Bolliac, care a fostŭ la «1859 aprobatŭ de publiculŭ intelleginte.»

Nota-bene.—Prin articolul în cestiune, publicatŭ în *Românulŭ* No. $^{144}/_{1859}$, Eliade era tratatŭ de D. Bolliac ca instrumentŭ allŭ Turcilor ş'allŭ Boerilor, a cărora causă o susţinea pentru banĭ.

I respunseiŭ: că pentru acésta să céră cuvîntŭ D-luĭ Bollia; iar cât pentru observaţia mea că a avut dreptate D. Bolliac, eŭ pot proba acésta cu acte, daca voesce; căcĭ nu póte nega că părintele Dumisale, ca omŭ politicŭ, a făcut greşelĭ pe care istoria nu le póte trece cu vederea; cu tóte astea, am adăogat, veḑĭ paragraful de la pag. VIII, unde am ḑisŭ că acelle greşelĭ istoria le va considera ca nisce *pete în sóre*; şi într'adevĕr, nu defectele, ci meritele şi serviciele luĭ Eliade le aŭ avut în vedere, după mórtea sa, aceia cari aŭ luat iniţiativa ridicăriĭ statueĭ sélle; şi chiar eŭ, acelle merite le amŭ avut în vedere când, în séra de 20 febr. 1874, cu occasiunea represintaţiuniĭ de la teatru pentru ajutorulŭ statueĭ luĭ Eliade, am facut Oda în memoria Capilor Revoluţiuniĭ de la 48, Odă dedicată umbreĭ luĭ Eliade; în fine i observaiŭ că, câtŭ a trăit părintele seŭ, dintr'unŭ sentimentŭ de recunoştinţă, eŭ n'am scris nimicŭ contra sa; pe când am combătut ideile eronate şi greşalele politice alle cellorlalţĭ capĭ aĭ Revoluţiuniĭ de la 48; aḑĭ însă, când Eliade face parte din domenulŭ istorieĭ, eŭ nu potŭ trece cu vederea greşalele salle, ca omŭ politicŭ.

D. Eliade fiiul respunse că nu se crede satisfăcut prin a aceste esplicărĭ.

— Atuncĭ, i respunseiŭ, satisfă-te pe canalulŭ justiţieĭ séŭ alŭ publicităţiĭ.

— Mĕ voiŭ satisface singur, ḑisse D. Eliade fiiul, fórte irritat.»

Şi unind vorba cu fapta, ridică mâna să mĕ lovéscă; eŭ paraiŭ lovitura, şi fuiŭ lovit cu bastonulŭ peste mână; la rîndulŭ meŭ, îllŭ loviiŭ şi eŭ cu bastonulŭ peste spate; în acellŭ minut, D. Vasile Manolescu, care fusesse presinte la acéstă convorbire, îllŭ luă în braçe, şi 'lŭ depărtă.

A duoaḑi, ceruiŭ satisfacerea onóreĭ la tribunalul competentŭ, producênd şi treĭ martorĭ. Atât D. procuror în rechisitoriulŭ seŭ, cum şi D. Jude instructor în ordonança sa, aŭ cerut amênduoĭ aplicarea art. 238 din codulŭ penalŭ; adică închisórea de la 2 lunĭ pînă la unŭ anŭ şi jumĕtate, delictulŭ fiind comisŭ cu precugetare séŭ cu pîndire. Domniĭ magistraţĭ de la corecţionalŭ aŭ creḑut de cuviinçă a'ĭ aplica uă pedépsă uşóră, adică amendă de 100 fr; cu tóte astea, D. Eliad fiiul n'a rĕmas mulţumit, ş'a appelat la Curte sentinţa tribunaluluĭ.

Să sperăm că onor magistraţĭ de la Curte vor fi maĭ puţin indulgenţĭ de cât ceĭ de la corecţionalŭ, carĭ prin sentinţa D-lor de la 28 Aprilie trecut n'aŭ fácut de cât a încuragia asemenea acte brutale, ca cellŭ din séra de 10 Decembrie 1874; iar pe ceĭ offensaţĭ 'ĭ aŭ autorisatŭ a se satisface singurĭ, *prin orĭ ce mijlóce.*

Tóte allegaţiunile neesacte din interogatoriulŭ D-luĭ Eliad fiiul aŭ fostŭ desminţite de martorĭ, maĭ alles că eraŭ şi absurde; căcĭ D-sa, ca să justifice actulŭ seŭ brutalŭ, ce era passibilŭ de penalitate, a ḑis că «în locŭ d'a 'ĭ cere scuse, eŭ 'ĭ «am adressat insulte; şi că l'am apucat de mâinĭ, ḑicêndu'ĭ, cu «tonŭ ameninţătorŭ, că nu'ĭ daŭ nicĭ o satisfacere.» Eraŭ absurde ḑicŭ aceste asserţiunĭ: căcĭ, vĕḑêndu'lŭ irritatŭ, nu era prudentŭ din parte'mĭ a'lŭ irrita şi maĭ mult; către acésta, esplicaţiunile care'ĭ am dat, ce eraŭ alt de cât uă scusă? Şi daca celle ce a affirmat D-sa în interrogatoriul seŭ ar fi fost adevĕrate, ar fi reprodus mortorĭ, după cum a şi promisŭ în acellŭ interrogatorĭŭ; dér n'a pututŭ reproduce nicĭ unulŭ.

Ceea ce m'a indignat maĭ mult este afirmaţiunea din inte-

rogatoriulŭ seŭ, că adică *am fabricat scrisorĭ anonime*, făcând allusiune la fragmentulŭ epistoleĭ No 19, de la pag 45, broşura II; şi care fiind fără final, şi necunoscând nicĭ scriptura, n'am pututŭ arăta pe autor; acea epistolă am presintat-o D-lor magistraţĭ, spre a se încredinţa justiţia că nu era fabricată de mine. (¹)

Conduita necalificabilă a D. Eliad fiiul din séra de 10 Decembre 74, n'am putut'o esplica altfel de cât ca uă *intimidare* din parte'ĭ, spre a renunţa la publicarea actelor anunţate în prefaça Broşureĭ II (pag. VIII), relative la combatterea uniriĭ de către părintele sĕŭ.

S'a înşelat însă adversarulŭ meŭ; căcĭ însuşĭ părintele seŭ, în maĭ multe scrisorĭ, şi chiar în unele din epistolele ce reproducem în acéstă braşură, susţine că *cine scrie istoria, să nu ascundă adevĕrulŭ*; *să nu prade, să nu fure istoria* (epist. Nu. 4); *şi că cine-va nu póte face bine ţĕrreĭ selle înşirând la neadevĕrurĭ*; *căcĭ ceea ce nu e adevĕr, nu e nicĭ moralŭ, nicĭ onestŭ* (epist. No. 21), în fine, *recunósce şi mărturisesce singurŭ greşalele selle* (epist. No. 2); şi că *nu s'a dat nicĭ odată de infaillibilŭ*; *nicĭ a fost difficilŭ a audi adevĕrulŭ*; *ci applicat a'lŭ audi cu bucurie* (epist. No. 4).

Acele defecte le am avut în vedere în prima inspiraţiune a Odeĭ, făcută cu occasiunea representaţiuniĭ de la theatru din séra de 20 Febr. 74; şi în care figura şi următórea strofă:

> Avuşĭ şi tu defecte, ca orĭ ce omŭ în lume;
> Dér nu'ĭ lipsitŭ de umbre tabloulŭ cellŭ frumosŭ.
> Suntŭ petele în sóre; ş'allŭ tĕŭ gloriosŭ nume
> Ca sóre dă lumină la globŭ întunecosŭ.

După tipărirea Odeĭ cu acéstă strofă, cum se póte constata din esemplarele ce maĭ păstredŭ, în No. de 200, şi chiar din registrele tipografieĭ Mănescu (strada Lioscaniĭ No. 13) de la Noembrie 74, am ştersŭ acéstă strofă, refăcênd în mare

---

(1) Facŭ appelŭ, şi cu acéstă occasiune, la emigraţiĭ românĭ de la 48, ca să bine voiască sĕ vie să vadă epistola în cestiune, spre a putea afla pe autorulŭ eĭ.

parte poesia, pe care am tipărito din nuoŭ, cum se póte constata din esemplarele ce am împărţitŭ la teatru în séra de represintaţie de la 20 febr. 74, şi din care maĭ conservŭ câte-va.

Orĭ cine va scrie istoria Revoluţiuniĭ nóstre de la 48, va fi datorŭ a face biografiia capilor acelleĭ mişcărĭ; prin urmare, menţionând de talentele luĭ Eliade, şi de serviciele necontestate aduse de ellŭ şi litteratureĭ şi Românieĭ, (1) nu se póte trece cu vederea şi greşélele selle, ca omŭ politicŭ.

Şi cari sunt acelle greşelĭ? Eată ce ne propunem a dovedi aci, ca justificare a passagiuluĭ prin care D. Eliad fiiul s'a credut în dreptŭ a mĕ insulta cu modulŭ arătatŭ.

Reproducem încă odată acelŭ passagiŭ:

«Articolulŭ D-luĭ Bolliac din *Românulŭ* No. 144 din 1859 (prin care D. Bolliac dicea că Eliade s'a băgat slugă la Turcĭ şi la Boerĭ pentru parale) a fost atuncĭ approbat de publiculŭ intelleginte.»

Acellŭ publicŭ inselliginte citisse în *Românulŭ* No. 22 din 1860 scrisórea luĭ Negulicĭ către Eliade, pe care o reproducem în acéstă broşură sub. No. 5; citisse *Memoriele intime* alle luĭ Eliade, din opera D-luĭ N. Rousso de la 1855, citată maĭ sus, şi în care *Memoriĭ* Eliade aruncă insulta şi calomnia asupra luĭ Magheru (2) Tell (3) Gollescĭ (4) şi ceĭ lalţĭ; de şi în *Memoriile Regeneraţiuniĭ* de la 1851, Eliade lăudase, cu drept cuvîntŭ, patriotismul şi abnegarea acellor colegĭ aĭ seĭ de la 48 (5); vĕdusse publicul inteliginte în *Memoriele regeneraţiuniĭ* parţialitatea luĭ Eliade în privinça D. D. Bolliac, Romanescu şi Negulicĭ, despre cari nu dissesse maĭ nimicŭ; de şi ceĭ duoĭ d'ânteiŭ fussesseră secretarĭ aĭ Guvernuluĭ provisoriŭ peste Olt, şi chiar în Bucurescĭ, pînă după 30 Iuniŭ; D. Romanescu a rĕmas apoĭ şefulŭ cancela-

(2) Vedĭ epistolele din acéstă broşură No 31 şi 37.
(3) Vedĭ op. cit. pag. 9—12, 145, 146, 147, 169, 170, şi 203.
(4) Vedĭ pag. 38—41; 127. 129, 133, 203.
(5) Vedĭ pag. 111—115, 187, 191, 202.
(5) Op. cit. pag. VI—VIII, şi pag. 22—28, 47—48. et.

rieĭ domnescĭ, cum attestă decretul No. 75 din 22 Iuniŭ; şi în nóptea de 24 August, creaturele Reacţiuniĭ aŭ atentat chiar asupra vieçeĭ selle, descărcêndŭ duoĕ glónţe în D-sa, cum atestă circulara Ministruluĭ de esterne No. 5900 ([1]) de la 25 August. D. Bolliac a fost şi preşedinte allŭ municipalităţiĭ Capitaleĭ, şi membru allŭ comissiuniĭ pentru emanciparea ţiganilor; în fine Negulicĭ a fostŭ prefect la Prahova, şi unulŭ din ceĭ maĭ sinceri şi devotaţĭ susţiitorĭ aĭ principiilor de la 48, după cum am arătat.

Era datorŭ dér Eliade a vorbi de dênşiĭ în *Memoriile regeneraţiuniĭ*; însĕ patima l'a orbit adesea, cum ḑice Ştefan Golescu; şi acea patimă 'ĭ a înstreinat maĭ tóte inimele, cum se vede din epistolele ce am publicatŭ şi vom maĭ publica.

Citisse publiculŭ intelliginte şi broşura luĭ Eliad contra Uniriĭ, şi articoliĭ seĭ din ḑiarele francese şi din *Conservatorulŭ*, publicat în Constantinopole la 1856, tot sub numele D. N. Rousso; cunoscea acellŭ publicŭ intrigile luĭ Eliad de la Şumla şi Rusciuc, unde fu arestatŭ Stefan Golescu şi D. P. Cernătescu, cum atestă epistola acestuia No. 8 din broşura II; cunoştea acellŭ publicŭ intelliginte şi conduita luĭ Eliade de la 1854 şi 1855, când veni în ţérră *cu uniformă turcéscă* ca adiotantŭ allŭ Omer Paşa ([2]); acésta a şi provocat arti-

---

(1) Tocmaĭ ia 1859 în *Issahar*, (pag. 106) Eliad menţionésă ceva de D. Romanescu; şi tot în *Issahar* numesce *martirŭ şi apostolŭ* al *naţionalităţiĭ* pe Grig. Vodă Ghica al Moldavieĭ (după ce s'a sinucis) când în operile selle precedente, şi în epistolele selle către D. C. Racotă, il trata de *instrument muscălescŭ* şi *trădător de patrie*.

(2) Intre multe attacurĭ ce am priimit contra luĭ Eliade, pe când colaboram la ḑiarul *Românul*, şi pe care am refusat a le publica, am păstratŭ uă epistolă de la 1861 a unuĭ Domn N. Paraschivescu, către redacţia *Românuluĭ*, în care ḑice· «că la 1848 D. Eliad a propus luĭ căpitan Pleşoianu a chema la Islaz şi pe D. Paraschivescu, cu comanda sa din Turnu; că a însoţit pe capiĭ mişcăriĭ la întórcerea lor de peste Olt la Bucurescĭ; că aci Eliad, îmbrăcând mantia domnéscă şi pantofi cu ciorapi de mătase, ajunsese a fi neapropiat pentru ceĭ ce voia sĕ'l vaḑă, spuinduli-se de adiotantul ce 'şĭ 'l ataşase că e prea mult ocupat cu trebile statuluĭ; ca la 1855, mergênd D. N. Paraschivescu a 'l vedea

colulŭ D. Rosetti din *Românulŭ* No. 90 din 1861, întitulat *Cavazul luĭ Omer Paşa*; şi critica luĭ Bolintinénu din opera sa *Călătoriĭ la Românĭĭ din Macedonia* din 1855; şi epigrama VII din *illustriĭ contîmpuranĭ* de la 1861 a D. Orăşeanu; în fine. caricaturele din diarele umoristîce din acea epocă. Acellŭ publicŭ inteliginte citisse şi articoliĭ luĭ Eliade din *Proprietarul Românŭ* şi din *Issaharu*, în care Boeriĭ eraŭ fórte lăudaţĭ, de şi 'ĭ stigatisase în operile selle din emigraţiune, (căcĭ contra lor se facusse Revoluţiunea de la 48) şi în acellaşŭ

---

la Cotroceni, unde trăssesse Omer Paşa, l'a întrebat despre collegiĭ seĭ de la 48, şi Eliad a început a calomnia pe toţĭ; că întrebându'l daca nicĭ unul din capiĭ Revoluţiuniĭ n'a lucrat în emigraţie pentru causa sacră, Eliad a respuns oftând. Nu, frate!»; întrebându'l apoĭ despre uniforma turcéscă ce purta, ca adiotant allŭ împilătorilor libertăţiĭ Românilor, Eliad i respunse: «că a făcut acéstă pentru duoĕ scopurĭ, unul politicŭ, «pe care 'lŭ va face odată cunoscut lumiĭ, iar celelalt că *omul săracŭ «trebue a sluji orĭ cuĭ i va plăti*. Atuncĭ l'am privit, dice D. N. Paras«chivescu, cu dispreţul ce merita unŭ astfelŭ de patriotŭ; şi nu l'am «maĭ vĕdut pinâ în dillele trecute, când a venit în casa Prinçuluĭ Bi«bescu, unde mĕ aflam şi eŭ. M'am mirat destul când l'am vĕdut, căcĭ «la 48 îllŭ înegrisse şi'l îngropasse în opinia publică .. 'Mĭ am adusŭ «aminte de vorba ce'mĭ dissese (la 1855) că *omul săracŭ trebue a sluji «orĭ cuĭ i va plăti*. De şi în casa Bibesculuĭ se aflaŭ persóne maĭ de merit de câte mine, dér eŭ fuiŭ norocitul căruia Eliad i dete preferin«ça, şi 'mĭ întinse mâna; iar eŭ ce am strîns în mânŭ? *Unŭ sloiŭ de «ghiaţŭ, ce tremura*, negreşit de răcéla ce sufferia în acellŭ moment. «N'am dis nimic! L'am privit tot ca întrecut; şi îndată am şi plecat!(*)

NB. In tótă acéstă epistolă, D. N. Paraschivescu numesce pe Eliad *El-Iad*; ceea ce ne adduce aminte unŭ post-scriptum al uneĭ epistole a D-neĭ Maria Eliad către Negulicĭ, ce o possedă D. Christofi, scrisă din Hio la 1851 7/19 febr. În acel Post-Scriptum se dice că şi în gura copiilor resuna la 1850 strofa acésta:

(El) — E simplu începutu'mĭ, pronume personal;
(Iad) — Teribil e sfîrşitulŭ, locaşul infernal;
(Eliad)— Dér totul împreună formă omul cel mare
Ce produsse România, spre-a eĭ neatirnare.»

(*) Originalulŭ acesteĭ epistole îl possedăm Noĭ; e la disposiţia cellor curioşĭ séŭ încredulĭ.

timpŭ se stigmatisaŭ unii din colegii luĭ Eliade de la 48, ca trădătorĭ, şi chiar ca assassinĭ. (1)

Acestea avêndule în vedere D. Bolliac, a scris în *Românul* No. 144 din 1859 articolulŭ întitulat *Critica criticeĭ*, allŭ căruia sensŭ l'am reprodusŭ în prefaça Broşureĭ II, la pag. VIII.

La acestea vom adăoga neconsecinţele regretabile alle luĭ Eliad, cu occasiunea plebiscituluĭ de la 1866, când, în şedinça de la 1 Maĭ acellaşŭ anŭ (Monit. No 98, pag. 438) a ḑisŭ *că de frica poliçieĭ a votat plebiscitulŭ*; şi somatŭ de D. Dim. Ghica a spune adevĕrulŭ, a negat faptul; în fine a votat Prinçulŭ Streinŭ, din preună cu ceĭ 109 Deputaţĭ din Constituanta, de şi anĭ întregĭ îlŭ combătusse în tóte operile sélle.

De vom adăoga la acestea epistolele luĭ Eliad din acéstă broşură, cum şi epistolele Golesculuĭ ş'alle Pleşoianuluĭ, credem că D. Eliad fiiul se va încredinţa pe deplinŭ că părintele seŭ a făcut marĭ greşelĭ politice, pe care istoria imparţială nu le póte trece sub tăcere.

A! Daca Negulicĭ ar fi trăit pînă la 1866, ca să vaḑă tóte acelle greşelĭ alle luĭ Eliade, de ce mânie sacră nu s'ar fi aprins! Cu ce elocinte cuvinte n'ar fi combătut ellŭ acelle greşelĭ!

O repetŭ, istoria, după însăşĭ mărturisirea luĭ Eliad, nu póte fi scamotată; atât calităţile cum şi defectele ómenilor politicĭ, istoria este datóre a le înregistra cu imparţialitate; Posteritatea indulgentă póte considera ca *pete în sóre* acelle defecte şi greşelĭ; dér nu póte ascunde acelle greşelĭ, dupe cumŭ nu póte ascunde nicĭ meritele bărbaţilor policĭ.

C. D. ARICESCU

1875 Maĭ 15

---

(1) Veḑĭ *Issahar*, pag. 86—87, 124—512, 1373—13.

No. 1

Eliade către Negulicĭ.

$\frac{1}{2}\frac{5}{7}$ Decem. 1849.—Paris.

Iubitulŭ meŭ Domnŭ,

D. Gr. Grădisténu 'mĭ a arătat însemnările ce 'ĭ facĭ ca să mi le comunice. Am vĕḑut, frate, acéstă idee că m'aşĭ fi grăbit adică a arăta pe Ghica, şi cu acésta s'ar fi addus desbinarea; am vĕḑut ḑicŭ şi în alte scrisorĭ, cari îmĭ dă a înţellege că (acésta) predomină între D. V. Vĕ amăigţĭ ânsĕ.

Frate! Noĭ avém însărcinarea a susţine principele ce proclamă ţérra, şi le professaţĭ ceĭ din Brussa în No. de 20, ce ne trimisseră şi 1000 fr; eram datorĭ a vĕ ţine în relaţie despre celle ce se lucréză pentru saŭ în contra causeĭ.

D. Ghica se abbucă (s'aboucha) cu D. Spleni cândŭ era acesta în Constantinopole. Eŭ îl întîlniiŭ îndată după venirea luĭ în Paris; şi aflaiŭ demarşa D-luĭ Ghica pe la începutul luĭ Iulie. După datorie o comunicaiŭ collegilor meĭ, pentru că Locotenenţa séŭ Comitetul e una, şi n'avém ascunse între noĭ alte lucrurĭ de maĭ mică importanţă, necum acésta.

Comitetul o sciu acésta de la începutul luĭ Iulie; eŭ vĕ scriseiŭ în atâtea rîndurĭ, şi nu v'o comunicaiŭ, pentru că nu vĕ folosiam cu nimicŭ, Mĕ mustra cugetul că póte maĭ târḑiŭ mĕ veţĭ inculpa de ce nu v'am înştiinţat; cu tóte acesteaĭ creḑurăm de cuviinçă a tăcea, şi a face în parte observaţiĭ numaĭ D-luĭ Ghica. Acesta, în loc de a respunde şi a se justifica, divulgŏ singur fapta sa, calomniindu-mĕ cu uă infamie atât de négră, dându-mĕ în circulare din gură în gură, şi din scrisóre în scrisóre, încât fama ajunse pînă în Bucurescĭ.

Tăcerea mea de la Iuliŭ pînă la 15 Decembre o numiţĭ grabă, şi graba D-luĭ Ghica d'a eşi din principele emigraţieĭ şi ţĕrreĭ, graba de aşĭ divulga singur fapta, şi a inventa fabule calomniătóre, aceea, rogu-vĕ, cum o numiţĭ? Cât pentru mine ar fi remas tăcută, ca multe altele, şi accéstă faptă. Când însă începură a mĕ întreba Românii, şi prin graiŭ şi prin înscris, ce am făcut? a cătat a respunde, a cătat a nu maĭ voi sĕ facŭ parte în comitetu, pînă când nu se va descoperi adevĕrul. Mĕ întrebĭ să 'ţĭ respundŭ, şi daca după atâtea strigĕrĭ morale, mĕ sforţĭ a respunde, grabă o numiţĭ Dv. acésta? După care vocabularŭ? După care morală? După care natură? A! fraţilor! Sunteţĭ nedrepţĭ séŭ copiĭ.

Frate, sĕ vĕ spuiŭ de unde vine desbinarea. Cereţĭ de la mine o prudenţă ş'o răbdare ce am avuto, şi Dv. nicĭ odată nu v'aţĭ socotit a o avea. Mişcările, fraţilor, nu se facŭ cu un om duoĭ; şi daca se facŭ cu mulţĭ, înţelepţiĭ iaŭ cu binele mulţimea, şi economisescŭ patimele, debilităţile umane. Dv. toţĭ cu popolulŭ întregŭ le aţĭ aţâţat. De câte orĭ ţérra, popolul a strigat din nenorocire numaĭ un nume, d'atâtea orĭ s'a făcut câte o despărţire, şi s'a răcit câte o inimă maĭ mult.

O popularitate ce se dete maĭ multŭ unor Eliade, Tell şi Magheru, despărţi óre-cum pe Golescĭ de aceştĭ treĭ; pentru ce acéstă deosibire? O popularitate ce se dette apoĭ maĭ mult unuĭ Eliade, isolă pe acesta de fraţiĭ şi collegiĭ seĭ. Catastrofa, nenorocirea, iar îĭ uni. Veniră la Braşov. Cine vĕ pusse a'mĭ propune să mĕ însărcinaţĭ numaĭ pe mine şi sĕ'mĭ daţĭ toţĭ aceĭ 500 # ? Cine vĕ pusse să faceţĭ acea distincţie fatală, ce v'am observato de atuncĭ, şi pe care pînă a nu o sci eŭ, D. Tell o scia maĭ d'inainte, şi D. Bălcescu sĕ sforça să'l facă a crede că vine de la mine? Pentru ce acéstă distincţie anti-amicală şi anti-democratică însuşĭ? Căcĭ cotiturile nu sunt nicĭ odată bune, maĭ vîrtos unde domină principele egalităţiĭ.

Stetterăm în Paris. Eŭ firesce, pentru că scriŭ maĭ mult, şi v'am scrisŭ câte odată, v'am comunicatŭ părerea despre un fondŭ de o gazetă, dupe cum am comunicato şi la câţĭ

va din Românii din Paris. Cine vĕ pune, după ce aţĭ făcut subscripţia, să 'mĭ trimiteţĭ aceştĭ banĭ pe numele şi administrarea numaĭ a mea, şi nu a comitetuluĭ întregŭ? Astfel sĕ producŭ răcelele, astfel să facŭ desbinările. Pentru că daca ómeniĭ ceĭ de nimic credŭ că şi eĭ suntŭ ceva, ómeniĭ de omenie şi consecuenţĭ de ce să nu crédă? Cât de filosofŭ să fie cineva, nu póte a nu fi rănit când se vede desconsiderat. Predicaţĭ cu gura unirea, şi cu fapta nu faceţĭ de cât să isolaţĭ obiectele ce credeţĭ că le iubiţĭ şi le stimaţĭ. Nu trebue în celle publice nicĭ amor nicĭ ură peste măsură. Păstraţi-vĕ amorul cu amicí în parte; acellŭ amorŭ ce mi'l arată copilul, socia, amanta, fratele, amicul, mĕ supune de recunoştinçă; nu pociŭ însă a mĕ opri d'al considera ca unŭ focŭ ce mĕ arde când voiŭ să essŭ din egoismŭ, şi să judicŭ ca filosofŭ causa causeĭ.

Astea sunt causele răceleĭ şi desbinărilor; nu că dóră 'mĭ aŭ arătat ceva collegiĭ meĭ, pentru că sunt îndestul de delicaţĭ, maĭ presus póte de rivalităţile femeescĭ; însă ómenĭ sunt; şi dacă eĭ aŭ fost şi sunt delicaţĭ a nu arăta rivalitate, credŭ că s'ar cuveni a se vedea o asemenea delicateţă şi prudenţă şi din partea celor lalţĭ, spre a nu se arăta cu distincţiĭ.

Am observat ânchŏ în scrisorile ce ni s'aŭ trimisŭ din Brussa, în desbaterile ce s'aŭ făcut, şi în partea ce ne luarŏ mulţĭ din amicĭ, că se face panegiricul luĭ Eliade cu atâta entusiasm, apoĭ al luĭ Tell asemenea cu acellaşŭ entusiasm, şi când vine la Golescĭ, se trece repede câte-va vorbe, şi se uită singura faptă ce nicĭ un Român n'a făcuto; a se espune înaintea mişcăriĭ a brava un Guvernŭ, şi tótă proprietărimea, dăruind claca şi făcênd pe sătenĭ proprietarĭ, şi pe ţiganĭ liberĭ proprietarĭ. Astea, când se facŭ şi se vorbescŭ cu entusiasmŭ despre alţiĭ, adducŭ răcélă, şi sémănă cotteriĭ, tarafurĭ.

Eŭ, ḑeŭ, nu mĕ mirŭ de ce din Golescĭ s'aŭ răcitŭ asupra mea; mĕ mirŭ cum uniĭ maĭ potŭ să facă causă comună cu ceĭ ce preferă a mĕ distinge.

Judică bine ca omŭ, frate; şi ca omŭ ce studie; şi credŭ că veĭ afla juste observaţiile melle.

A revedere! Salutare şi frăţie. (1)

Eliade

Aceste observaţiĭ le facŭ Dumitale, ca unuĭ din ceĭ matorĭ şi înţelepţĭ; utilisésă-le, şi nu le divulga. Aratăle şi D-luĭ Zossima.

No. 2.

Eliade către Negulicĭ

1850. Febr. 14/26 Paris.

Iubitul meŭ Domn,

Am priimit scrisórea din Ianuarie, cum şi celle scrise din partea tuturor. Imĭ pare bine cum aĭ lucrat, şi aĭ nivelat multe pe principele egalităţiĭ. Vĕḑŭ că aĭ simţitŭ scrisórea mea, şi pe acelleaşĭ cuvinte îmĭ facĭ şi D-ta observaţiile asupra greşélelor mele. Alle melle le mărturisescŭ, şi aşa ne putemŭ îndrepta; pe ale altora însă nu potŭ sĕ le iaŭ asupră'mĭ; căcĭ e o nedreptate către mine însumĭ, şi eŭ sunt un individŭ, un omŭ.

Amŭ greşit de m'am adressat la uniĭ şi am uitat pe alţiĭ; ânsă nu altfel, ci 'ĭ am uitat. Nu ţiŭ copie după scrisori, căcĭ n'am timpŭ, şi nicĭ nu sciŭ pe cine am uitat. Asemenea greşéle însă sunt marĭ in principulŭ bătrînŭ şi putredŭ, cândŭ mulţĭ cată favórea unuia; iar nu în principul nostru şi al luĭ Dumneḑeŭ, când unul se cuvine a căta favórea multora. Uetul lumiĭ în ţérră îmĭ făcu inemicĭ, şi addusse desbinărĭ. Distincţiĭ maĭ în urmă răciră pe alţiĭ, şi nu sciŭ dacă pînă în capĕtŭ vor remânea G...... i (2) cu noĭ. Nu le am greşitŭ nimic, nu ne-aŭ greşit nimic; însă n'ar perde lumea nimic de ar muri amicul teŭ. Va veni şi ora aceea, şi va scăpa lumea de mine şi de multele'mĭ vechierĭ.

---

(1) Originalul îl posede D. Al. Hristofi.
(2) Negreşit, Golesci.

EDIT.

Despre broşură séŭ *Mémoire Justificatif*, étă cum e lucru; când am ajunsŭ în Paris era făcut; se pusesse şi sub tipar; la ultima seanţă am apucat, când am putut, în ce era netipărit, se facem a se scóte câte-va espressiĭ tarĭ asupra Turcieĭ, ce le susţine Rusetti şi Compania.

Eŭ n'am suscrisŭ pe nimenĭ de cât pe mine, pentru că nu am cutezat să iaŭ ast drept. Mulţĭ din ceĭ suscrişĭ s'aŭ supărat, cu dreptul, ca D. Aristia. Au oameniĭ copiĭ, soçiĭ, averĭ în ţérră, unde ardŭ a se renturna; şi acea susemnătură le agravă reul. Eată şi causa cum s'aŭ suscris maĭ mulţĭ, cum le aŭ venit în minte

Protestul căta să se dea în numele ţĕrreĭ, ca să aibă o putere cam formala; căta să'lŭ suscrie alleşiĭ odată aĭ ţĕrreĭ; cugetul le era să derapene acea chipŭ de legalitate; noĭ o vedém, şi a o apăra deveniam ridiculĭ; semăna băbărie la mirŭ; şoptia ómeniĭ. A. Golescu negru, cum mi se pare mie şi luĭ Tell, pusse pe lângŏ numele nóstre şi altele câte îĭ veni în minte, numaĭ se fie el ceva, şi nu Locotenenţa. Acelŭ mémoire séŭ protestŭ ânsĕ e una cu nimica: căcĭ sunt ómenĭ ce îşĭ négă numele, şi vor şi protesta la timpŭ. Astfel făcu politiciĭ noştriĭ. Nicĭ o hârtie nu le e valabilă. De pomenim ânsĕ în relaţia demissieĭ nóstre şi de dênsul, este că relaţia e din partea a treĭ, iar nu a unuia. Nicolache a luat parte la facerea acelluĭ mémoire, (cum) şi Stefan; şi căta a se vorbi şi despre dinsul.

Fă, frate, cum noĭ ceĭ maĭ maturĭ să remânem câţĭ suntem de acelleaşĭ principe, traşĭ d'oparte din jucăriile copillărescĭ, toţĭ simpliĭ emigraţĭ. Astupaţi-vĕ urechile, numaĭ cercetaţĭ ce facŭ ceĭ l-alţĭ, nu le maĭ comunicaţĭ ce faceţĭ; sĕ înceteḑe certele. Ne scim şi ne cunóscem.

Nu v'am respunsŭ collectif din partea a câtor treĭ, ca să înceteḑe corespondinça formală. Unul singur către unul séŭ către toţĭ aĭ noştriĭ, am aflat maĭ de cuviinçă. Aşa se adressa şi Apostoliĭ în sărăcia şi frăţia lor:

«*Fiiule Timotheŭ, séŭ fraţilor!*»

Citiţĭ cu luare aminte foiţele de gazette ce vĕ trimiţŭ;

voiŭ urma astfelŭ. Vĕ voiŭ fi agentŭ, vĕ voiŭ însciinţa despre totŭ ce facŭ la timpŭ. (1)

A revedere! Salutare şi frăţie.

I. Eliade.

No. 3.

Eliade către Neguliciĭ.

1850 Sept. 27.—Paris

Amatul meŭ Domn,

Am priimitŭ scrisórea D-le din 14 Aug. Vĕdŭ, frate, că toţĭ mĕ credeţĭ plecatŭ, şi din asta mi s'a făcutŭ o mare amestecătură, în tocmaĭ ca Dumitale. Peste 40 de dille n'am luat scrisorĭ de la mimenĭ. D-ta aĭ rupt piedica. Scii, frate, că amiciĭ din Brussa suscrisesseră 1500 leĭ pentru D. Tell şi mine. Din baniĭ aştia n'am priimit de cât în ajunul plecăriĭ Dv. 700 fr. din care am dat 500. Pe speranţa cellor lalţĭ ce era sĕ 'mĭ vie, socotind câte 750 leĭ pe lună, m'am angajat la cheltuele pentru Românĭ. 'I am abonatŭ pe al duoilea trimestru la *Semaine*; am luatŭ asupră'mĭ tipărirea broşureĭ luĭ Real, care m'a costat 500 fr. cu lithografia; am împuternicit *Ligua*, am pus sub tiparŭ *impressiile unuĭ Proscrisu*, tóte; adică am hotărît ca orĭ ce 'mi aŭ offerit Româniĭ pentru mîncare, să întorcŭ înapoĭ cu ostenélă şi cu publicaţiĭ pentru Românĭ. Astea tóte, cu alte cheltuele de porturĭ de scrisorĭ şi de broşure, m'aŭ băgat în datoriĭ marĭ; pentru mine, un individ ânsĕ, nu trecŭ peste suma banilor promişĭ, câte 750 fr. pe lună.

Réal a pismuit pe Carpentier, a vrut să 'lŭ încurce cu poliţia, să l facă a cede *Ligua*, vĕdênd că are dreptate Carpentier, şi că cestălalt semăna a muşar, cu astfel de purtărĭ şi ameninţărĭ; şi maĭ vîrtos că prin Gazetta Le *Credit* 'mĭ a divulgat cu fineţe numele, că sunt autorul Protectoratuluĭ; cum iar cu fineţe s'a încercat a divulga că D. Tell ar fi au-

---

1) Originalul la D. Hristofi.

torulŭ uneĭ scrisorĭ din Atena. M'am desfăcut de dînsul. M'a tras la judecată; s'a făcut însă de rîsŭ. Artistul Etex l'a dat afară. Fauvety numaĭ póte să'lŭ vaḑă. Eŭ ânsĕ a trebuit să plătesc tóte datoriile pe la gazatte şi tipografiĭ din baniĭ ce'mĭ a trimis nevasta, a plăti la birtŭ mâncarea şi a pleca. Am rĕmasŭ fără banĭ, pentru că ceĭ din Brussa, creḑêndu-mĕ plecat, nu'mĭ aŭ trimîs baniĭ promişĭ.

Am scris o scrisóre D-luĭ Tell, unde îĭ vorbescŭ de multe. Când îl veĭ vedea, 'ţĭ o va citi.

Aci s'aŭ adunat Româniĭ, unde aŭ luatŭ parte şi Golesciĭ, şi aŭ ales un Comitetŭ de treĭ, D. Brătianu, Balescu (N.) şi Mălinescu. Eŭ şi Grădisténu, şi câţĭ-va de peste apă, nu s'aŭ dus la alegere. Astăḑĭ audŭ că s'aŭ desbinatŭ. Protestéḑă ceĭ maĭ mulţĭ, şi nu vor să'ĭ recunóscâ, numindu'ĭ dictatorĭ.

N'am vrut să trimit D-luĭ Tell la Athena cóllele astea din *Proscrisul călătorŭ*, socotind să nu'ĭ facŭ vre o bellea. I le trimitŭ prin D-ta. Citesce-le, şi te rogŭ fă ca să'ĭ intre în mână.

In urma descopeririĭ complotuluĭ (1) Mavru-Câmpinescu (2) din Bucurescĭ, s'a descoperit că spre munte făcea propagandă cu numele luĭ Stefan; şi Achmet-Efendi, comissarul din Bucurescĭ, scria luĭ Sefeli că în judeţele despre Dunăre se făcea propaganda în numele meŭ, ḑicênd că sunt în Bulgaria cu rebeliĭ. Achmet întrebă pe Sefeli unde mĕ aflu eŭ?

Am făcut astă scrisóre către Românĭ, şi am trimiso în ţérră.

Te sărut (şi) te îmbrăţişeḑ. (3)

A revedere.

I. Eliade

Sărută pe D.D. Christofi şi Duca în locul meŭ.

Scrie la Românĭ să'mĭ trimiţă banĭ. Nu v'am maĭ abonat nicĭ la *Pressa* nicĭ la *Semaine*, că n'am banĭ.

---

(1) Ce complotŭ? Ar fi trebuit să producă probe.

(2) Negreşit, Campinénu.

(3) Originalul la D. Hristofi.

EDIT.

No. 4

Eliade către Negulicĭ (1)

(fără dată) (2)

Scumpul meŭ Domn,

Am priimit cu mulţumire rîndurile Dumitale pe scrisórea cumnatuluĭ meŭ Costache. Am vĕḑut câte îmĭ scriĭ despre baniĭ din Brussa. Eŭ, frate, n'am nicĭ o pretenţie. Când mi s'aŭ promis aceştĭ banĭ nu 'ĭ am refusat, pentru că era de la ómenĭ ce professa acelleaşĭ principe ca mine, şi pentru carĭ aşŭ fi făcut şi eŭ ce aŭ făcutŭ şi eĭ pentru mine. Am ḑis că'ĭ primescŭ pentru hrană, şi 'ĭ am destinat pentru causă; pe speranţa lor am intrat în datoriĭ ce nu le potŭ plăti acum, şi staŭ de facŭ alte datoriĭ, pînă să potŭ pleca a mĕ vedea odată cu copiĭ. De s'aŭ lăsatŭ ómeniĭ de cuvêntŭ, séŭ daca fie care are cuvintele selle de a sĕ lăsa, eŭ nu pretindŭ nimic; atâta spuiŭ că câţĭ banĭ mi s'aŭ trimis, întreit am cheltuit eŭ pentru ca să cunóscă lumea ceva patria nóstră, iar nu patrioţiĭ. De eram om maĭ vanŭ, putém tipări maĭ ânteiŭ istoria revoluţieĭ, care în orĭ ce pagine, orĭ cine va scrie, cată să dea cu nasu de mine, orĭ să mĕ laude orĭ să mĕ înjure.

Am publicat Protectoratul, Constituţia, articole în gazette, Impressiile unuĭ proscris, broşura luĭ Réal, unde nu se vorbesce de cât de Romanie, de drepturile, datinele şi păţirile eĭ. Am cheltuit în duoĕ căllătoriĭ la Londra, nu boieresce ca alţiĭ, ci apostolesce; ânsĕ fie care căllătorie a costat, şi ducerile melle îşĭ vor da effectele.

Să nu credĭ, frate, că am fost vre odată dificil a auḑi adevĕrul; şi acum sunt şi maĭ applicat a'l auḑi cu bucurie. De

---

(1) D'asupra acesteĭ scrisorĭ se citeşte aceste cuvinte, scrise cu creionul de D. Hristofi:

«Acéstă scrisóre a provocat respunsul luĭ Negulicĭ, care s'a publicat »în *Românul* (No. 22 pe 1860).

(2) Din respunsul luĭ Negulicĭ ce urmésă, acéstă epistolă trebue se fie dupĕ la începutul anuluĭ 1851.

ce să nu ni'l spuie amicii, şi să'l asteptăm de la inemicĭ? Nu 'mĭ a plăcut ânsĕ demoralisaţia, urîta deprindere de a numi adeverŭ când îţĭ pomenesce cineva de soţie şi de mumă, şi de tot ce se cuvine a venera ş'a protege în lume. Sunt ómenĭ cari, daca aŭ încinsŭ sabia spre a se batte cu inemiciĭ patrieĭ, cred că aŭ dreptulŭ a se apuca la luptă dréptă cu femeile. Nu'ĭ am lăsat să se întindă pînă acolo; nu că dóră femeea, ca parte debilă şi maĭ sacră, póte perde ceva din asemenea vorbe nesocotite, ci pentre că mie 'mĭ e ruşine a numi fraţĭ asemenea ómenĭ puçinŭ la suffletŭ.

D'aci încolo mĕ cunoscĭ, am trăit împreună; 'mĭ aĭ spusŭ câte aĭ socotit; şi 'ţĭ am spus şi eŭ asemenea. Am vĕdut scrisórea ce scriĭ D-luĭ Grădisténu; să nu 'ţĭ paie rĕŭ că 'mĭ a arătato, pentru că omul mĕ cunósce, şi scie că vĕdênd-o căuta să te stim maĭ mult; a vrut să facă unŭ serviţiŭ la duoĭ amicĭ. Am vĕdut într'ênsa unŭ omŭ matorŭ şi voitor de bine allŭ meŭ. Am întrebat pe Grădisténu să 'mĭ arate în ce m'am abătut, pentru că ellŭ îmĭ cunósce şi cugetele şi viaça, şi veghierile maĭ bine; séŭ că nu scie şi ellŭ séŭ că nu voiesce să'mĭ spue. Eŭ nu sunt, frate, omŭ infaillibilŭ, şi nicĭ nu m'am dat de astfel; îmĭ cunosc singur multe abaterĭ; ânsĕ comparându-mĕ cu capacităţile şi mediocrităţile Françieĭ şi altor emigraţiĭ, nu vĕdŭ nicăirĭ nicĭ ostenelele, nicĭ sacrificiurile, nicĭ umilinça mea. De m'am umilit atât vĕdŭ că am greşit; pentru că de făcém ce facŭ Francesiĭ şi alţĭ emigraţĭ, era să făcŭ a suna pressa Parisuluĭ de mine; şi sunând de mine suna de unŭ omŭ al Românieĭ. N'am făcut, căcĭ n'am vrut; şi de voiŭ voio acum., veĭ vedea ce se face.

Eŭ m'am stricat cu Real pentru nisce rîndurĭ ce a publicat în broşura luĭ în favórea uneĭ mame cu cincĭ copiĭ de gâtŭ, ce l'am fost rugat cu stăruinçă a nu le publica.

Pleşoianu îmĭ scrie şi mĕ critică de epistola mea cu No. 1, ce am trimisŭ în ţérră; şi mĕ critică că paragraful 3, colóna I-a, va să dică că eŭ am făcut revoluţia!!; şi că mĕ laud singur. De aşĭ fi voit a mĕ lăuda, n'avém de cât a tipări maĭ ântêiŭ istoria revoluţieĭ; n'avém de cât să mĕ ducŭ séŭ să

puiŭ pe cineva a se duce la redacţia Dicţionaruluĭ de bărbaţĭ illustriĭ contimporanĭ. Materiă cauta aştĭ ómenĭ.

Eŭ n'am scrissŭ acea scrisóre în ţérră de florile măruluĭ, stând de pe saltea: este scrisă dupŏ descoperirea unuĭ complotŭ urdit de Ruşĭ, şi aruncatŭ asupra oamenilor mişcăriĭ din 1848, şi maĭ vîrtos asupra mea, ce mĕ dicea în Bulgaria, şi asupra Golesculuĭ (ce) îllŭ dicea în Transilvania. Acea scrisóre nu e apropos de bottes, e o apologie la o acusaţie gravă.

Când dice cineva din chiar senin că e *onestŭ*, îţĭ vine să nu'l credĭ; când e ânsĕ acusat că e furŭ saŭ tîlharŭ, dacă va omul să învederede că e om onest, în tóte apologiile este iertat a spune ceva din viaça sa. Eŭ, ca să arăt că nu putém fi nicĭ instrumentul nicĭ dupa (la dupe) Ruşilor, am spus în câte-va rîndurĭ ce am făcut în treĭ-decĭ de anĭ.

De eraĭ acusat D-ta, eraĭ să spuĭ ce aĭ făcut D-ta. Pociŭ sĕ facŭ în favóre saŭ peutru hatîrul unuia şi altuia ca eŭ să nu fiŭ eŭ? Citesce, te rogŭ, paragraful 3, colóna I-a, să vedĭ unde se vorbesce acolo ceva de Revoluţie, de cât de lucrările mele de 30 de anĭ?

Dacă ar judica ómeniĭ astfel câte citescŭ, şi daca ar pricepe astfel, numaĭ este de mirare pentru ce aŭ condamnat pe Socrate şi pe Christ. Pentru ce să maĭ aştept eu injuriĭ de la inemiciĭ ţĕrreĭ, când fraţiĭ ce se dicŭ fiĭ adevĕraţĭ aĭ eĭ mĕ condamnă? Şi fie care cum îĭ vine. Cumnatu meŭ îmĭ scrie că aşĭ fi scrisŭ eŭ nisce scrisorĭ la Brussa la Româniĭ din partea ceealaltă!! Citesce'ĭ scrisórea ce'ĭ amŭ respuns.

Istoria revoluţieĭ de se tipărea făcea unŭ mare bine causeĭ nóstre, şi nu ajungea să surprindă Russia buna credinţă a Europeĭ. Apoĭ tótă lumea scie revoluţiile Italieĭ, Germanieĭ, Ungarieĭ; tótă lumea a primit bucuros şi fanfaronade dreptŭ adevĕrurĭ; şi principele unuĭ popolŭ atât de înţelleptŭ şi crestin ca al nostru, mişcarea luĭ, spiritul ce l'a mânat, nimenea nu'l cunósce. Istoria, frate, e ca şi unŭ tabloŭ istoricŭ. Poţi depinge unŭ tabloŭ istoricŭ fără personage? Poţĭ face o dramă fără actorĭ? Bine am făcuto? Unul dice că, în loc de nume propriŭ, să puiŭ A. B. C... să facŭ algebră. Când am

citit câte-va passage, Pleşoianu s'a făcut focŭ, de ce să dic că în timpul reacţieĭ Olténieĭ s'a trimis Magheru, ca membru allŭ Guvernuluĭ provisoriŭ, guvernatorŭ al Olténieĭ şi capŭ allŭ ostiriĭ; căcĭ D. Pleşoianu n'a fost subalternul luĭ Magheru. Pociŭ eŭ, frate, să schimb decretul (1) a fi altfelŭ? Pociŭ face o erróre atât de sistematică, al căria effect să nu fie de cât ca să arât că era cea maĭ mare anarhie în ţérră? că Oltenia se guverna de duoĭ şefĭ? Ca guvernator sciŭ că era Magheru. La câmpul luĭ Traian sciŭ că avea de capŭ pe Magherul ce disposa şi de pandurime, şi de dorobanţĭ, şi de artillerie, şi de regimentul pedestrimeĭ. Locotenenţa luĭ Magheru scria, Căimăcămia luĭ Cantacuzino luĭ Magheru scrisse să desfacă câmpul, etc. Eŭ iubescŭ pe D. Pleşoianu, póte maĭ mult de cât pe Maghieru; însĕ asemenea minciunĭ nu pociŭ spune. Devotamentul Pleşoianuluĭ, abnegaţia sa, energia, tóte le am vĕdut; este unul din începătoriĭ revoluţieĭ, şi capul unuĭ regimentu ce a susţinut Constituţia şi ordinea, după ce a proclamato cu compania sa. Astea nu se ascund; ênsĕ nicĭ nu pociŭ calomnia mişcarea că a fost anarhiă. Cadru istorieĭ este de unŭ volumŭ, mĕ mărginescŭ a spune fapfe şi documente. Unde vine occasia fie căruĭ, spuiŭ cât bine aflu; ânsĕ nu potŭ consacra pentru fie care personagiŭ mai mult dè cât iartă cadrul, bunul simţŭ şi opinia publică. Eŭ am scris de toţĭ, nimenĭ de mine. Nu pociŭ ânsĕ cheltui şi cu tipărirea paginelor ce se atinge de fie care; prin urmare am scris la toţĭ câţĭ aŭ dreptul a trece în istorie că n'am uitat nimic din câte aŭ făcut; ânsĕ tótă paginea costă francĭ în Paris; de vor trimite analogul, se vor tipări cum s'aŭ scris; daca nu, vor trece maĭ întrécăt, maĭ în prescurtare, să facem loc documentelor şi ómenilor ce pe tótă dioa era pe scenă. Bine séŭ reŭ, îmbrăcaţĭ cu mantie albă séŭ în ghebă, legaţĭ séŭ cocoţaţĭ, închişĭ prin bordee séŭ duşĭ cu trăsnete şi plesnete, ca la basmu cu cocoşu roşu... Lamartine îşĭ spune şi câte bucle blonde îĭ didesse Dumnedeŭ, de semĕna ca unŭ Cupi-

(1) Ar fi trebuit citat No. din Monitoru unde s'a tipărit.

don. Louis Blanc, Ledru Rollin, spunŭ câte şi maĭ câte; şi dacă îĭ întrebĭ de ce scriŭ aşa, îţĭ respund că tot omul e datorŭ singur aşĭ face unŭ nume, şi să nu aştepte de la alţiĭ; cum nu sunt alţiĭ datorĭ să'l îmbrace, asemenea nu sunt datorĭ nicĭ a'ĭ face numele. Să scrie dér fie care pentru sine, a se apăra, a se înălţa maĭ sus, a se face cunoscut, interesant, numaĭ să nu spuie minciunĭ. Miuciunĭ nu am spus; şi din adevĕrurĭ am lăsat multe. Unde vorbescŭ de Eliade, este că nevoia mĕ face să puiŭ pe actorŭ pe scenă. Acum mĕ căesc că n'am spus tóte. Starea câtă am avuto s'a dus ca pulberea; să 'mĭ lasŭ şi numele în batjocora Roseţilor şi Sarsaililor, tuturor invidioşilor şi nemiruiţilor, şi neduşilor la Biserică. Rĕŭ am făcut de am lăsat. Cine scrie, să scrie, să nu ascundă istoria, să nu o prade, să n'o fure. Nu'mĭ aŭ iertat fraţiĭ nicĭ proposiţia D-tale cu a luĭ Rucârénu şi Duillie, când 'mĭ aţĭ dis să mĕ trimiteţĭ şi să'mĭ daţĭ banĭ a veni să pledeḑŭ causa; nu 'mĭ aŭ iertat nicĭ 1000 de francĭ ce a trimiso la treĭ inşĭ pe numele meŭ, nicĭ ceĭ 2200 fr. ce 'ĭ aţĭ trimis tot pe numele meŭ; cum or să'mĭ ierte scrierile ce vorbesc singure de mine, fără a vorbi eŭ? Culpa ânsĕ nu e amea, pentru că muncescŭ şi nu mĕ preâmblu. Cum creḑĭ D-ta că or să'mĭ ierte rîndurile luĭ Réal, epistola cu No. 1 din ţérră ([1]), când vorbescŭ ca mine, iar nu ca dênşiĭ, iar nu cum ar fi dorit D-lor? De 'mĭ ar întórce faça toţĭ, eŭ tot o să cuget ca mine; nu pociŭ cugeta cu capul altuia. Asta sunt; etern ânsĕ nu suut. Voiŭ scăpa, şi vor scăpa; de scrierile melle ânsĕ nu vor scăpa.

Salutare şi frăţie ([2])

I. Eliade.

---

(1) Veḑĭ acea epistolă în broşura intitulată Epistole şi acte alle oamenilor mişcăriĭ române din 1848, de I. Eliadc.—Paris, tipografia luĭ Préve et C-nie—Strada I. I. Rousseau. 15.

(2) Originalul în epistola ce urmésă îl possedă D. Al. Hristofi. Veḑĭ respunsul luĭ Negulicĭ, care urmésă.

No. 5.

Negulici către Eliade.

1851 Februarie 21-5.—Constantinopole.

Domnul meŭ,

Rĕulŭ ce cine-va însușĭ ișĭ face, nimenĭ nu póte sĕ i'lŭ facă. Rĕul ce însuțĭ îțĭ facĭ, nimenĭ nu póte se 'țĭ facă. Calomniile rămânéŭ calomniĭ, acusațiile remânéŭ assemenea calomniĭ; și cu câtŭ unele și altele eraŭ maĭ tarĭ, cu atâtŭ amiciĭ se strângéŭ împrejurul D-tale și te apăraŭ.

Am priimitŭ scrisórea D-tale spre respunsŭ la celle însemnate de mine în scrisórea D-luĭ C. Alessandrescu, și la scrisórea mea către D. Grădișténul, câruia îĭ mulțumescŭ că'țĭ a arătat'o; asta 'mĭ era și intenția. Scrisorile democrațilorŭ cată se fie așa cum să se pótă și publica.

Am vĕḑut, cu o durere indefinissabilă, coprinderea scrisoriĭ D-tale; și măcar că, după ce 'mĭ ḑicĭ că acum aĭ fi aplicatŭ maĭ multŭ de câtŭ tot déuna a auḑi cu bucurie adevĕrulŭ, maĭ allesŭ de la un amicŭ, că nu eștĭ infailibil, și nicĭ că te-aĭ datŭ de astŭ felŭ, te contraḑicĭ apoĭ, și te declarĭ de infailibil; ḑicêndŭ:

«De 'mĭ ar intórce fața toțĭ, eŭ totŭ o sĕ cugetŭ ca mine; «nu pociŭ cugeta cu capul altuia...»; ceea ce sémănă o sfidare și un congediŭ ce daĭ tuturor. Am ânsĕ o datorie de împlinitŭ către mine, către Patrie și către D-ta: către mine, pentru că vĕḑuiŭ că nu mĕ cunoscĭ; către patrie, pentru că Patria are nevoie pînă de cel maĭ din urmă din fiĭ eĭ, cu câtŭ maĭ vêrtosŭ de D-ta; pentru că 'țĭ sunt amicŭ; și pentru că, cum ḑiseiŭ, reul ce singur îțĭ facĭ, nimenĭ nu póte se ți'lŭ facă.

Multe am sĕ'țĭ spuiŭ, D-le Eliade; multe, cum de la nimenĭ póte n'aĭ auḑitŭ nicĭ veĭ auḑi, afară numaĭ póte de la inemicĭ; dér p'aceștia nu'ĭ creḑĭ; cu tóte că avisurile inemicilorŭ sunt de multe orĭ celle maĭ favorabile pentru îndrep-

tarea nóstră, décă am şti a profita de elle. Am să'ţí spuiŭ cum îţĭ facĭ reul ce 'ţi lŭ facĭ. Dér, maĭ 'nainte de a'ţĭ spune cum îţĭ facĭ acestŭ reŭ, cată se'ţĭ spuiŭ ântăiŭ cine suntŭ, ca să ştiĭ cine 'ţĭ vorbesce; căcĭ îmĭ mărturisescĭ că nu m'aĭ cunoscutŭ

Eŭ maĭ ântăiŭ suntŭ Românŭ, prin urmare am amor propriŭ naţionalŭ. Multe nu sciŭ; Românulŭ din nenorocire multe nu scie; dér sciŭ una şi bună: o dreptate sântă şi eternă.

Suntŭ democratŭ, prin urmare adevĕratŭ creştinŭ. Principiile 'mĭ suntŭ: Dreptate-Frăţie-Datorie; séŭ: «Fă altuia «ceea ce aĭ voĭ se'ţĭ facă şi ţie altuluĭ.»

Către acésta, maĭ suntŭ şi amiculŭ D-tale; sĕ veḑĭ însă ca felŭ de amicŭ.

Suntŭ douĕ felurĭ de amicĭ, séŭ maĭ bine treĭ: uniĭ cari ne linguşescŭ şi ne laudă tóte abaterile nóstre din linia cea dréptă a virtuţiĭ şi a principelorŭ eterne de adevĕrŭ; tóte defectele nóstre, tóte viciurile nóste, seŭ pentru că suntŭ eĭ singurĭ corupţĭ, şi prin urmare le placŭ, séŭ pentru că sunt neghiobĭ şi li se parŭ perfeţiĭ, séŭ pentru că sunt perfiḑĭ şi ne esploată, séŭ pentru că suntŭ fanatisaţĭ şi orbiţĭ de vr'un meritŭ óre care. Aceştia suntŭ maĭ rĕĭ de câtŭ ciuma, şi din nenorocire aceştia suntŭ ceĭ maĭ mulţĭ la numĕrŭ. Alţiĭ cari, de şi recunoscŭ cu durere greşalele séŭ patimile nóstre, şi ar vrea póte să'şĭ dea viaţa pentru îndreptarea nóstră, dérŭ stima profundă ce aŭ pentru niscaĭ merite eminente ce se întâmplă se avem, şi o temere póte rĕŭ cugetată, nu cum-va observaţiile lor, în loc se producă unŭ bine, se aibă unŭ resultatŭ şi maĭ rĕŭ, îĭ facŭ indulgenţĭ, şi 'ĭ împedică de a ni le face cunoscute; séŭ, şi de ni le arată, nu ni le combatŭ, nu ni le condamnă. Pe acestia îĭ puiŭ în categoria mamelor care, prin prea multŭ amorŭ, îşĭ facŭ nenorociţĭ pe copiĭ lorŭ.

Suntŭ alţi cari, cu câtŭ vorŭ descoperi în amicul lorŭ vre unŭ meritŭ maĭ sus de comun, niscaĭ sentimente generóse, o credinţă, unŭ adevĕrŭ, (de care eĭ-ênsuşĭ se fie fanatisaţĭ), unite cu capacitatea de a le susţine cu demnitate, prin vorbă prin pană, etc, şi de se va întâmpla apoĭ ca acestŭ amicŭ

sĕ'şĭ ia şi sarcina de a fi apoastulul acelleĭ credinţe, acelluĭ adevĕrŭ, şi a le susţine şi prin fapte, cu atâtŭ aceştia sunt implacabilĭ şi neertătorĭ la abaterea de la principele acesteĭ credinţe, acestuĭ adevĕrŭ. Suntŭ implacabilĭ, ḑicŭ; pentru că atuncĭ acestŭ bărbatŭ nu maĭ este al seŭ, ci al principelorŭ al căror apostol s'a făcutŭ. Eŭ numaĭ p'aceştia ĭĭ numescŭ amicĭ adevĕraţĭ; şi în adevĕrŭ, cererile lor nu suntŭ numaĭ în favórea acelleĭ credinţe comune, dér şi în favórea şi chiar în gloria personală a amiculuĭ lorŭ.

Eŭ, D-lŭ meŭ, suntŭ din numĕrulŭ acestor felŭ de amicĭ. Ca astŭ felŭ de amicŭ, te-am iubitŭ. te-am stimatŭ, te-am respectatŭ, te-am veneratŭ chiar, pentru meritele D-téle şi pentru că consideram în D-ta demnul apostol al credinţeĭ melle, al credinţeĭ naţieĭ melle, şi gloria eĭ viitóre. Cândŭ ênsă am vĕḑutŭ abaterĭ carĭ anunciă patimele celle maĭ deplorabile, abaterĭ de la linia cea dréptă a virtuţiĭ de democratŭ; abaterĭ în fine care potŭ se facă rĕŭ causeĭ, şi se'ţĭ inegréscă numele de care, ca Românŭ, eram măndru, gelosŭ, şi care nume acum nu este numaĭ al D-téle; şi maĭ allesŭ cândŭ am vĕḑutŭ scrisórea D-téle, o! atuncĭ, atuncĭ o mânie sacră a coprinsŭ sufletul meŭ......şi 'mĭ amŭ ḑisŭ: «Cată sĕ 'mĭ împlinescŭ datoria de amicŭ adevĕratŭ; şi conformŭ cu sentimentele melle de românŭ şi cu religia mea de democrat, cată sĕ'lŭ tragŭ după rîpa prăpastieĭ unde vĕḑŭ că a căḑutŭ; se'lŭ apucŭ din tóte puterile, sĕ'lŭ apucŭ cu unŭ braţŭ vigurosŭ, chiar de'ĭ aşĭ rumpe braţulŭ de care 'lŭ voiŭ apuca! Asta voiŭ sĕ facŭ prin acéstă scrisóre. De voiŭ reuşi în acéstă grea întreprindere, va fi unŭ mare bine; de nu voiŭ reuşi, cel puçinŭ îmĭ va fi consciinţa liniştită că 'mĭ am împlinitŭ o datoriă sacră. Dér ca să nu 'ţĭ parŭ prea aspru, prea din topor, şi fiind am se intru în maĭ multe amănunte, cată se'ţĭ maĭ spuiŭ că, până la priimirea acesteĭ scrisorĭ, adică pînă când te credém apostol, nu numaĭ al suzeranităţiĭ Porţiĭ şi al autonomieĭ ţĕrreĭ, dérŭ şi al doctrineĭ luĭ Christ; căcĭ fără acésta, singurulŭ adevérŭ eternŭ şi fecundŭ, totul este miserie, totul este minciună,—credémŭ şi abaterile D-téle

de la acéstă doctrină numaĭ ca nişte abaterĭ din scăpare din vedere; şi le scuḑam, ḑicêndu-'mĭ: «omŭ fără óre care imperfecţiĭ, fără óre care debilităţĭ, este fórte rarŭ!» Şi 'mĭ maĭ ḑicémŭ: D. Eliade şi le rescumpără, şi le acoperă cu prisosŭ prin celle lalte calităţĭ eminente ce possedă. De la scrisóre încócĭ însă, tóte 'şĭ aŭ luatŭ o altă culóre, unŭ altŭ aspectŭ; tóte se esplică altŭ felŭ.

Scrisórea D-tale, D-lŭ meŭ, este o prefessie de credinţă, de care sufletulŭ fie-căruĭ amicŭ şi patriotŭ adevĕratŭ, şi cu abnegaţie democratŭ, cată să se revolte, şi sĕ o respingă din tóte puterile, şi sĕ o condamne ca pe o professie de credinţă diametral appusă cu principele democratuluĭ, şi pe care resumĭ în aceste vorbe: «a scrie dérŭ fie-care pentru sine, «a se apăra, a se înălţa maĭ susŭ, a se face cunoscutŭ, in«teressantŭ; numaĭ a nu spune minciunĭ.» Care va se ḑică, egoismulŭ pe façă! plapoma pe façă! Ce! astŭ felŭ aŭ fostŭ principele D-tale? Ce! nnmaĭ o ambiţie bassă şi vulgară, care caută numaĭ egoismulŭ, renumele, onorĭ, sgomotŭ, avantagiurĭ, resplăţĭ, aŭ fostŭ şi suntŭ forţa motrice a faptelorŭ D-tale? iarŭ nu ambiţia acea nobilă, înaltă, care caută numaĭ binele pentru că este bine? Ce! Asta este doctrina luĭ Christŭ, a Apostolilor? Asta este doctrina democraţilor?...» A scrie fie-care pentru sine, a se apăra, a se înălţa maĭ sus, a se face cunoscutŭ. interessantŭ etc. etc. Vaĭ! ce am ajunsŭ sĕ vĕḑŭ! Şi de la cine?... Aŭ dóră n'aĭ cititŭ, séŭ aŭ dóră aĭ uitatŭ divinul discursŭ de pe munte, D-ta care ḑici că ne-aĭ esplicatŭ Evangelia? Vaĭ! ce revelaţie înfiorătóre! ce desillusionare penibilă!... Cu câtŭ citescŭ şi recitescŭ scrisórea D-tale, cu atâtŭ mĕ înfioresŭ maĭ multŭ şi mĕ desesperŭ; şi cu atâtŭ suffletulŭ meŭ încércă o anevoinţă mare şi durerósă de a crede a fi scrisă de mână'ţĭ, şi în staré-'ţĭ normală!... Vaĭ! acum credŭ că aĭ fi ḑisŭ şi aĭ fi scrisŭ ca D-na Eliade sĕ se ocupe numaĭ de interesele D-vóstre particulare; şi acum îmĭ esplicŭ cum de nu s'a făcut nimicŭ şi pentru familia D-luĭ Tell nicĭ pentru D-niĭ Goleştĭ... Vaĭ! acum vĕḑŭ şi 'mĭ esplicŭ pentru ce stăruieştĭ D-ta cu atâta ardóre pen-

tru tipărirea *Istoriei Revoluției!* Pentru ca se puĭ personagele pe scenă, după cum ḑicĭ, şi justificaţia 'ţĭ este prea naturală şi logică: tabloŭ saŭ dramă fără personage nu se póte. Vaĭ! acum îmĭ esplicŭ pentru ce atâtea laude de fapte maĭ pre susŭ de adevĕrŭ, şi atâtea plângerĭ de sacrificiurĭ incalculabile! .....Dar ce! aŭ dóră dintr'o istorie cu basmul cu cocoşu roşu, precum o numeştĭ singurŭ atâtŭ de bine, creḑĭ D-ta că va trage vr'un folosŭ nenorocita nóstră Patrie? Şi aŭ dóră dintr'astŭ felŭ de laude şi plângerĭ creḑĭ D-ta că 'ţĭ veĭ face un nume mare? Nu, D-lŭ meŭ; nu! Eŭ creḑŭ cu totulŭ din contra. Creḑŭ că se va desconsidera şi se va ridicularisa frumósa mişcare a naţieĭ cu donchişonadele, fanfaronadele şi miseriile nóstre; «cu mantaoa albă (pe care «acum 'mĭ o esplicŭ), cu ghebă, legaţĭ séŭ cocoţaţĭ, închişĭ «prin bordee, séŭ cu trăsnete şi plesnete, ca la basmul cu «cocoşu roşu».

Ceea ce este necessariŭ se scie Europa, pentru ca Russia se nu'ĭ pótă surprinde buna credinţă, după cum ḑicĭ, este, în puçine vorbe, drepturile eĭ, şi iarăşĭ drepturile eĭ; şi e interesul póte ênsuşĭ şi viitorul chiar al Europeĭ ca aceste drepturĭ sĕ fie odată recunoscute şi proclamate de întréga Europă; câtu despre istoria mişcăriĭ, este destul pentru acum sĕ o cunóscă Europa numaĭ în genere: principele eĭ, spiritulŭ eĭ, tendinţa eĭ, frumuseţea eĭ, moralitatea, indulgenţa şi înţelepciunea esemplară a popoluluĭ românŭ în treĭ lunĭ de eserciţiŭ al suveranităţiĭ luĭ; căcĭ nu guvernul a ţinutŭ buna ordine, după cum ḑicĭ D-ta nu sciŭ acum în ce publicaţie; ellŭ nicĭ n'avea mijlóce; ci popolul a ţinut-o. Guvernul şi ómenii revoluţieĭ aŭ făcut multe greşelĭ, carĭ din vanitate şi din ambiţiĭ personale, cari din puţinătate de sufletŭ, cari din necapacitate şi nepătrundere, cari apoĭ şi din rea credinţă şi din arrières-pensées; numaĭ populul singurŭ, care nu era mişcatŭ de nicĭ o patimă, nu a comisŭ nicĭ o greşélă; ellŭ încă a întorsŭ pe guvernŭ la datoriile luĭ în maĭ multe rândurĭ, şi a căutatŭ a'ĭ da putere din puterea luĭ morală, şi credinţă din credinţa luĭ în bine; într'un cu-

ventŭ, ellŭ 'şĭ a susţinutŭ mişcarea şi proclamaţia într'un timpŭ de treĭ lunĭ, iarŭ nu guvernul. Aşa, să nu ne înălţămŭ pe noĭ, nu; se nu căutăm a ne face pe noĭ interesanţĭ printr'o istoriă ca basmul cu cocoşu roşu; ci să căutăm din contra, cu o abnegaţie complectă despre noĭ, a înălţa numaĭ pe naţie şi drepturile eĭ, şi a o face interesantă, ca în *Protectoratŭ*, în *Esplicaţia constituţieĭ*, în parte din *Impressiĭ*, (căcĭ numaĭ o cólă am vĕḑutŭ) etc, şi în *Questions économiques*, în *Viitorul Românieĭ* şi în *a doua epistolă către Stirbeiŭ*; afară, se înţelege, de abaterea de la principele politice de astă-ḑĭ, despre care aĭ vĕḑutŭ ce opinie am. Asta este adevĕrata nóstră missiune, de adevĕraţĭ apostolĭ, de adevĕraţĭ democraţĭ şi patrioţĭ. Pe urmă, sĕ nu luăm totŭ meritulŭ naţiei şi se'lu punemŭ asupra nóstră; sĕ nu facem din ea o turmă de vite, şi sĕ ne dăm numaĭ pe noĭ de ómenĭ; căcĭ vaĭ de naţia care va avea a numĕra numaĭ un om séŭ doĭ! Faptele nóstre vorbescŭ, şi vor vorbi singure; nu e necessariŭ sĕ maĭ vorbim şi sĕ ne láudăm noĭ înşine. Assemenea sĕ facem şi cu sacrificiurile nóstre; patria recunăscătóre le cunósce, le va trece la registrul eı; Posteritatea va pune pe fie-care la loculŭ seŭ; sĕ nu ne fiă témă, şi sĕ ne amăgim a crede că ea ne va însemna loculŭ după laudele ce ne vom face noĭ-înşine, măcar orĭ câtŭ de încărcate ni le-am face; ci numaĭ după faptele nóstre ce vor rămânea după noĭ, şi care nu se perdŭ, nu se ascundŭ. Sĕ credem ĕncă din contra, că laudele şi esageraţiile nóstre potŭ sĕ ne scobóre maĭ josŭ de locul ce în adevĕrŭ amŭ meritatŭ. Aĭ face maĭ bine, de veĭ avea mijlóce, şi aĭ fi făcutŭ de o mie de orĭ maĭ bine, ca se fi tipăritŭ urmarea la *Ruga dominicală*, atâtŭ pentru D-ta câtŭ şi pentru naţie, în locul *broşureĭ luĭ Réal*, cu care 'ţĭ aĭ facutŭ atâta rĕŭ, după câte auḑŭ, că ĕncă n'am vĕḑut'o, şi nicĭ unŭ bine pentru causă, séŭ prea puţinŭ.

Dérŭ, ca să fiŭ maĭ clar, căcĭ acésta'mĭ am propusŭ într'acéstă scrisóre, sĕ nu creḑĭ că Posteritatea va măsura înălţimea loculuĭ D-tale în istorie după lungimea listeĭ averiĭ de 2 milióne ce ḑicĭ că aĭ sacrificat, nicĭ îţĭ va face pedesta-

lul din câte ḑicĭ în epistola No. 1, partea I-a, că singurŭ aĭ făcut, aĭ creatŭ şi aĭ proclamatŭ; ci din câte va afla că în adevĕrŭ aĭ făcutŭ, aĭ contribuitŭ a se crea, séŭ aĭ urmatŭ ceea ce alţiĭ aŭ începutŭ; pentru că nimicŭ nu se perde, orĭ câtŭ de multŭ ar fi arsŭ séŭ ar fi devastatŭ focul şi vandalismul Casaculuĭ, după cum ḑicĭ c'aŭ făcut. —Adevĕrŭ, adevĕr îţĭ spuiŭ; nimenĭ nu putea se'ţĭ facă reul ce singurŭ 'ţĭ aĭ facutŭ printr'acésta!...... Ce! aŭ dóră era nevoie de o mare filosofie séŭ pătrundere de a cugeta şi a crede, că póte cine-va, ce ḑicŭ? că póte patria ea-ênsăşi nu o sĕ le créḑă aşa ad-litteram pe tóte; ci o se cerceteḑe, ca sĕ fie dréptă în resplătirile eĭ; şi că, cu câtŭ te va afla depărtatŭ de adevĕrŭ în paguba eĭ şi a altorŭ fiı aĭ eĭ, îndoitŭ pe atâtŭ o sĕ perḑĭ în recunoscinţa eĭ. Greŭ era óre d'a cugeta că lumea o sĕ se întrebe: care şi unde suntŭ, şi cândŭ s'aŭ publicatŭ acele atâtea şi atâtea opere, scolastice, filosofice, literare, dicţıonarulŭ, esplicaţia Evangelieĭ, etc. etc? în fine acelle care de totŭ felul iaŭ titlul de literatura română, create de D. Eliade, precum ênsuşĭ ḑicĭ în lista de avere ce reclamĭ?

Pretutindinea şi la orĭ ce occasie, nu înceteḑĭ de a spune noă şi lumiĭ sacrificiurile ce aĭ făcut pentru causă; şi acésta, după principiile D-tale negreşitŭ, ca sĕ te facĭ interesantŭ, se tragĭ tótă băgarea de sémă numaĭ asupra D-tale; şi aĭ fi reuşitŭ bine; pentru, că de şi nu e nimenĭ care se nu fi sacrificatŭ maĭ mult séŭ mat puçinŭ, uniĭ multŭ puçinŭ cât aŭ avutŭ, alţiĭ după intâmplare, nimenĭ ênsă nu 'ţĭ a făcuto contra greutate în acésta, nicĭ chiar inemiciĭ D-tale. Apoĭ de ce nu voişĭ încaĭ se aibĭ în adevĕrŭ şi meritul sacrificiuluĭ? De ce, pe d'altă parte, îţĭ cerĭ sacrificiul înapoĭ? Ş'acum êncă! . ...De ce să daĭ occasie luĭ Stirbeiŭ să respunḑă atâtŭ de frumósŭ? «Décă D. Eliade a făcut atâta bine «naţieĭ sélle, precum arată, de şi noĭ nu cunóscem, 'nu cre- «dem că acum D-luĭ se voiască a lipsi pe săracul şi văduva «de pâinea dintr'o ḑi; cu tóte acestea D-luĭ sĕ trimită un om etc, etc» Şi de ce daĭ şi naţieĭ trista şi durerósa occasie

sĕ cugete că râdicarea crucii D-téle a fostŭ numaĭ pentru plapomă, şi altă dată se nu te maĭ créḑă nicĭ pe D-ta nicĭ pe alţiĭ? Veḑĭ acum câtŭ rĕŭ aĭ făcutŭ cu acéstă reclamaţie nesocotită, şi D-tale şi causei ?

Eŭ nu ḑicŭ că, în cualitate de apostol, să nu'ţĭ fi maĭ păssatŭ, se nu'ţĭ fi maĭ addus aminte de numerósa D-tale familie, după cum ḑice Christ. Eŭ ḑicŭ că, în calitate de emigratŭ, amic al Porţiĭ, şi maĭ allesŭ recunoscutŭ de membru al guvernuluĭ provisoriŭ, 'ţĭ era iertatŭ a cere de la dênsa ospitalitate chiar princiară pentru familia D-téle ; ce i s'a şi datŭ ; dér numaĭ despăgubire nu, şi iar nu ; asta este o monstruositate fără esemplu în in istoria cellorŭ ce 'şĭ aŭ ridicat crucea pentru principe. Fie-care, orĭ ce a sacrificatŭ, a sacrificatŭ sentimentelorŭ luĭ, convincţieĭ luĭ, consciinţeĭ luĭ ; de la sentimentulŭ luĭ, de la convincţia luĭ, de la consciinţa luĭ dérŭ, iar nu de la altŭ-cine-va, cată se aştepte resplatirea despăgubirea. — Orĭ-care sacrifică sentimentelorŭ sélle, de o dată cu sacrificiul îşĭ are şi resplata: resplata aceea pe care nimenĭ nu póte se'ĭ o impute, nimenĭ nu póte se'ĭ o conteste ; o resplată dulce, cerécă ! Numaĭ acella care a sacrificatŭ vre uneĭ patime, şi nu i s'a indestulatŭ patima, acella se află în pagubă: pentru că acella dă ca sĕ ia, iarŭ nu ca se'şĭ plătéscă datoria. Ferice dérŭ care 'şĭ împlinesce datoria: acella totŭ d'auna se afla în câştigŭ.—In fine, ce se maĭ vorbimŭ d'atâtea sacrificiuri ? Aŭ creḑĭ D-ta că lumea nu scie maĭ anume ce aĭ perdutŭ, ce pagube aĭ avut ? D'aceea iarăşĭ îţĭ maĭ repetŭ, mare rĕŭ 'ţĭ aĭ făcutŭ cu acea listă a averiĭ perdute, pentru care cerĭ 2 milióne leĭ!......Aşĭ dori se reuşeḑĭ ênsă ; că atuncĭ sunt sigurŭ că şi ceĭ maĭ afurisiţĭ reacţionarĭ îşĭ vor ridica crucea.

Din prea modesta apologie ce'ţĭ facĭ în epistola cu No. 1, şi în biografia alăturată la lista de despagubire (ḑicŭ prea modestă, fiindŭ că singurŭ 'mĭ spuĭ în scrisérea D-tale că êncă nu le-aĭ pusŭ pe tóte, şi te căescĭ), vĕḑurăm, şi vede tótă lumea curatŭ, că România n'a fostu, nu este, nicĭ maĭ multŭ nicĭ maĭ puçipŭ, de câtŭ unŭ populŭ de sclavĭ în stare

de vite, cu un singur capŭ cugetătorŭ; cum am ḑice, Moise cu popolul israelit în desert. Eĭ bine! acestŭ popol românŭ, fără trecutŭ, fără limbă etc, precum ḑice şi Mărirea sa Ţarulŭ, şi a căruĭ esistinţă morală, politică, literară, limbară (de pociŭ ḑice asa) şi naţională etc, etc, începe numaĭ de la D-ta şi prin D-ta, avu şi ellŭ odată un momentŭ de o lucidita te norocită; împlini şi ellŭ o faptă din celle maĭ interessante şi maĭ picante, prin căracterulŭ şi noutatea eĭ, în analele naţiiţorŭ.

Pe cândŭ Loco tenenţa şi toţĭ ómeniĭ Revoluţieĭ se preparaŭ a fugi pentru ultima óră din 'naintea armatelor streine, iar popolul resignatŭ a maĭ sufferi din noŭ jugulŭ Tiranieĭ, pe care acum îlŭ vedea înaintândŭ în vîrfulŭ lanceĭ Cosaculuĭ, la umbra Semiluneĭ, popolul sta gata pentru orĭ ce supliciŭ, fără nicĭ o speranţă, fără nicĭ nnu mijlocŭ de mêntuire pentru sacrele luĭ drepturĭ; în loc d'a se lăsa a crede pe inemiciĭ cari 'ĭ spunéŭ că causa deluvinluĭ de sufferinţe ce venia se 'lŭ înece era aceĭ amăgĭtorĭ cu proclamaţia lorŭ, aceĭ brigandĭ cari aŭ maĭ fugitŭ odată, şi că uniĭ vor fugi ş'acum, lăsându-lŭ pe ellŭ în nevoie, ellŭ, din contra, adducêndu'şĭ aminte infernala calomnie ce manifestulŭ Ţaruluĭ pussesse asupra luĭ, ḑicêndŭ că «proclamaţia Românilorŭ a eşit nu- «maĭ din 2—3 capete esaltate, iar ellŭ, popolul, care se «bucură în pace şi în recunoscinţă de bine facerile Regula- «mentuluĭ, este numaĭ victima acelor câţĭ-va impostorĭ,» uită totulŭ, şi nu maĭ simte într'aceste momente supreme de cât arsătura acesteĭ inferărĭ infame, şi necessitatea de a se curăţi de dênsa cu orĭ ce preçŭ; căcĭ vedea că e de ţmórte. Atuncĭ acestŭ popolu—angelŭ, dér abject, după D-ta, însufleţitŭ de acellaşŭ sentiment naţional, şi înflăcăratŭ de aceeaşĭ schinteie divină, de la o margine până la alta a Româniеĭ, pe pieţele tuturor capitalelorŭ, tuturor burgurilor, tuturor satelorŭ, depin tóte văile, dupe tóte vêrfurile Carpaţilorŭ, dette lumiĭ în mirare, reacţieĭ pălite, spontaneŭ, ca un singur omŭ, spectacolul cellŭ maĭ frumosŭ, şi proba cea maĭ stălucită de consciinţa demnităţiĭ luĭ individuale, că procla-

maţia luĭ este chiar espressia voinţeĭ luĭ, emanată de la ellŭ; şi că Ţarul minte.

Ce era ?—Cartea organică a sclavieĭ, a pĕcatuluĭ, ardea prin mâna poporuluĭ, şi sub anatemele luĭ, allăturea cu biciul. Pe cândŭ voĭ emigraţĭ, cenuşa acesteĭ cărţĭ şi a biciuluĭ încă era caldă, şi fumulŭ lorŭ v'a urmatŭ pînă departe de pământulŭ Patrieĭ, ca se vĕ adducă aminte că legea infernaluluĭ nu maĭ esistă pe pămêntulŭ Românieĭ; şi că popolul Românŭ vă aştéptă cu nuoa lege a adevĕruluĭ.

Eĭ bine ! acéstă faptă atâtŭ de măréţă, acéstă faptă de care tótă Europa, de nu ar fi fost reacţionară pe atuncia, ar fi resunat de laudele eĭ; acéstă faptă atâtŭ de demnă d'a illustra penellul pictoruluĭ şi pana poetuluĭ; acéstă faptă în fine, a căria suvenire şi tradiţie în inima Românuluĭ va fi fecundă în fapte marĭ .. o! orbirea orbiriĭ! o! patimă a patimeĭ! după ce fu câtŭ-va timpŭ uitată, ca oiĭ ce faptă a căria sorginte se astupă de mână de ferŭ a violenţeĭ, fu în fine rechiămată de D-ta ca se o anunţĭ lumiĭ şi Românieĭ, calomniată şi prostituată, numind'o *faptă ruséscă*, defăimăndŭ cu acéstă calomnie şi naţiea intrégă!

Am vĕḑutŭ, D-lŭ meŭ, cuvintele şi argumentele ce 'ţĭ daĭ spre justificaţia acesteĭ calomniĭ; dér, de! nu se trecŭ la toţĭ; şi naţia, căria nimicŭ nu'ĭ maĭ lăsaţĭ, şi o făcuşĭ instrumentŭ russŭ, cândŭ va putea vorbi, greŭ îţĭ va cere socotéla.

Dér décă aĭ aflatŭ de cuviinţă se calomnieḑĭ astŭ felŭ arderea Regulamentuluĭ şi a Arhondologieĭ, spre a te face póte plăcut cuĭ-va (de şi nimenĭ nu maĭ cugetă acum după doĭ anĭ la acéstă ardere) apoĭ făcéĭ maĭ bine şi maĭ cu folos sĕ fi inceput ântăiŭ de la proclamaţie: căcĭ ea este causa causeĭ; pe ea se basésă acusaţiile Ţaruluĭ; din causa eĭ s'a vĕḑutŭ martirismul din Siberia pe pămêntul nostru, iar nu din causa arderiĭ Regulamentuluĭ. Arderea prin focŭ a fostŭ numaĭ o consecuinţă a arderiĭ cu treĭ lunĭ maĭ înainte prin proclamaţie, şi nu s'a făcutŭ de câtŭ ca sĕ confirme proclamaţia prin punerea pe dênsa a 2 milióne şi jumĕtate de subcemnăturĭ de focŭ, ca sĕ luminese pe Europa şi maĭ bine asupra voinţeĭ şi drepturilor Românuluĭ, esprimate într'ênsa,

asupra graduluĭ de libertate ce merită, şi asupra minciunei Despotuluĭ moscovitŭ. Aĭ defăimatŭ documentul; cu tóte acestea, datu'ţi a D-tale Naţia voie ca sĕ defaimĭ, în numele eĭ, o faptă pe care a împlinit-o numaĭ ea, şi în contra voinţeĭ D-tale, care ḑicĭ acum că aĭ fostŭ, împreună cu colegiĭ D-tale, în stare c'o şi mutileḑĭ ca sĕ salvĭ Regulamentul? Spusu'ţĭ-a ea óre acum, spusu'ţĭ-a cine-va măcarŭ din braviĭ martirĭ, că să căeşte de arderea Regulamentuluĭ, şi că renunţă de a maĭ avea gloria acesteĭ fapte de fericită memorie? In fine, décă arderea Regulamentuluĭ este faptă russă, apoĭ şi proclamaţia este o faptă russă.

De veĭ recunósce dérŭ că nu aĭ făcutŭ bine, nu ḑicŭ pentru altŭ cine-va, ci pentru Naţie, de datoria D-tale ar fi ca însuţĭ se redigĭ un articol în contra acesteĭ calomniĭ, dérŭ călduros, şi demnŭ totŭ de o dată şi de reputaţia uneĭ assemenea defăimărĭ, şi de pana D-téle. Proclamaţia şi arderea Regulamentuluĭ sunt corolariĭ şi solidariĭ una pentru alta; despărţindu-le una de alta, şi ḑicêndŭ că ţérra astă-ḑı sufere din causa arderiĭ Regulamentuluĭ, iar nu dintr'a Proclamaţieĭ, atuncĭ arderea Regulamentuluĭ este fapta cea maĭ importantă şi maĭ naţională, iérŭ nu Proclamaţia. Ḑicĭ ênsă că iniţiativa arderiĭ a venitŭ de la agenţiĭ ruşi; n'o priimescŭ; dér, fie! apoĭ şi iniţiativa revoluţieĭ a venitŭ totŭ de la agenţiĭ ruşĭ, după cum ênsuşĭ o ḑicĭ; naţia ênsă profită de dênsa, şi o făcu naţională, şi o făcu română. Astŭ-felŭ a făcutŭ naţia şi cu iniţiativa adreriĭ Regulamentuluĭ, décă ḑicĭ că iniţiativa a fostŭ russă. Cuĭ pare reŭ de arderea regulamentuluĭ, sĕ nu'lŭ plângă; Pitarulŭ Carchalechi se trăiască: s'a retipărit în miĭ de essemplare. Sĕ ştiĭ ênsă că, la prima occasie, Românul iar îl va arde.

Aproposito de faimósa istorie cu basmul cu cocoşu roşu, de faptele D-téle, şi de fidelitatea istoriculuĭ, ḑicĭ, în urma passagiuluĭ raportatŭ maĭ susŭ; «minciunĭ n'am spusŭ....
«Cine scrie, sĕ scrie, se nu ascunḑă istoria, sĕ nu o prade, «sĕ nu o fure.» Recunoscŭ adevĕrulŭ frassuluĭ din urmă; este una din primele condiţiĭ alle istoriculuĭ; nu înţelegŭ

însă, afară de ceea ce s'atinge de D-ta, şi afară déca aĭ fi fostŭ a totŭ vĕḑătorŭ, séŭ veĭ fi a totu stiitorŭ, nu înţelegŭ, ḑicŭ, cum veĭ putea împlini din Paris acéstă condiţie de fidelitate în istorie. Iar câtŭ despre batjocurile Rosseţilor, Sarsaililorŭ etc, etc. ḑicŭ că nu înţelegu ce amesticŭ aŭ eĭ cu istoria ce vreĭ sĕ scriĭ? In fine, vrei sĕ nu se lipéscă de D-ta batjocurile lor, care credŭ că cată se fie asupra politiceĭ, asupra patriotismului? fii totŭ déuna, în fapte şi în scrisŭ, şi în totulŭ, mai presusŭ de eĭ. Astfelŭ filosofulŭ, omul mare, îşĭ resbună. Ḑici că: «Eŭ m'am stricat i cu D. Real «pentru nisce rînduri ce a publicat în broşura luĭ, în favó«rea uneĭ mame cu cincĭ copiĭ de gâtŭ......» Ai uitatŭ ênsă că altă dată ne-ai spusŭ că te-aĭ stricatŭ cu ellŭ din causă de banĭ (1). In altŭ locŭ ḑicĭ, spre susţinerea principuluĭ d'a se lăuda pe sine: «Lamartine îşĭ spune şi câte bucle blonde «îĭ didesse D-ḑeŭ de semăna ca unŭ Cupidon; Louis-Blanc, «Ledru Rolin spun câte şi maĭ câte; şi déca îi întrebi de ce «scriŭ aşa, îţi respundŭ că totŭ omulu e datoru singuru aşĭ «face unŭ nume......» Lamartine, da; dérŭ îi cunósce lumea şi inima câtŭ îĭ este de pestriţa; iaru Louis-Blanc şi Ledru-Rolin nu sciŭ sĕ se fi coborâtŭ la asseminea copilăriĭ. Sĕ ḑicem ênsă că şi aceştia ar fi căḑutŭ în asseminea păcate; apoĭ aŭ dóră pe nisce asseminea păcatoşĭ cată se 'ĭ iei D-ta de model, în loculu luĭ Christ, Socrate, Agelisas, etc, etc? Bine! D-ta óre ţiĭ un asseminea limbagiu? Şi mie mi 'lu ţii? Reŭ m'aĭ cunoscutŭ! Ce ḑicŭ! reŭ îţi cunoscĭ secolul şi naţia!

La justificaţia ce 'ţĭ facĭ în contra criticeĭ D-luĭ Pleşoianul asupra epistoleĭ D-téle cu No. 1, despre care am ḑisŭ şi eŭ vre o douĕ treĭ vorbe maĭ susŭ, îţĭ respundŭ că, spre a arâta că nu putéĭ fi nicĭ instrumentul nicĭ dupa Ruşilorŭ, era fórte de prisosŭ d'a arăta, nu ce aĭ făcutu în treĭ ḑeci de anĭ, ci de a spune numaĭ celle din partea a doua a acestei epistole, şi care în adevĕrŭ suntŭ fórte bune şi demne de pana D-tale. Biografia D-tale se o fi lăsatŭ a'ţi o face altulŭ,

(1) Veḑĭ epistola luĭ Eliade No. .. din ac'sta b o uiă

la timpulŭ eĭ; şi aceea, în adevĕrŭ, 'ţĭ ar fi prinsŭ bine. Totŭ aproposito de acésta maĭ adaogĭ: «Décă ar judica ómeniĭ astŭ «felŭ câte citescŭ, şi déca ar pricepe astŭ felŭ, nu maĭ este «de mirare pentru ce aŭ condamnatŭ pe Christŭ şi pe Socrate.» La acésta socotescŭ destul aţĭ respunde numaĭ în vre o douĕ vorbe: asseminea comparaţiĭ, crede-mĕ, se nu maĭ facĭ, că facŭ un mare reŭ celoiŭ ce le audŭ; şi aŭ o reacţie cu totul în desfavórea D-téle.

Aproposito de uşióra şi în trécătŭ critică ce 'ţĭ făcémŭ în scrisórea D-luĭ Ggrădisténu, şi pe care am făcut-o uşiorŭ şi în trécătŭ, pentru că pe atuncĭ încă nu âflassem câte sciŭ astă-ḑĭ, şi 'ţĭ cunoscémŭ altă professiune de credinţă; ḑicĭ: «De eram om mai vanŭ, putém tipări maĭ ântăiŭ *istoria re-«voluţieĭ*, care în orĭ ce pagine, orĭ cine va scrie, cată să «dea cu nasul de mine......» Maĭ la valle ḑicĭ: «Imĭ cunosc «singurŭ multe abaterĭ; însă, comparându-mĕ cu capacităţile «şi mediocrităţile Francieĭ şi a altorŭ emigraţĭ, nŭ vĕdŭ ni-»căirĭ nicĭ ostenelele, nicĭ sacrificiurile, nicĭ umilinţa mea.» In fine, adaugĭ: «de aşi fi voitŭ a mĕ lăuda, nu avému de «câtŭ a tipari *istoria revoluţieĭ*; nu avém de câtŭ se mĕ ducŭ «séu se puiu pe cine-va a se duce la redacţia dicţionaruluĭ «de barbaţĭ illustri contimporanĭ.» Ce sĕ 'ţĭ respundŭ óre la aceste passagiurĭ, la aceste passagiurĭ dinaintea cărora remăiŭ mutŭ, atâtŭ de straniă este impresiunea ce elle 'mĭ facŭ? Mĕ voiŭ mărgini numaĭ a'ţĭ spune: că voindŭ a te apăra de patima ce te domnesce, ea te tradă, şi D-ta te condamnĭ singurŭ; şi că aceste passagiurĭ îmĭ esplică şi mĕ sforţă a crede *lictoriĭ*, *titlurile de Prinţŭ*, *visulŭ cu Ienăchiţă în purpurŭ*, şi *înconjuratŭ de toţĭ regiĭ şi ómeniĭ marĭ aĭ Europeĭ* etc. etc,—Iţĭ spuiŭ ênsă câtŭ pentru de a deveni omŭ mare, se ilustreḑĭ România, o! cine n'ar dori? România 'ţĭ a datŭ destule probe d'acésta dorinţă a eĭ; nu'ţĭ a lăsatŭ meritele ascunse; te a pusŭ acolo de unde tótă lumea sĕ te vaḑă; şi cu convincţia că pe câtŭ ea te va înălţa, pe atâta D-ta îĭ veĭ justifica dorinţa eĭ, susţinându-te la acéstă înălţime. Eŭ însĕ aşŭ dori ca toţĭ Româniĭ, tótă lumea, sĕ fie

uumaĭ ómeuĭ marĭ: ce fericire ar fi atuucĭ pe pămâutŭ!..... Dérŭ fiiudŭ că acésta uu se póte, cu atâtŭ maĭ multŭ am dorit şi dorescŭ, îu amorulŭ meŭ propriŭ de Româuŭ, ca îu epoca nóstră se fiĭ măcar D-ta omul cel mare al Romăuieĭ; şi avémŭ acéstă dulce speraußă; dér, vaĭ! aĭ sveuit'o fără pietate, diu preuuă cu frumósele eĭ illusiĭ!... Voescĭ se deviĭ om mare? sĕ fiĭ gloria Românieí regeuerate, precum voescŭ şi eŭ? lasă curêudŭ fatalulŭ drum ce aĭ apucatŭ; desbracăte de tóte patimele ce aŭ îuceput a te îutuueca; şi ia de modelŭ, îu faptele şi îu couduita D-téle, uu pe Lamartiue séŭ pe alţiĭ ca dêusul, ci pe Chrst şi pe ceĭ assemiuea luĭ, atâţia şi atâţia bărbaţĭ, bărbaţĭ marĭ cari u'aŭ cugetatŭ de câtŭ la biuele geuulul umauŭ. Altŭ-felŭ, te veĭ perde; şi veĭ fi crimiual către Româuia, către speraußele eĭ. Aşŭ voi se'mĭ esplicĭ ce îuţelegĭ cu resuuetulŭ presseĭ Parisuluĭ de D-ta? că uu te pricepŭ.

Imĭ ḑicĭ, spre respuusŭ la tóte celle ce 'ţĭ spuuém despre coutribuţia de la Brussa, că: «Nu pretiuḑĭ uimicŭ,« Eŭ, D-lŭ meŭ, u am ḑisŭ se uu pretiuḑĭ, séŭ că uu aĭ dreptul a pretiude. Ar căta se fiŭ uuŭ omŭ lipsitŭ de totŭ buuul simţŭ séŭ illegalŭ, ca sĕ cugetŭ o asemiuea absurditate. Am ḑisŭ uumaĭ, mi se pare, de ce atâtea îujosirĭ şi umiliuţe, câudŭ totŭ aceeaşĭ trébă se putea face cu tótă demuitatea cuveuită? La acestea acum mĕ vĕdŭ uevoitŭ a maĭ adaoga: de ce, cerâudu'ţĭ dreptul, se ue vorbescĭ de uisce lucrurĭ care se ue dea trista occasie d'a vedea că uu te afli îu adevĕrŭ; şi cu acésta se lipsescĭ de respectŭ şi către D-ta şi către uoĭ? De ce, voiŭ se ḑicŭ, sĕ ue spui că te aflai îu starea cea maĭ deplorabilă? De ce sĕ ue spuĭ că aĭ priimitŭ de la amicĭ numai 75 miĭ leĭ; şi pe ce aceĭ 75 miĭ leĭ cată se'ĭ împarţĭ pe optu-spre-ḑece luuĭ peutru 8 suflete etc, îu care iutră şi călătoriile etc? Câudŭ era multŭ maĭ biue, socotescŭ, şi maĭ îuţeleptŭ, sĕ fi cugetatŭ că póte noĭ cuuóscem, séŭ putem cuuósce cu timpul, atâtŭ viaţa ce ducéĭ îu Paris câtŭ şi suma de uua sută miĭ leĭ ce aĭ priimitŭ de la amicĭ, şi de care scie D-ḑeŭ câtŭ ue-am bucuratŭ, precum şi ajutórele ce D-ua Eliade a aflat

pretutindenea; şi că n'a intratŭ în Constantinopole de câtŭ cu o datorie numaĭ de unspre-ḑece miĭ leĭ, cheltuiala drumuluĭ de la Vidin şi până'aci. Şi de ce atâtea lamentaţiĭ şi esageraţiĭ asupra suferinţelorŭ şi martirismurilorŭ de totŭ felul, lucrurĭ pe care nimenĭ, din câţĭ aŭ suferitŭ şi suferă încă, nu le-aŭ făcutŭ; şi sĕ nu cugeţĭ maĭ bine că póte sunt dintre emigraţĭ carĭ le cunoscŭ pe tóte, ca marturĭ ocularĭ? 'Mĭ aĭ spusŭ însă în scrisórea D-téle că tóte le-aĭ făcutŭ cu scopŭ de a vĕ face interesanţĭ. O! multŭ te-aĭ înşelatŭ!

Scrisórea despre care 'ţĭ a vorbitŭ D. Alessandrescu este scrisórea ce ne-aĭ trimis'o deschisă, ca se o vedem şi noĭ, în urma celleĭ prin care refusaĭ cu atâta demnitate darulŭ lorŭ. Nu este însă, după cum a înţeles'o D. Alessandrescu, că adică cerĭ banniĭ înapoĭ; dérŭ este aşa cum mărturiseştĭ, că'ţĭ aĭ luatŭ séma, şi 'ţĭ pare reŭ de refusulŭ ce l'aĭ făcut. Asupra acesteĭ scrisorĭ a fostŭ şi desbaterĭ între noĭ, déca este bine a o da la adressa eĭ séŭ nu.

D-lŭ meŭ, am intratŭ în tóte aceste amănunte ca se'mĭ împlinescŭ, după cum 'ţĭ am spusŭ, o datorie sacră către D-ta, către Patrie şi către mine; şi cu scopŭ de a te convinge că lumea astă-ḑĭ nu este tocmaĭ aşa órbă, şi că le vede şi ea pe tóte, precum le vĕḑŭ şi eŭ care ţi le spuiŭ. Dérŭ ea nu ţi le spune, ci numaĭ le însemnéḑă; şi din ce în ce, crescêndŭ numĕrul lorŭ, se răceşte, se îndoesce, şi înfine te şterge, creḑŭ, cu mare durere, dér te şterge de unde te avea scrisŭ. Voescŭ a te convinge în fine că noua doctrină a D-téle, de nu va fi veche, scuteşte de marĭ fatige pe inemiciĭ D-téle; şi cu atâtŭ maĭ multŭ că, pe cândŭ D-ta eşĭ din cercul principelorŭ democraţieĭ, eĭ (afară de abaterea de la principele politice), începŭ a intra, lăsândŭ afară multe din patimele care'ĭ caracterisa pină acum In *Question économique*, *Viitorul Românieĭ* şi *a doa epistolă la Stirbeĭ*, maĭ că nu maĭ domnesce nicĭ o patimă personală: în elle acum vede cine-va numaĭ Naţia şi alle Naţieĭ.

De veĭ preţui acéstă scrisóre a mea, ce purcede din inima şi din sufletulŭ meŭ, suntŭ sigurŭ că în adevĕrŭ mĕ veĭ stima

maĭ multŭ de câtŭ pîn'acum; iarŭ eŭ mĕ voiŭ cunósce prea fericitŭ, că împlinindu'mĭ datoria, am putută contribui a întórce patrieĭ unŭ bărbatŭ capabilŭ de aĭ face gloria, de va voi, şi căruia ea acum şi începusse a'ĭ impleti cununa immortalităţiĭ.

De am fostŭ póte prea aspru, prea din topor, prea sguduitorŭ, iarăşĭ credŭ că 'mĭ veĭ da dreptate, cunoscêndŭ scopul. Ştiĭ că, pre câtŭ o maladie este violentă, tenace şi gravă, pre atâta şi remediul cată sĕ fie energicŭ şi violentŭ. 'Ţĭ am spusŭ înfine că, vĕḑêndu-te, nu pe malul prăpăstieĭ, ci pe rîpa eĭ, am voitŭ sĕ te tragŭ afară, chiar de'ţĭ aşŭ rupe un braţŭ, numaĭ sĕ nu te pérḑă Patria de totŭ; inimă curata şi capŭ luminatŭ îĭ trebue Naţieĭ.

Incă o vorbă. Iţĭ terminĭ scrisórea ḑicênd: «asta suntŭ, «eternŭ însĕ nu suntŭ; voiŭ scăpa, şi vor scăpa; de scrierile «melle însă nu vor scăpa» In adevĕr, frumósă sfidare! vigurósă espressie! Paĭ'că auḑŭ pe Christ ḑicêndŭ; «Luna şi «stelele vor trece, vorbele melle nu vor trece,» Christŭ însă vorbesce din înălţinea Consciinţeĭ adevĕruluĭ ce proclamă; iar D-tă vorbescĭ din înălţimea sintimentuluĭ de resbunare. Cu tóte acestea află că, de veĭ persista pe callea ce aĭ apucatŭ, de multe din scrierile D-tóle însuşĭ D-ta nu veĭ scăpa. (1)

Salutare şi frăţie!

I. D. Negulicĭ.

---

1) Acéstă epistolă s'a publicat în Românulŭ No. 22 din 1860.

No. 6.

EPISTOLA PREOTULUI SAPCA

CĂTRE PLEŞOIANU

La Smirna.

Cu părintésca bină cuvîntare.

D. Pleşoene

Astădĭ mĕ pomeniiŭ cu D. Iliadŭ că mĕ chiamă la Dumnéluĭ acasă, şi s'apucă să'mĭ citéscă o scrisóre de şépte bucăţĭ de cóle de hîrtiĭ, arătându'mĭ că Iancu Ghica ar fi dat ecstrucţiĭ luĭ Tell ca să încépă revoluţia de la Islaz cu jafurĭ, şi sĕ facă anarşie; şi daca nu eram eŭ, se făcea; unde de faciă era şi preotu Şapcă. In acea scriere se ḑicea că Tell ar fi poruncit la treĭ unterofiţerĭ a duce lada cu banĭ de la Zapciŭ; că Tell ar fi stat cu toporul în mână ca s'o spargă. Dându'mĭ (Eliad) acea scrisóre ca s'o iscălescŭ, eŭ 'ĭ am spusŭ: Domnule Iliad, eŭ cândŭ oiŭ iscăli trebue sĕ fie fiinçı adevĕruluĭ; căcĭ nu este aşa precum aĭ scris Dumnéta; ci Tell a ḑis luĭ Mihalache Hagédi şi mie ca să mergem împreună cu pomojnicu subt ocârmuiriĭ să numărăm baniĭ, aducêndu'ĭ la D. Tel, ca să dea fitançă. Ducându-ne să numărăm baniĭ, lada era închisă; noĭ am ḑis pomojniculuĭ ca să ducă lada la D. Tell; pomojnicul a chemat duoĭ dorobanţĭ şi aŭ luat lada, şi aŭ dus-o la Tell. Părândui-se (luĭ Tell) că baniĭ suntŭ prea puçinĭ, a întors'o înapoĭ totŭ cu acellŭ dorobanţŭ.

Pe Tell nu l'am vĕḑut cu toporu în mână, nicĭ ca să ḑică să spargă lada; dér D. Iliad 'mĭ a ḑisŭ: că daca era banĭ (ın ladă) D. Tell au nu spărgea (lada)? Iar eŭ 'ĭ am respuns: nu, D-le; că daca era banĭ, o punea în căruçă, şi aducea pe zapciŭ la Caracal, şi o descuia, şi se lua banĭ, după cum s'aŭ luat de la Caracal, la 18 Maĭ, precum şi de la Craiova, dându-

se fitanţă de primirea lor. Tóte acestea spuindn-le D·luĭ Iliad, nu a maĭ ḑisŭ nimic.

Aşa déră eŭ suntŭ sănătos, precum dorescŭ şi despre Dv. Arată cocóneĭ Elisa complemintele melle; aşa şi D-luĭ Tell.

Şi vĕ bine cuvinteḑŭ. (1).

Preotul Şapcă.

1854 Aprilie 12
Şumla.

No. 7.

Eliad către Pleşoianu (2)

Marsillia. 14/26 Martie 1849.

Iubitul meŭ Domn,

Cu îmbrăţişările melle şi cŭ părerea de rĕŭ a despărţiriĭ nóstre, îţĭ trimitŭ şi a mea recunoscinţă şi multa preţuire ce am pentru frumosul Dumitale haracterŭ.

Avândŭ grijă despre baniĭ ce 'mĭ aĭ înaintat, îţĭ alăturŭ şi acéstă scrisóre către D. Cogălnicénu; te rogŭ, dăi-o.

A revedere! Arată complimente şi îmbrăţişările melle fraţilorŭ Hristofi şi Oprénu, pe cari îĭ iubescŭ şi stim.

Salutare şi frăţie! (3)

Noĭ mâine Duminică plecăm.

I.. Eliad.

---

(1) Originalul la D. Christofi.
(2) Ce se afla atuncĭ la Paris.
(3) Originalul la D. Christofi.

No. 8.

Eliade către Pleşoianu.

Constantinopole.

$^{4}/_{06}$ Aug. 1850.—Paris.

Te salut şi te îmbrăţişedŭ. Cu posta din urmă aflaiŭ că aĭ ajunsŭ în Constantinopole cu fratele Duca. Aflaiŭ şi fapta D-luĭ frăţéscă şi laudabilă de a trimite D-luĭ Tell de cheltuială.

N'am nuoŭ, 'aţi scrie de câtŭ câte vedi în *Semaine* şi în *Liga*.

Am scris asemenea cam tot în sensul acesta maĭ lămurit D-luĭ Tell. D-luĭ îţĭ va arăta scrisórea de vĕ veţĭ întâlni. Posta mĕ grăbesc, că 'ţĭ aşĭ fi scris şi D-le.

Eŭ peste douĕ septămânĭ credŭ să plec. De veţĭ avea scrisorĭ a'mĭ scrie, adressaţi-le la Malta, poste-restante.

Arată îmbrăţişările melle Domnilor şi fraţilor Duca, Christofi şi la ceĭ de la Broussa, cărora nu le scriŭ cu posta acésta.

Aci suntem tot cum sciĭ, nicĭ bine nicĭ reŭ. Eŭ m'am dus de douĕ orĭ la ţérră la Golescĭ, plătindŭ drumul într'adins. Eĭ vin în Paris adesea pentru alte trebĭ, şi nu'ĭ am vĕdut la mine. Fie Domnul cu mine, după cum eŭ le voiŭ binele şi *gloria la toţĭ* (*!*). De le-am făcut observaţiĭ, a fost *pentru onórea lor*. Acum gasca luĭ Mavru şi Câmpinénu 'ĭ a pus în jocŭ, şi s'a servitŭ cu numele lor.

D-na Zoe Golescu le scrie intrigile ; s'aŭ desteptatŭ póte; însă cine se amestecă în tărîţe îĭ mănâncă porciĭ. Sunt datorĭ luĭ Ghica jocul acesta.

A revedere, amatul meŭ Domnŭ!
Salutare şi frăţie! (1)
I. Eliade.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 9

Eliade către Pleşoianu.

1850 Oct. 6/18 Paris.

Amatulŭ meŭ Domnŭ,

Reŭ m'aŭ întristatŭ scrisorile Dv. din urmă scrise la ceĭ lalţĭ Românĭ, şi a D-luĭ Tell către D. Stefan Golescu.

Marĭ cabale sunt aci în Constantinopole, şi nu sciŭ ce sĕ plângŭ maĭ multŭ, pe mine ce mĕ amărăscŭ atâta câtŭ n'am meritat? pe nevasta mea ce o vedŭ victimă a reilorŭ, criticată pentru dragostea de mamă ce a avut către toţĭ, pentru alergările şi cheltuelile şi de banĭ şi de căldură frăţiască şi părintéscă? séŭ pe Dv, ce ajunserăţĭ a fi victima cabalelorŭ, şi a vĕ lăsa a crede rĕilor, şi a vĕ îndoi şi împuçina cu inima la tótă calomnia, la tótă vorba deşartă?

Fraţilor, nu credeţĭ lesne; şi de credeţĭ, adressaţive d'adreptul la fratele ce prepuneţĭ că v'a greşit; iar nu pe la alţiĭ, pe cari tot d'auna aţĭ arătat că nu'ĭ credeţĭ şi stimaţi.

De când m'am despărţitŭ de casă şi copiĭ, n'am fostu trist şi amărîtŭ ca în aceste ḑece ḑile. Fratele Tell scrie D-luĭ Golescu ḑicêndu'ĭ să'mĭ mulţumécă că, daca nu i s'a făcut pensia de la amicĭ, e datorŭ nevesteĭ melle (1). Seraca femee! cât a alergatŭ! cât a plânsŭ! cât s'a rugat! N'am vrut sĕ facŭ paradă a vĕ arăta tot d'auna scrisorile eĭ; staŭ de façă scrisorile, şi protestéḑă de dragostea ce are catre D. Tell, de milă de copilaşiĭ luĭ; şi cum putea ea sĕ uite, că are şi ea copiĭ, să uite aceĭ copillaşĭ aĭ amiculuĭ eĭ, şi alŭ bărbatuluĭ eĭ?

Eată, frate, ce credŭ că va fi. Muscali vrea să facă complotul şi rescóla, şi sĕ le arunce în spinarea nóstră. Spre munte emissariĭ lor făcea propaganda cu numele luĭ Stefan, ḑicênd

(1) Veḑĭ epistola luĭ Negulicĭ No. 5. Intrebe-se şi foştiĭ emigraţĭ din Brussa, care trăescŭ.

că e în Transilvania. Spre Dunăre, vorbia în numele meŭ, ḑicând că sunt drept în Bulgaria. Fratele Tell din nenorocire se afla în Atena. Mě ticluiră pe mine în Bulgaria, dér pe Tell să nu'lŭ ticluiască în înţellegere cu eteriile grece? Pe când Bolliac se fudulea cu scrisorí, ḑicênd că sunt de la Tell, şi arătând că o s'alerge la dînsul să'l opréscă de la nebuniĭ.

Norocire că s'aŭ descoperit capiĭ complotuluĭ, ce era Mavru şi compania, că comissarul turcŭ s'a încredinţat că eŭ şi Stefan nu ne-am mişcat din Paris. Nu maĭ remânea de cât să se încredinţeḑe că D. Tell nu sta în Atena de cât asteptândŭ voea unde să desbarce în Turcia, că nu venisşe de cât a cere ospitalitatea şi ajutorul Turcilor. Vorbe, scrisorĭ indiscrete, s'aŭ într'adins plasminte, ca celle ce audŭ că prescria Bolliac, şi de care scrie şi D. Tell şi Christofi, nu pot la astfel de timpŭ de cât sě puie în prepusurĭ pe Turcĭ.

Adevěrul ênsă se descopere, şi rěiĭ remânŭ cu cabalele.

Aşĭ vrea să plecŭ, şi n'am banĭ. Fraţiĭ din Brussa nu'mĭ aŭ trimis aceĭ câte 750 leĭ pe lună; în sperança lor am cheltuit, nu pe mâncare cum mi'ĭ destinasse, ci pe tipărirĭ. Nu e bine să mě lasse astfel. (1).

A revedere.

Salutare şi frăţie.

I. Eliade.

---

(1) Originalul îl possedă D. Christofi.

No. 10.

Eliade către emigraţiĭ din Brussa

Paris.—1850 Febr. 22.
Martie 6.

Fraţilor din Brussa,

Vĕ trimiţŭ, din preună cu îmbrăţişările melle, *La Semaine*, Constituţiunea analisată, cólla a treea din Impressiile unuĭ proscrisŭ, şi câte-va articole din *Siècle*, *la Republique* şi *National.*

Graçie Domnuluĭ că s'a rumpt farmeculŭ, şi s'a descoperit causa pentru ce nicĭ gazetele progressive nu voia să vorbéscă nimic despre noĭ; séŭ de şi vorbia, era sĕ ne facă reŭ.

Gazetele reacţionare sunt russe din sistemă şi din principŭ; gazetele republicane sunt neavute, n'aŭ banĭ, şi plătescŭ greŭ la amende. Capitalul lor e adunat prin acţiĭ. Alérgă la streiniĭ refugiaţĭ; eĭ iar nu aŭ banĭ; se presentă câte unŭ Russŭ séŭ Polonŭ, ce se ḑice proscrisŭ pentru ideile'ĭ liberale, declamă democraţie, socialismŭ, trăsnete, plesnete, câte vreţĭ; sunt roşiĭ pînă 'n vîrful nasuluĭ, pînă în urechĭ, pînă în vîrful unghiilorŭ; caută *slujbă*, şi ca printr'o minune dumneḑească, le vine de la părinţĭ séŭ amicĭ câte 10—15 miĭ francĭ, pe cari îĭ consacră pentru causa democraţieĭ; îĭ punŭ pe toţĭ în acţiĭ la gazetta unde se adressă, se face redactor, şi unul din eminenţiĭ proprietarĭ, şi în redacţie se pun ca alde finul la masa naşuluĭ, numaĭ icre mănâncă, iaŭ adică partea politiceĭ şi correspondinţeĭ din afară. Apoĭ orĭ ce scire, orĭ ce articolŭ vine din afară, trece prin mâinele lor.

Sciţĭ cine sunt părinţiĭ şi amiciĭ cari cu atâta pietate îşĭ adduc aminte de dînşiĭ? Ambassadorul russŭ. La *Reforma* era unul astfel, anume Sasanoff La *voix du peuple* avea altulŭ, anume Coiesky; peste tot, cunoscuţĭ, descoperiţĭ de curînd, sunt vre o 11. Cellŭ de la Reforma s'a gonit; şi ca să nu'şĭ piarḑă creditul, să pótă face pretutindenea pe spionŭ, s'a decoratŭ în urmă cu unŭ îndoit titlu. Ambassadorul luĭ mij-

loci de a fi trecut graniça din Françа, ca omŭ atât de liberalŭ, în câtŭ nicĭ în Françа nu e priimit. E victimă pe unde se află a persecuţieĭ, şi însuşĭ a Françieĭ; apoĭ bieţiĭ oamenĭ compătimescŭ, se încred, îĭ bagă în secretele lor.

De când se descoperiră maĭ ânteiŭ ceĭ doĭ inşĭ, începură a ne priimi şi noĕ câte unŭ articolŭ. Cât va ţine astă graţie, nu sciŭ. (1)

A revedere!

Salutate şi frăţie!

I. Eliade.

No. 11.

Eliade către emigraţiĭ din Brussa

D-lor Zossima, Negulicĭ, Russo, Duţulescu, Giurescu, Ipatescu, Serurie, Alecsandrescu,

La Brussa.

1850 Sept. 5/17—Paris.

Fraţilor din Brussa,

Mult este de când m'aţĭ lăsatŭ fără scrisorĭ, şi credŭ că acésta vine póte pentru că m'aţi credut plecatŭ. Mi s'a făcutŭ ânsĕ mare pedică şi mare supărare din acéstă credere. Eŭ nu putém pleca pînă nu dam maĭ nainte de scire.

Intemeiat, fraţilor, pe subscripţia ce aţĭ făcut prin jurnanul în care aţĭ hotărît a ne trimite 1500 leĭ pe lună, pentru D. Tell şi mine, pentru cheltuelile din tóte dillele, am hotărît şi aceĭ banĭ, cât vor veni în partea mea, săĭ cheltuescŭ pentru România; aşa am intratŭ în cheltuele de tipărirĭ, m'am angajat şi cu broşura D-luĭ Rhéal, ce m'a costatŭ peste 550 francĭ. Datoriile s'aŭ făcut, nu pe speranţa de alţĭ banĭ, de câtŭ pe aceĭ câte 750 leĭ pe lună; şi mĕ vĕduiŭ în fine cu duoĕ felurĭ de datornicĭ, pecuniarĭ şi moralĭ; ceĭ pecuniarĭ cerŭ banĭ, ceĭ moralĭ ajungŭ a cere tot banĭ.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

Francesiĭ sunt fórte interesaţĭ, nu facŭ nimic pe nimic; ceĭ maĭ oneştĭ sunt să'ţĭ facă lucru, să'ţĭ ia ânsĕ banĭ pe cât face lucru, să nu te amăgéscă.

D. Rhéal 'şĭ a luat plata câte 50 fr pe lună, pe câtŭ a lucrat ca correctorŭ; 'ĭ a venit ânsĕ dorinça, cunoscêndu-ne în urmă maĭ mult istoria, a face versurĭ Românieĭ, versurĭ neînţellese Francesilor, fără note istorice. Am lucratŭ maĭ o lună să'ĭ daŭ notele ce'mĭ a cerut, şi care le puteţĭ vedea, celle maĭ multe alle melle. Am credut, din preună cu D.D. Tell şi Golescĭ, că tótă mulţumirea nóstră, proscrişí şi refugiaţĭ, este să ne arătăm voioşĭ a'ĭ tipări scrierea. Am tipătito; ânsĕ bietul omŭ, cum se vede, maĭ astepta şi bacşişŭ. Eŭ o cam devinassem, şi v'am scris să'ĭ faceţĭ o scrisóre de mulţumire şi unŭ micŭ darŭ. Scrisórea mea n'a avut nicĭ unŭ respunsŭ. De atuncĭ n'a trecut cam mult, şi D. Rhéal devenia din di în di unŭ datornicŭ moral, tratându-ne de ingraţĭ. Am audit acésta. L'am întrebat pe departe. Vrém să scot din carne şi să'ĭ daŭ ceva. Nu dicea nicĭ da, nicĭ ba. Nu sciam ce să'ĭ daŭ; banĭ? unŭ darŭ? S'a făcut maĭ ânteiŭ că să mânie pentru o rugăciune ce îĭ făcussem să scóţă din poesie şi din notte câte-va ce mĕ privea; 'mĭ a dis că 'ĭ violedŭ dreptul de autorŭ. S'a apucat apoĭ la cértă cu D. Carpentier, întâlnindu-se în drumŭ, şi dicêndu'ĭ că îĭ ia muşteriĭ, şi că fără *Liga popolilor*, ellŭ ar fi luat maĭ mulţĭ banĭ de la mine, şi că acum numaĭ am banĭ, că m'a sugt *Liga.* Am audit, m'am întristat. L'am întrebat în ce îĭ suut datorŭ? 'Mĭ a dis în fine că am uitat că a făcut correctura tipografică la patru cólle? N'am uitat, 'ĭ am respuns; şi dorescŭ a o plăti; ânsĕ cât? O mie francĭ, îmĭ respunse, din care 400 dăruesce Românilor, şi treĭ sute mie; şi prin urmare să'ĭ daŭ 300. M'am mirat; am priceput ânsĕ că este bacşişul peutru broşura luĭ; şi n'am vrut să'ĭ facŭ observaţie că 4 cólle de corectură tipografică nu se plătesce de căt 20 fr. 'I am spus numaĭ că noĭ suntem refugiaţĭ, şi nu putem plăti ca bogaţiĭ, ci ca democraţĭ la democrat. 'Iam propus să'ĭ daŭ 150 fr, să mĕ lasŭ fără cămăşĭ, ca să nu'l umilescŭ. S'a necăjitŭ; 'mĭ a scris,

'mĭ a trimisŭ înapoĭ darul ce'ĭ făcussem, spartu, strivit. La fine m'a tras la judicată. S'a făcut însă de ruşine; căcĭ judele, când a audit că pentru correctură de patru cólle 'ĭ am propus 150 fr. l'a insultat amar, şi l'a forţatŭ a priimi baniĭ, a'mĭ da recipisă, şi a'mĭ întórce manuscrisele, ce nu voia a mi le da.

Cum vĕdŭ ânsĕ, tótă nevoea séŭ intriga a fost ca să se adeverede prin judicătorie că eŭ sunt autorul Protectoratuluĭ; pentru că tot D. Rhéal l'a divulgat prin jurnalul *Le Crédit.*

D. Réal în fine s'a dovedit de toțĭ Francesiĭ că este cum nu trebue să fie. Orĭ ce a făcut i s'a plătit. Nu'ĭ maĭ suntem datorĭ nimic, nicĭ scrisóre nicĭ banĭ.

Orĭ câte aţĭ făcut, fraţilor, vĕ mulţumescŭ. Daca puteţĭ a'mĭ trimite analogul de 750 leĭ pe lună, pe temeiul cărora am intrat în datoriĭ, vĕ mulţumescŭ. Daca aveţĭ alte cuvinte, şi nu'mĭ maĭ puteţĭ trimite baniĭ aceştia promişĭ, atuncĭ mĕ aflu fórte reŭ; căcĭ nevasta 'mĭ a trimis câţĭ-va banĭ să plecŭ şi să'mĭ plătescŭ datoriile melle particulare la birtŭ, şi cu dênşiĭ am plătit datoriile ce am făcut pentru causă. Am rĕmas în drumŭ, staŭ fără a putea pleca, şi staŭ pe cheltuélă, adăogândumi-se datoriele.

Aţĭ priimit cu Liga No. 4. *Impressiile unuĭ proscrisŭ*, o parte dintr'ênsele. Acum s'a tipărit tóte; cu espediţia viitóre vi le trimit.

Ce să facŭ ? Să intru în Turcia ? Sĕ mĕ daŭ prinsŭ ca Dv ? Scrieţi'mĭ, şi trimileţi'mĭ scrisórea la nevasta mea.

De nu'mĭ veţĭ trimite analogul pe lunele ce asteptam, eŭ nu pot pleca, mĕ apucă iarna reŭ. Vĕ mulţumescŭ de câte aţĭ făcut, mĕ întristedŭ ânsĕ că nu trebuia să intru în datoriĭ. Imĭ place să credŭ că nu'mĭ aţĭ trimis baniĭ pentru că m'aţĭ credut plecat. Altmintrelea ar fi tristŭ, pentru că ar fi semnŭ de desbinare. (1)

Salutare şi frăţie.

I. Eliade

---

(1) Originalulŭ la D. Christofi.

No. 12.

Eliade către D. N. Russo

Amatul meŭ Domn,

Scrisórea D-le din $^{7}/_{19}$ Maiŭ, din preună cu o coppie ce îmĭ scriai că 'mĭ aĭ trimisŭ, abia alaltăerĭ am priimito. Am vedut coppia; sunt nisce sentimente venite dintr'unŭ spiritŭ de dreptate, şi dintr'o logică naturală, prin care Dumnedeŭ distinge pe ómeniĭ dreptĭ cu inima; însă tóte sunt în van, sunt vorbe perdute pentru ómenĭ ce îşĭ află plăcerea cea maĭ înaltă în întunerecul patimelor. Pe orbĭ lumina îĭ dóre la ochĭ. Acéstă scrisóre a D-le, în locŭ să facă vre unŭ bine, a aţâţatŭ şi maĭ multŭ; şi făcu a mi se atribui însuşĭ mie instigaţia séŭ redacţia eĭ. Dicŭ că e scrisă din *gaşcă*. E prea natural sĕ dică aşa; căcĭ tóte viciurile n'aŭ vorbe cu care să'şĭ înjure inemicĭĭ séŭ voitoriĭ de bine, de cât epistolele ce le sunt propriĭ. Nu matrona, ci curtesana desfruntată, ce 'şĭ speculă tinereçele, nu femeea virtnósă, ci *dama* ce 'şĭ a amăgitŭ soçulŭ, dice pĕcătóseĭ, pe care societatea a desmoştenito, ş'a împilato pînă întru aşĭ sacrifica sufletulŭ, ca să pótă afla o pâine négră spre aşĭ nutri corpulŭ; nu o martiră Ecaterina, ci o Erodiadă ar dice Magdalineĭ *curvă*

Aşa hoţulŭ dice cerşetoruluĭ hoţu; beţivul face pe cellŭ trédŭ *bétŭ;* tîlharulŭ face pe păgubaşu *sceleratu;* mincinosul se sforçă a porăcli adevĕrul cu uumele de minciună, etc.

Cine a trăit în gasce, cine formă la gasce, cine e omulŭ altuia spre a face pe alţiĭ oameniĭ luĭ, gasce numescŭ orĭ ce sentimente adunate de la apusŭ şi resăritŭ, adunate spontaneŭ pentru amorul adevĕruluĭ, ce unesce oamenĭ ce nu se cunoscŭ. Eŭ n'am trăit în gasce nicĭ de amicĭ nicĭ de consângenĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ ce m'aŭ amatŭ aŭ fost şi sunt oamenĭ ce nu m'aŭ vĕdut nicĭ de cum (1), séŭ cari prea puçin m'aŭ vĕdut.

(1) Acı se vede scrisŭ pe marginea scrisoriĭ următórele rîndurĭ de mâna luĭ Pleşoianu.

«Aşa e; şi singur îţĭ desluşeştĭ problema. aceĭ ce nu te-aŭ cunoscut, aŭ «putut a te ama, fiind că nu credea să dicĭ şi sĕ scriĭ unele şi se facĭ altele.»

In numĕrul acestora din urmă eşcĭ şi Dumnéta, şi D. Zossima. Pînă la 1848 eŭ nu am vorbit de ḑece orĭ cu D. Zossima, şi de atuncĭ încoa am fostŭ prea departe unnl de altul. Pînă la 1848 nicĭ m'aĭ vĕḑutŭ în ochĭ, nicĭ nu te-am vĕḑutŭ; şi de atuncĭ încoa nu ne-am mai vĕḑut de ḑece orĭ. De m'aţĭ amatŭ n'a fost nicĭ relaţiĭ de camaraderie, nicĭ de a vĕ ajuta în ceva (căcĭ eŭ am avut nevoie de ajutorul vostru), nicĭ v'am raportat numele în scrisurile melle, după cum am raportat pe alle altora. De am amicĭ, cunoscuţĭ, mulţĭ pucinĭ, toţĭ suntŭ ca Dv. Rudele, unele m'aŭ esploatat pînă la 1848, altele mĕ critică de atuncĭ încoa că n'am fostŭ bunŭ de nimicŭ, nicĭ pe elle a le pune în chiverniseélă, în treĭ lunĭ de la 1848, nicĭ eŭ a mĕ folosi cu ceva; altele m'aŭ prădatŭ de totŭ ce 'mĭ maĭ putea remânea; altele... Dumneḑeŭ se'ĭ iarte! Sentimentele ce aŭ pentru mine ómenĭ ca Dv. suntŭ pentru celle ce am scrisŭ (1), daca le judecaţĭ de vre o valóre. Cât pentru viaça'mĭ materială, nicĭ n'am bătutŭ muierĭ, nicĭ am tras sabia la a mea, nicĭ n'am addusŭ alţĭ copiĭ în mijlocul copiilor meĭ, séŭ să'ĭ lasŭ pe drumurĭ; nicĭ m'a vĕḑut cine-va în Paris ducênd ciuismnlŭ cellŭ maĭ fără ruşine; nicĭ am venit plinŭ de bóle şi schilogŭ de dânsele în sînulŭ familieĭ, nicĭ am venitŭ să'mĭ spargŭ casa, cum ḑic eĭ, ci să realţŭ ceea ce dărâmasse calomniile lor, să realţŭ cu suferinça şi paţienţa cea maĭ umilitóre, devenind în casă ceea ce n'ar sufferi cellŭ maĭ din urmă servŭ, şi încărcându-mĕ cu învăţătura copiilor; nicĭ m'am pusŭ în relaţie cu femeea vre unuia dintr'ênşiĭ a'ĭ comunica, nu minciunĭ, ci realităţĭ pipăite d'alle bărbatuluĭ seŭ; nicĭ 'mĭ am datŭ titlul de escellenţă. Numele meŭ curat din boteḑŭ şi cellŭ de la tata, 'mĭ e mingurul nume ce am avut înaine de 1848, şi de atuncĭ pînă astăḑĭ.

N'am lăsat numele tati de Elie ca să alergŭ după allŭ Eroilor de care nu sunt demnŭ, nicĭ cu căimăcămie, nicĭ cu

---

(1) Aici iarăşi e scris de Pleşoianu aceste cuvinte: «Veḑĭ în dos nota;» adica observaţia de maĭ sus.

gheneralie, nicĭ cu escelenţe, nicĭ cu colonelĭ nu m'am împoţotonatŭ de la 1848; şi nicĭ amiciĭ meĭ n'aŭ sufferitŭ a mĕ degrada pînă acolo.

De aşĭ fi fost astădĭ întitulatŭ cu titlurĭ şi ranguri ce nu le-am fost avut înainte de 1848; de aşĭ fi fost încaĭ în casa şi la masa mea, şi în celle ce agonisessem cu sudórea mea şi din generositatea şi *prisosul* Naţieĭ, m'aşĭ fi temut a nu semĕna cu Fariseul îmbuibatŭ de tóte bunurile vieţeĭ, când m'apucaiŭ să'ţĭ înşirŭ fapte şi purtărĭ alle ómenilor ce luară cu assaltŭ republicanismul şi naţionalitatea. Sunt ânsă cădutŭ cât numaĭ póte cădea omulŭ, împilat câtŭ orĭ câte voiŭ dice nu e îngâmfare, ci vaetŭ, unŭ ţipetŭ ce mi 'l scóte durerea şi suferinça din fundul inimeĭ.

Aşĭ fi dorit să nu fiŭ eŭ acela care să spuiŭ aceste fapte şi urmărĭ, căcĭ lumea le cunósce siugură, şi nu e órbă; ansĕ unulŭ disse odată:

«Dómne! ca să fiŭ bunŭ, fă mĕ ferice; reado pacea în su-
«fletulŭ meŭ. Amarul cu care mĕ adapă oameniĭ 'mĭ aŭ în-
«veninat sufletulŭ. Omulŭ neferice nicĭ să se închine nu póte.
«De veĭ ruga mea, dă'mĭ pacea ta.»

A revedere! Strînge mâna din parte'mĭ tuturor ce întrébă de mine. (1)

I. Eliade.

1848. Iunie 18/30
Chio

---

(1) Originalul îl possedă D. Al. Christofi.

No. 13.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Paris.—23 August. 1350.

Frate Christofi,

Iartă-mĕ că am întârḑiat să te abonezŭ pe allŭ duoilea trimestru la jurnalul *Pressa*; pricina este că nu însemnaseşĭ când se isprăvia termenulŭ pe ântêiŭ. Îţĭ trimitŭ acum abonamentul pe al 2-lea. Daca seu D-ta seu amicul Dumitale veţĭ remânea maĭ multă vreme în Constandinopol, sunt gata a vĕ servi şi pe viitorŭ; cu tóte că nu ne potrivim la opiniile nóstre asupra unora din tineriĭ noştriĭ, pe cari eŭ sunt maĭ difficilu d'a'ĭ crede ca trădătorĭ séŭ muscăliţĭ; dér ştiŭ să respectŭ tot d'auna, şi în tóte partidele, pe aceia cari sunt convinşĭ în opiniile lor, când acéstă convingere nu este resultatul interesuluĭ particularŭ; căcĭ aceĭ ómenĭ pot fi precioşĭ şi de mare folosŭ elementuluĭ românŭ, când vor putea fi în urmă convinşĭ că aŭ fost amăgiţĭ, şi că s'aŭ lăsat să se rĕtăcĕscă de uniĭ prefăcuţĭ (habiles) în apreţiaţiile lor despre toţĭ aceia care aŭ jucat o rolă în revoluţia nóstră, Daca dér nu le vedem tóte tot sub unŭ puntŭ de vedere, pentru acésta nu vĕ ştimŭ maĭ puţin; din împrotivă, credeţĭ că am multă consideraţie pentru caracterul Dumitale; şi ar fi ferice ţérra mea de a fi avut mulţĭ fiĭ care sĕ o iubéscă ca Dumnéta cu unŭ amorŭ [nevinovatŭ, adică fără ambiţie, care să degenere la personalitate.

Am citit multe tipărite şi manuscrise, fabricaţiĭ în care se ḑice că biata ţérra nu speră decât în Eliade şi Golescĭ; că fără dênşiĭ viitorul eĭ va fi reîmpinsŭ nu ştiŭ pentru câte vécurĭ în fundul întunereculuĭ; şi când 'mĭ adducŭ aminte de fuga memorabilă dela 29 Iunie (1848) lacrĕmile îmĭ vinŭ în ochĭ de necaḑŭ; şi mĕ mirŭ cum póte cineva să degrade aşa o naţie ḑicând că viitorul eĭ stă numaĭ în cutare saŭ cu-

tare nume. Cât despre mine nu sunt nicĭ cum recunăscătorŭ cătĭe aceia care debită asemenea ridicule. Nu, frate Christofi, credŭ într'unŭ viitorŭ allŭ Românieĭ, şi fără de noĭ, şi fără de aceia care vor să reducă frumósa nóstră revoluţie la micele proporţiĭ alle unuĭ nume.

Vedŭ că scriĭ luĭ frate meŭ că escĭ hotărît să intri în ţéră; te pismuescŭ pe de o parte, căcĭ o să vedĭ draga nóstră patrie; iar pe de alta, când mĕ gîndescŭ în ce stare o s'o vedĭ, sdrobită de inemiciĭ noştriĭ, şi că însuţĭ poţĭ fi prigonitŭ de către guvernul muscălit al nostru, care n'a putut să suffere pe Magheru aicĭ la graniţă, şi a mijlocit ca guvernul austriac sĕ'l rechieme înapoĭ la Vieuna, 'ţi aşĭ dice să remâĭ încă pînă de primăvară în streinĕtate.

Am aflat că amicul nostru Pleşoianu are să se întórcă la Paris; şi mĕ bucurŭ fórte că o să'lŭ maĭ vĕdŭ; cu tóte că sunt cam supĕratŭ pe dênsul, căcĭ de când a plecat dela Paris ne a uitat cu totul; de o cam dată însă nu uĭta să'ĭ dicĭ multe din parte'mĭ; şĭ că la Paris voiŭ aşterne socotéla.

Adio, frate Christofi!

Salutare şi frăţie.

St. Golescu

Frate Christofi,

Me desteptaiŭ cam târdiŭ ca să'ţĭ scriŭ maĭ pe larg; mulţumeştete şi pe puçin. Suntem sănĕtoşĭ ca tunu; parale maĭ nicĭ odată în pungă, dér cu tóte astea nu murim de fóme; dăm la cine ne cere; când cerem noĭ, nu se află parale. Ne scótem şi noĭ necadul cu âmbletulŭ pe jos,

Spune luĭ Pleşoianu, pe care te rogŭ să'l săruţĭ de multe orĭ din parte'mĭ, cu tóte că nu mĕ iubesce prea mult, *fiind că sunt parţialŭ*, că îlŭ aşteptăm aicĭ la ţérră cu braçe deschise; şi să'şĭ gătéscă piciórele, fiind că are multŭ de âmblat.

Ne maĭ veniră nisce lighióne din Bucurescĭ: Alecu C...... G. G...... şi Nicolae B...... Acestŭ din urmă a şi plecat; n'a şedut de cât o sĕptămână. Dice c'a vĕdut Parişul!

Despre politică, n'am ce sĕ'ţĭ scriŭ: este tot aceea care ştiĭ. Să ḑice că de primăvéră o s'avem revoluţie. Dumneḑeŭ să'ĭ auḑă!

Priimesce ale mele îmbrăţişărĭ. (¹)

N. Golescu

No. 14.

Stefan Golescu către Pleşoianu şi D. Christofi.

Paris, 27 Febuarie 1851
Rue neuve St. Augustin, 46.

Fraţilor Pleşoianu şi Christofi,

Plăcuta vóstră scrisóre de la 5 februarie am citito cu bucurie, şi grăbescŭ a vĕ respunde cu aceeaşĭ plăcere şi sinceritate, că corespondinça vóstră din ḑi în ḑi mĕ încredinţéḑă şi maĭ mult în opinia ce avém că sunteţĭ duoĭ tinerĭ cu inimele generóse, cu sentimente adevĕrat române; şi că nu doriţĭ, făcênd orĭ ce abstracţie de individe, de cât binele comunŭ allŭ prea iubiteĭ nóstre patriĭ.

Măĭ fericiţĭ voĭ de câtŭ mine; căcĭ, mult maĭ tinerĭ, veţĭ vedea voĭ negreşit acea ḑi mult dorită când România întrégă, sfărâmând lanţurile ce o ţinŭ ânchă împărţită sub jugulŭ a treĭ tiranĭ, se va uni sub o singură sufflare; şi ca unŭ lucéfăr va lumina secoliĭ ce a petrecut în întunerecŭ, ca să 'şĭ dovedéscă şi maĭ bine printr'acésta nobila şi falnica sa origină; căcĭ tare trebue să fie în sentimentul eĭ o naţie ca să petrécă atâţia secolĭ subjugată şi împărţită, fără a se perde naţionalitatea eĭ, precum n'am perduto noĭ Româniĭ. Fericiţĭ voĭ! căcĭ maĭ tinerĭ în callea revoluţionară, aveţĭ asupra bătrînilorŭ noştri avantagiulŭ de a cunósce din vreme ómeniĭ, şi a nu crede numaĭ la vorbele lor, ci a cerceta faptele care

---

(1) Originalul îl possedă D. Christofi.

singure dovedescŭ însfîrşit daca omulŭ n'a fost de cât numaĭ unŭ şarlatanŭ; căutândŭ a se folosi de tóte întâmplările, şi a le scamota în folosul seŭ. Fericiţĭ însfîrşit, voĭ; căcĭ esperiinça v'a dovedit că n'aveţĭ nimicŭ a astepta de la streinĭ; şi că tótă puterea şi tótă virtutea trebue să o cereţĭ unde se află, adică în naţie; şi aşa nu o să fiţĭ acusaţĭ de ómenĭ fără consciinţă politică, prin urmare inconsecuenţĭ; şi mărturisescŭ aci că tótă viaţa mea nu va fi destulă ca să rescumpărŭ acea greşală! De aşĭ fi putut prevede că purtarea Turcilor o să fie aşa de mişală, nu către ómeniĭ Revoluţieĭ, ci către naţie, póte aşĭ fi fostŭ mortŭ astăḑĭ; dér sigur nu eram în Paris; şi Turcii ar fi avut negreşit maĭ bună opinie şi maĭ multă credinţă despre viitorul Românieĭ.

Nu, fraţilor, nu credeţĭ că, fiind că uniĭ din revoluţionarĭ, deşteptându-se ca dintr'un visŭ amăgitorŭ, ş'aŭ schimbatŭ politica lor în privinça Turcilor, că cu acésta o să adducă vătămare intereselor naţieĭ; nu! din împotrivă. Turciĭ or să se deştepte póte, şi or sĕ facă ceva reforme în folosul ţĕrranilor, tocmaĭ pentru căcĭ vĕdŭ că se pregătesce o oposiţie adevĕrat naţională, atât în contra lor cât şi în contra Ruşilor; şi cândŭ acéstă oposiţie este dirigétă de uniĭ dintr'aceia care âŭ fost în capul revoluţieĭ, sunt încredinţat, de nu vor fi neroḑĭ Tŭrciĭ, ca or să caute să îmbunătăţéscă sórta ţĕrranuluĭ.

Şi aicĭ, precum şi acolo, să sunnă mult despre evacuaţia Principatelor; de câtŭ eŭ totŭ nu credŭ că Muscaliĭ or să aivă neroḑia să se tragă înaite de 52. Ce este positivŭ este că în cellŭ din urmă No. al luĭ Carcaleki se vede tipărit, lat şi mare, că, după cererea generaluluĭ ce comandă ostile muscălescĭ, este a se face proviḑie pentru ţinerea ostirilor pînă la sfîrşitul luĭ Iunie; credeţĭ dér ce'ţĭ vrea. Cât despre amnistie, eŭ credŭ şi maĭ puçin; adică, de şi se vor trage trupele, nu credŭ că o să se dea amnistie, cel puçin nu o să fie generală.

Vĕ trimit carta ce 'mĭ aţĭ cerut prin *Messageria naţională*, însă refusŭ plata; şi de aceea nu vĕ spuiŭ preçulŭ.

Credeţĭ, fraţilor, că, când n'oiŭ putea să facŭ cheltuelĭ aşa de micĭ pentru amiciĭ meĭ, însumĭ eŭ o să vĕ cerŭ plata lor.

In pelerinagiul ce audŭ că o sĕ faceţĭ, căcĭ mie nu'mĭ scriţĭ despre acéstă nimic, aveţĭ acea cartă ca unŭ suvenirŭ care o să vĕ siléscă să vĕ adduceţĭ aminte de mine, de câte orĭ o veţĭ deschide-o; aşa dér vedeţĭ că acéstă plată e nepreţuită pentru mine, şi nu priimescŭ a o schimba pe banĭ.

Daca D. Serurie nu priimesce a fi obligatul meŭ, ca unul ce'ĭ sunt necunoscut, apoĭ cel puçin fratele Christofi va priimi ca abonamentul făcut pe numele Serurie să fie trecut pe numele luĭ; şi atuncĭ propunerea de plată cade, fiind supusă tot la disele de maĭ sus.

Dioa de 24 Februarie a fost frumósă şi plină de sperançă pentru viitorulŭ democraţieĭ: sórele strelucea de frumuseţe şi de căldură; duoĕ focurĭ încăldia inimele celle pline de sperançă în viitor. M'am gîndit la voĭ, şi am suspinat.

Adio! (1)

Stefan Golescu

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 15.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Baile... (nedescifrabile).—10 August 1855.

Iubite Christofi,

Scrisórea D-le din 19 Iulie No, 6 am priimito aicĭ; şi am citit cu multă plăcere câte îmĭ scriĭ. Nu m'am mirat nicĭ cum de respunsul demnŭ (allŭ) amiculuĭ nostru Pleşoianu către Stirbeĭ. Cine îl cunósce simte că n'ar fi pututŭ respunde altminterea la condiţiĭ aşa de umilitóre. Dér unde nu mĕ învoescŭ cu D-ta este că sperĭ că Turciĭ o să (considere) acéstă insultă făcută lor de Stirbeĭ ca unŭ puntŭ de onnóre pentru eĭ, şi că o să stăruiască la intrarea Pleşoianuluĭ. Dea Domnul să mĕ înşellŭ; dér sunt încredinţat că, pe cât timpŭ Austriaciĭ vor fi în ţérră, Turciĭ nu vor putea face nimicŭ; şi pe cât França şi Englitera vor stărui în greşita lor politică, vrînd a attrage în alliança lor pe Austria, Austriaciĭ vor occupa mereŭ Principatele.

Uniĭ ḑic că Napoleon este hotărît peste puţin să alerge la naţionalităţĭ, fiind că vede că într'alt chipŭ uu o scóte la căpătâiŭ. Dea Dumneḑeŭ să fie aşa ; dér eŭ la acésta sunt ca Toma necredinciosul : pînă când n'oiŭ vedea, nu voiŭ crede ; cu tóte că sunt multe probabilităţĭ care daŭ bănuială : precum formarea uneĭ legiune italiane, ce Palmerston a declaratŭ curat la camera comunelor că se va forma.

Imĭ pare bine că Baligo, amicul nostru, sĕ află sănĕtosŭ, şi că rana luĭ n'a fost primejdiósă. Strînge'ĭ mâna frăţesce din parte'mĭ.

Când mĕ voiŭ întórce la Paris, îţĭ voiŭ trimite coppiile despre (ce) este vorba. De o cam dată părerea mea este că protectoratul de 4 séŭ de 5 annĭ, nu póte adduce nicĭ unŭ folosŭ Principatelor; căcĭ adevĕraţiĭ protectorĭ vor fi atuncĭ ceĭ maĭ de aprópe, adică Russia şi Austria, iar nu Franţa

şi Englitera; şi aşa singur arăţĭ că, ca să scăpăm de acestŭ protectoratŭ, este ca Principatele să se dechiare un statŭ independentŭ şi neutru, ca Belgîa séŭ Sviţera; aşa numaĭ vom putea esista şi vom fi fericiţĭ; căcĭ în realitate ea nu va putea fi esercitată de cât de două numaĭ.

Iţĭ mulţumescŭ de celle l'alte nuvele ce 'mĭ daĭ. Imĭ pare bine că dorinţa scumpuluĭ nosctru răposat Iscovescu s'a îndeplinit. Epitaful care l'aţĭ ales şi l'aţĭ săpatŭ pe piatră este cel maĭ nemerit, şi 'mĭ pare bine că Bolintinénu este autorul. Nu putea fi altminterĭ: este tânăr, poet, şi cu inimă. (1) Dă'ĭ din parte'mĭ sărutările melle frăţeştĭ, precum şi luĭ Niţu Magheru şi Serurie.

Dea Domnul sĕ fie adevĕrat ceea ce ḑicŭ neguţătoriĭ că 60,000 francesĭ or să meargă la Dunăre; aşa numaĭ *turtă-dulce* va fi silit să se tragă din ţéră.

Te salut din ânimă, şi te dorescŭ. (2)

Stefan Golescu.

---

(1) Veḑĭ la Note, No. 1.
(2) Originalul la D. Christofi.

No. 16.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Strada Miroménil, 41.
Paris.— 1 Decembre 1855.

Iubite Christofi,

. . . . (1)
Cartea luĭ Eliad de care 'mĭ vorbiaĭ odată a eşit acum de sub tipar la Bruxelles; aicea uu se află âucă spre vîuḑare; am scrisŭ la Bruxelles ca să 'mĭ trimiţă câte-va esemplare, şi îudată veĭ priimio. Acéstă carte tipărită sub uumele luĭ Russo este şi maĭ iufamă de cât cea diu ţérră.

D. Eliade numaĭ este acum omulŭ eşit diu poporŭ, care priu muuca sa a ajuusŭ să'şĭ creeḑe mijlóce de hrauă; ellŭ este boerŭ şi feciorŭ de boerŭ, a căruia familie esistă îu oraşul Tîrgovişte de treĭ sute auuĭ, şi alte asemeuea uerodiĭ; maltratésă fórte pe Tell, pe care îllŭ associaḑă luĭ Ghica, ḑicêud că eraŭ îuţelleşĭ amîuduoĭ ca să împarţă moşiele boerescĭ, şi alte secăturĭ de aceeaşĭ sforţă.
. . . . (2)
Salutările melle la ceĭ ce mĕ dorescŭ. (3)

Te îmbrăţişeḑŭ dulce.
Stefan Golescu.

(1) Acest paragrafŭ tratésă d'afacerĭ particulare.
(2) Idem.
(3) Originalul la D. Christofi.

No. 17.

Stefan Golescu catre D. Christofi.

Miroménil 41—Paris 8 August 1856.

Iubite Christofi,

Multe scrisorĭ alle télle aŭ remasŭ fără respunsŭ din parte'mĭ; din acésta, te rogŭ, se nu tragĭ conclusie că corespondenţa ta nu'mĭ e plăcută, séŭ că simţimêntulŭ meŭ de iubire a variatŭ câtŭ de puçin. Nu, iubite; te stimŭ ca şi maĭ nainte, şi totŭ asemenea te iubescŭ. Comissiónele ce 'mĭ aĭ datŭ le voiŭ îndeplini; şi voiŭ avea plăcerea se ţi le aducŭ însumĭ în ţérră.

Nu e scrisóre din ţérră care sĕ nu ne facă sĕ sperăm că peste puçinŭ esilulŭ nostru va avea sfârşitŭ, ca tóte în lumea asta.

Două Memoriurĭ ce am datŭ aicĭ, unulŭ la ambassadorĭ pentru chestia generală a Principatelorŭ, şi celŭ laltŭ cum ar trebui sĕ se întocméscă adunarea estraordinară, chemată a espune dorinţele ţerreĭ, le-am trimisŭ Magheruluĭ de multŭ; şi l'am rugatŭ sĕ ţi le dea şi D-téle ca sĕ le cunoscĭ; nu sciŭ de a urmatŭ aşa: căcĭ nicĭ elŭ în cea din urmă scrisóre, nicĭ D-ta nu 'mĭ pomeniţĭ nimicŭ despre acelea. Cu poştia de aḑĭ îĭ maĭ trimitŭ alte două: unul s'a datŭ luĭ Ali-Paşa asupra uniriĭ, şi cellaltŭ la membriĭ cabinetelorŭ Sardinieĭ, Francieĭ şi Anglieĭ. Asemenea îĭ scriŭ ca şi acestea se ţi le comunice.

Avem mare interesŭ sĕ cunóscem ce coprinde memoriulŭ dat de Caning pentru noua organisaţie a Principatelorŭ, despre care jurnalele aŭ vorbitŭ; căcĭ aicea scim positivŭ că Caning se opune la unire. Am scrisŭ luĭ Magheru să ne dea o sciinţă despre acésta; dérŭ pe semne că bóla nu'ĭ aŭ datŭ passŭ; căcĭ despre acésta, chiar în scrisórea sa din urmă nu ne scrie nimicŭ.

Desbaterile aŭ reprodusŭ o scrisóre a luĭ Eliade contra uniriĭ. Aflarăm acum că chiar Ministerul turcŭ, ca sĕ facă sĕ nu isbutéscă unirea, propune că nu se va opune la unire, décă se va întórce tótă Bassarabia şi Bucovina Moldoveĭ. Eliad totŭ aşa vorbesce în scrisórea sa. Apoĭ păcătosulŭ de Ali-Paşa nu era maĭ bine, cândŭ încă pacea nu era hotărâtă, sĕ propue acésta la congresulŭ din Paris, de câtŭ sĕ umble acum cu *gogóşe*, cu propunerĭ prin neputinţă a fi priimite aḑĭ, se facă se créḑă lumea că ea (Turcia) ne va binele, şi că doresce sĕ'şĭ spele păcatulŭ dândŭ (fiindŭ că a datŭ) din Moldavia parte Austrieĭ şi parte Russieĭ? Eaca la ce consecuinţă ajungŭ toţĭ ceĭ orbiţĭ de patimele lorŭ şi de D-ḑeŭ.

Ce maĭ sciţĭ, şi ce maĭ faceţĭ p'acolea? De va fi adevĕrat că Vodă Ghica doresce intrarea emigraţilor, o sĕ fiţĭ ceĭ d'ântăiŭ a o cunósce, şi ceĭ d'ântăiŭ a vĕ folosi.

La vedere dér, iubiţilorŭ, în ţérră; căcĭ, orĭ cum, sperăm mult că, după eşirea păgânilorŭ din ţérră, care va fi până la sfârşitulŭ acesteĭ lunĭ, după cum ne încredinţéză aicĭ, şi intrarea comissarilorŭ, vom fi liberĭ se călcăm pragulŭ Patrieĭ nóstre. (1)

Al vostru frate,

Stefan Golescu

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 18.

Stefan Golescu către Pleşoianu.

Bucurescĭ, 22 Maĭ 1858.

Iubite Nicule,

Ţi-am scris, sunt aprópe două săptămânĭ, prin Magheru nepotul; şi tot printr'ênsul 'ţĭ am trimis unŭ pachetŭ cu procesele verbale, şi memorandum cu anexele luĭ.

Aşĭ dori sĕ aflu de le aĭ priimit, şi daca aĭ găsit occasie să trimiţĭ şi amiculuĭ nostru Tell câte'ţĭ am trimisŭ la adressa luĭ.

Cum îţĭ merge sănĕtatea? Şi ce aĭ de gândŭ sĕ facĭ în vara acésta?

Eŭ maĭ remâiŭ aicĭ pînă la săvîrşirea Conferinţelor, ca sĕ vĕdŭ care ne va fi sórta. De se vor face allegerĭ, voiŭ maĭ remânea în capitală, iar de nu plecŭ la Golescĭ ca sĕ petrecŭ tótă vara şi tótă tómna; ş'apoĭ in urmă, vĕḑênd şi făcând, cum ḑice Românul.

Elias Régnault a maĭ dat la lumină o mică broşură (1) sub inspiraţia **mareluĭ şarlatan** (2) Illŭ compară cu Oconnel al Irlandieĭ; iar pe noĭ ne dă prin tărbăcélă, se înţellege; finitul este prostŭ de tot, fiind că presupune că Turcia o să aibă intelliginça d'a nu priimi avantagele ce i se potŭ face de congresul de Paris, şi d'a trata causa Principatelor d'a dreptul cu Principatele, luând drept punt de plecare tratatele nóstre şi mărginita sa suzeranitate.

De când s'aŭ deschis conferinçele n'am priimit nicĭ o scrisóre de la ceĭ de la Paris.

Maĭ 'ţĭ adduc aminte pentru suma de banĭ ce m'am angajat să rĕspund la Moldova pentru acelle treĭ-ḑecĭ numere din Buletinulŭ oficial; 'mi e ruşire, şi n'amŭ ce sĕ facŭ ; d'aşĭ fi avutŭ

(1) Sĕ fie óre Mystères diplomatiques sur les bords du Danube?

(2) Lectorul inteliginte înţellege la cine face allusiune rĕposatulŭ Stefan Golescu.

la 'ndemână suma aceasta, aşĭ fi trimis'o de mult ca să nu rămîiŭ de bătae de jocŭ. Sunt câte-va ḑille, amŭ maĭ priimit o scrisóre de la espedıtorul, şi se plînge cu dreptŭ cuvînt.

Domnu Boicea, îmı pare rĕu să o ḑicŭ, dar în această împrejurare a mancatŭ de orĭ ce delicateţă către mine, şi nu'ĭ pociŭ fi recunoscătorŭ. (1)

Al tĕĭ frate şi amicŭ,
St. Golescu.

No. 19.

Corespondinţă particulară a Presseĭ. (2)

Bucurescĭ, 4 Martie 1855.

Aşŭ fi vrut se începŭ corespondinţa mea cu noutăţĭ maĭ interesante şi maĭ placute; ênsă este invederat ca provinciele dunărene nu vor avea nicĭ o ḑi de repausŭ pînă nu vor fi pe deplinŭ scăpate de legile şi de ómeniĭ impuşĭ de Russia, cum şi de armatele străine, afară de ale Franceĭ.

Sgomotulŭ morţiĭ imperatuluĭ Nicolae n'a produsŭ aicĭ nicĭ un efectŭ: Români dorescŭ şi cerŭ scăparea lorŭ de sub jugulŭ Russieĭ; şi invocă mórtea ţarismuluĭ, iar nu mórtea Ţaruluĭ.

«Ce'ĭ pasă bieteĭ turme, în vecĭ nenorocită,'
«Sĕ scie de ce mână va fi măcelărită,
«Orĭ déca are unul séŭ mulţĭ apăsătorĭ?
«Ḑice unulŭ din poeţiĭ noştri (3)

---

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Acestŭ articol, scris în limba francesă de D. C. A. Rosseti, şi destınatŭ pentru ḑiarulŭ francesŭ *La Presse*, e precesŭ de următórele liniĭ din partea redacţiuniĭ acestuĭ jurnalŭ:

«Scrisórea luĭ Rosseti nu se póte trece în jurnalul nostru: căcĭ ar da «nascere la 4 processe în dıfamaţıune, fără a maĭ menţiona pericolul «supressiuniĭ foeĭ, după cererea Austrieĭ.»

(3) Ilustrul nostru fabulistŭ, D. Gr. Alessandrescu

D'aceea aŭ şi începutŭ bieţiĭ Românĭ a perde speranţa care i susţinusse pîn'acum; ceea ce e multŭ când e vorba de unŭ poporŭ ce a persistatŭ să spere şi sĕ se conserve, în timpŭ de 18 secole, curatŭ şi neatinsŭ de orĭ ce allianţă străină.

«Etă 2 anĭ, ḑicŭ eĭ, de cândŭ a începutŭ în fine acelŭ resbelŭ pe care 'lŭ invocasserăm, şi în care singurĭ noĭ am creḑutŭ cu sinceritate, şi am speratŭ într'ênsul maĭ mult de o jumătate secolŭ; şi în loc de uşurare, elŭ ne aduce o întreită suferinţă de jafŭ şi de apăssare, de ruşine şi de sclavie; căcĭ în locŭ de a ne da armele ce Russia ne-a luatŭ spre a lupta şi noĭ alăturea cu Françа, şi aĭ proba că suntem demnĭ de libertatea şi de numele ce purtamŭ, étă-ne 5 milióne de Românĭ, care locuim Moldova şi Valachia, trataţĭ ca nişte illoţĭ, ca nişte vite de jugŭ, capabilĭ numaĭ a tîrrî furgónele stăpânilorŭ d'aḑĭ sub cnutul Mulscaluluĭ, sub iataganul Başibujuculuĭ şi sub sabia Croatuluĭ. Şi cu tóte acestea puterile occidentuluĭ caută allianţe; Engleḑi recrutéḑă soldaţi în Elveţia şi chiar în Grecia, şi de noĭ nu întrébă nimenĭ. Este dérŭ invederatŭ că, cu tóte că noĭ suntem la Porţile Orientuluĭ singura naţiune care a ridicatŭ cu multe ḑecimĭ de anĭ înainte (la 1821 ca şi la 1848) drapelul contra Russieĭ, cu tóte că, prin singura suflare a armatelorŭ francese, Ruşiĭ aŭ părăsitŭ territoriulŭ nostru, noĭ suntem tot sub domînaţiunea moscovită.

«Intr'adevĕrŭ, ce se vede óre schimbatŭ în situaţiunea nóstră? Nu suntem noĭ óre totŭ acelaşŭ popolŭ desarmatŭ, care prin urmare nu se póte apăra, după cum o voesce Russia? Nu suntem noĭ óre încă sub greutatea aceloraşĭ legĭ, impusse de baionetele rusescĭ? Şi nu suntŭ óre aceléşĭ creaturĭ ale Russieĭ, de la celŭ d'ântêiŭ pînă la cel din urmă, care ne guverneaḑă, ne impiléḑă şi ne degradéḑă, pe cândŭ ómeniĭ partiduluĭ naţionalŭ, inemicĭ declaraţĭ aĭ Russieĭ gemŭ în exilŭ?

«Nu se maĭ póre nimenĭ îndoi că Russia guvernă şi commandă în aceste ţerrĭ, şi că totŭ ce se petrece aicĭ se face cu scopŭ ca maı multŭ sĕ o regreteḑe Româniĭ, de cât sĕ

închidă intrarea Moldo-Valahieĭ. A! décă Françа ar sci! dicŭ Românіĭ, oftândŭ. Décă Franҫa ne-ar cunósce! Décă oştirea luĭ Napoleon ar putea sta numaĭ câte-va ḑile în mijlocul nostru! Atuncĭ am fi rădicaţĭ şi noĭ la starea de omŭ; căcĭ atuncĭ ostaşi francesĭ ar vedea ce suntem, ce voim şi ce putem fi; eĭ s'ar recunósce în noĭ, după cum noĭ ne-am recunósce într'ênşiĭ; am merge impreună contra inemiculuĭ, şi România ar renasce în gloria sa.»

Iată ce se ḑice pe la noĭ, şi la care nu s'ar putea nimicŭ ḑice contra: în tóte ḑilele faptele vinŭ sĕ susţie plângerile şi temerile Românilor. Spre a fi scurtŭ, voiŭ vorbi numaĭ de celle maĭ recente.

Unulŭ din essilaţi de la 48, fiindŭ că a fostŭ în acea epocă unulŭ din ceĭ d'ântêiŭ care a ridicatŭ stindardul contra Russieĭ, colonelŭ Pleşoianu, după o grea şi costisitóre călătorie, a sosit în fine în loculŭ seŭ natalŭ, la Craiova, cu unŭ passport turcŭ, liberatŭ de Ministrul affacerilor străine al Turcieĭ, şi visatŭ la Constantinopole de agentulŭ Prinţuluĭ Ştirbeĭ, de Domnu Aristarchi, *de gloriósă memorie*, şi de ambassada Austrieĭ la Constantinopolé, şi de poliţia din Viena, şi în fine de oficerulŭ de la graniţa românéscă.

După treĭ ḑille de la sossirea sa, prefectulŭ districtuluĭ Dolju, Domnu Filişénu, recunoscutŭ pentru devotamentul seŭ către Russia, şi care în minutulŭ de façă face o propagandă activă şi de façă în favórea Muscalilorŭ, a făcut cunoscutŭ coloneluluĭ Pleşoianu că are ordinŭ a 'l scóte din ţérră fără escortă; şi ordinulŭ fu îndată essecutatŭ; apoĭ alte ordine se deteră d'a nu se maĭ lăsa sĕ intre în ţérră nicĭ un espatriatŭ, orĭ ce felŭ de paşapórte ar avea. (sic)

Asseminea acte n'aŭ nicĭ decum nevoie a fi commentate, maĭ allesŭ de publiculŭ frances.

Voiŭ adăoga la celle ḑisse că prinţulŭ Stirbei are frică chiar de femeile şi copiĭ proscrişilorŭ, şi chiar de toţĭ copiĭ lorŭ ceĭ micĭ de 2 şi de 3 anĭ; astu felŭ, sunt câte-va ḑille, elŭ a refusatŭ intrarea în ţérră a uneĭ mame şi 3 copiĭ aĭ eĭ, cari, după cum înţelege fie care, nu suntŭ essilaţĭ cu fir-

manŭ; păcatul ênsă fiindŭ originarŭ, nu se póte cine-va plânge pentru acésta.

Spre a sfîrşi cu proscripţiunile, vě voiŭ spune êncă că D-nu Constantin Cantacuzin, ca caimacam al Ruşilorŭ şi viitor candidatŭ al Principatuluĭ Valahieĭ (veḑĭ broşura D-luĭ Gănescu) ca să facă plăcerea prinţuluĭ Ştirbei şi a Russieĭ, a adressatŭ guvernuluĭ austriac o petiţiune subscrisă de 60 boerĭ muscăliţĭ, şi care cerŭ să nu se lase se intre în ţérră inemiciĭ Russieĭ, adică essilaţiĭ de la 48. Se ḑice că guvernu austriac ar fi trimisŭ petiţiunea la Pórtă; dar de ce óre? ce póte face Pórta? Nu s'a nesocotitŭ óre voea acordată de Pórtă coloneluluĭ Pleşoianu d'a reintra in Patria sa?

Vě puteţĭ închipui impressiunea ce assemenea acte produce asupra locuitorilorŭ acestorŭ ţěrrĭ; ast felŭ în deşert ni se ḑice (şi generali austriacĭ o spunŭ pe façă pentru cine vrea se inţelégă) că Moldavia şi Valachia, ba încă şi Bassarabia, vor fi unite, şi că vor forma unŭ statŭ independentŭ; Româniĭ nu credŭ nimicŭ din tóte acestea.

«Ruşiĭ, ḑicŭ eĭ, ne-aŭ promisŭ şi noă ca Polonesilorŭ multe «lucrurĭ! Şi pînă cândŭ vom fi guvernaţĭ d'aceléşĭ legĭ şi a- «ceiaşĭ ómenĭ, şi pînă cândŭ vom fi opriţĭ a lua o parte ac- «tivă la acestŭ resbelŭ, noĭ nu vom crede de câtŭ în trădare.»

Luptele despre care aŭ vorbitŭ jurnalele francese dintre Românĭ şi Croaţĭ, continuă; de şi Munteni singurĭ aŭ plătitŭ pentru aceştĭ din urmă 40,000 fr. numaĭ pentru aşternuturĭ, fără a intra în socotélă locuinţa, hrana etc. Generaliĭ austriacĭ în deşertŭ promitŭ că pe viitorŭ disciplina va domni în armată; nu potŭ face nimicŭ; s'a vĕḑutŭ şi se vede pe tótă ḑiua şi în Valahia şi în Moldavia chiar, oficeriĭ austriacĭ maltrataţĭ, une-orĭ măcelăriţĭ de către Croaţĭ. O scrisóre de la Iaşĭ ce o possedăm spune că se numĕra pîn'acum 50 de Moldavĭ assasinaţĭ; că în ḑilele din urmă 13 hussarĭ aŭ violatŭ o femee de 80 de anĭ, care negreşitŭ a trebuitŭ se móră; şi că décă un oficerŭ austriacŭ are nenorocirea se intervie ca se puie la ordine pe soldaţi Croaţĭ, aceştia scotŭ sabia, şi gare à l'au-

torité! La sfărşitulŭ luneĭ trecute gendarmi Moldovenĭ aŭ reeşitŭ se scape viaţa unuĭ officerŭ austriac.

In aceeaşĭ scrisóre, a căria veracitate o potŭ garanta, se ḑice ĕncă că prinţul Ghica este tot atâtŭ de detestatŭ ca şi predecessorul seŭ Sturḑa, şi ĕncă ceva maĭ multŭ; căcĭ acesta fura cellŭ puçinŭ ellŭ singurŭ, pe când prinţul Ghica jefuesce ţérra prin firmane, violândŭ astŭ felŭ dreptul de autonomie, Printr'unŭ firmanŭ a obţinutŭ lista civilă pentru totŭ timpul câtŭ s'a amusatŭ la Viena, pe cândŭ ţérra plătea pe generaliĭ Butberg şi Osten-Sacken; printr'un altŭ firmanŭ a obţinutŭ pentru 2 anĭ maĭ multŭ dreptulŭ de importaţiune ce i se acordasse pentru 7 anĭ. Pe lângă acésta a cedatŭ vămile ţerreĭ dreptŭ 200,000 # pe an, pe cândŭ erăŭ amatorĭ care oferéŭ îndoitŭ acéstă sumă, Putea ellŭ ĕnsă face alt-fel? căcĭ întreprinḑătorulŭ este ĕnsuşĭ collegul seŭ Ştirbei, prin mijlocirea ginere-seŭ Plaiano, şi un óre care Ciocan, Bulgaro-Rusŭ.

Pe lângă aceste jafurĭ în mare, suntŭ multe altele maĭ micĭ, precum e şi acela că a plătitŭ léfa luĭ Vogoride, representatulŭ seŭ la Constantinopol, pentru totŭ timpulŭ câtŭ a representatŭ acolo pe generalulŭ Osten-Sacken, dându-ĭ pe d'assupra (ca fuioru popeĭ) şi o gratificaţie de 2000#, pentru credinţa sa către Russia, pe timpu trecutŭ şi viitoru.

Mĕ oprescŭ aci ca se nu deviŭ polilogŭ; şi terminŭ rugându vĕ, D-le Redactorŭ, se aduceţĭ aminte lectorilorŭ voştri că nenorociţiĭ Românĭ nu speră de câtŭ în Françia; căcĭ numaĭ pe dênsa o invocă şi o iubescŭ ca pe ĕnsaşĭ patria lorŭ.(1)

---

(1) Originalul illŭ possedă D. Christofi.

No. 20.

Eliade către D. Costache Racotă

La Paris

Constantinopole 7/19 Maiŭ 1856.

Amatul meŭ Costache,

. . . . (1)

Imĭ scriĭ de broşura D-luĭ Rousso că:

«Graţie uneĭ părţĭ a acesteĭ broşurĭ, de şi o parte ar fi putut lipsi, etc.»

Aşa scriŭ şi ḑicŭ ţoţĭ; differinţa însă este acésta: că fie care o află bună pretutindenĭ, afară numaĭ acolo unde este în desfavórea sa şi a allor seĭ.

Ión Ghica ḑice că e de minune, de nu 'ĭ ar fi descoperit cabalele. (2)

Tell assemenea o înalţă pînă unde nu s'a suit ea, şi ḑice că e adevĕrulŭ sântŭ unde vorbesce de Ghica, de Golescĭ, Magheru şi ceĭlalţĭ; numaĭ unde se attinge de dînsul, ḑice că *mănâncă furnicĭ*. (3)

Magherul iar ḑice că ce e drept nu e păcatŭ; că nimicŭ nu e maĭ sublimŭ (!) şi maĭ frumosŭ de câtŭ unde arată ce vrea să facă Tell, unde descopere pe Ión Ghica, unde se atinge de Golescĭ şi Eliade (4); însă ţine comptulŭ, şi are sĕ'şĭ resbune unde se atinge de Escellenţia Generalieĭ Salle, şi de memorandumele ce a făcut şi a dat. (5)

Golescii aplaudă unde se dă portretul luĭ Ión Ghica, unde se arată Tell, Magheru, Eliade şi toţĭ ceĭlalţĭ (6); însă mojiculŭ de Russo cată să'şĭ adducă aminte că Golesciĭ suntŭ

(1) Punturile arată pasagie ce nu interesă istoria.

(2) I. Ghica nu póte approba nimicŭ din acea operă.

(3) Generalul Tell o califică după cum merită.

(4) Eliade e lăudatŭ pretutindenĭ.

(5) Neadevĕrŭ, ca tóte; închipuirĭ deşarte

(6) Am vĕḑut opinia luĭ Stefan Golescu în epistolile salle.

boerĭ (1) şi să nu se attingă de boeria ce vrea să facă din clăcaşĭ,—séŭ jumĕtate de proprietarĭ,—nisce chiriaşĭ ploterarĭ.

D-ta iar afli bună o parte, şi ḑicĭ că putea lipsi altă parte Nu cred să înţellegĭ aceea unde mĕ ia şi pe mine la refuiala (2); pentru că atuncĭ te-aşĭ inculpla de parţialitate.

Daca cartea acésta este judicată numaĭ astfelŭ, apoĭ e cea maĭ bună ce a eşit în causa nóstră (3); cată se fie judicată astfelŭ: spune pretutindenĭ adevĕrulŭ? Séŭ adaogă fapte ce nu s'aŭ întâmplatŭ? (4) Daca faptele sunt, dace adevĕrul e spusŭ, adevĕrul numaĭ mântue.

. . . . . , ...

De veĭ vedea pe D. Bolliac, spune'ĭ că sunt simţitorŭ la câte'ţĭ arată despre mine. D-luĭ îţĭ ḑice că mĕ stimă, dér nu m'a amatŭ, nicĭ nu mĕ amă; eu din contra, l'am amatŭ de cândŭ era copillŭ, şi l'amŭ tot déuna; a fost şi este unulŭ din feblele melle; dér nu'l stimŭ. D'aşĭ putea să'ĭ însuflu amorulŭ meŭ, şi d'ar putea D-luĭ să'mĭ însufle stima sa, nu ne-am fi despărţitŭ nicĭ odată, nicĭ D-luĭ nu m'ar fi abandonat, făcând causă comună cu neconsecuenţiĭ; nisĭ eŭ n'aşĭ fi avut adesea durerea de a ḑice: «şi tu, Brute?» Insă suntŭ umane tóte acestea! Şi n'am a mĕ plînge. Ce sunt eŭ, şi ce am făcut şi ce am sufferit eŭ, pe lângă câte a făcut şi a sufferit Christŭ? (5) Discipolulŭ seŭ de predilecţie, piatra pe care voia a întemeia edificiulŭ seŭ, era Petru; şi cu tóte acestea Petru de treĭ orĭ l'a renegat. Nicĭ eŭ nu sunt Christ, nicĭ D. Bolliac nu e Petru (6); şi cândŭ vom fi maĭ bătrînĭ,

---

(1) Nu era acésta opinia luĭ Eliad despre Golescĭ pînă la 1855.

Veḑĭ epistola luĭ Eliad No. 1. din acéstă broşură; şi *Memoriele* Regeneraţieĭ de la 1851.

(2) N'am întâlnit asemenea passage în opera citată.

(3) Cine o va citi, va fi de părerea contrariă; D. Rousso chiar, credem noi, se căesce aḑĭ de multe din acea operă, dictate de passiune.

(4) Veḑĭ epistola luĭ Popa Sapcă, No 6, din acéstă broşură.

(5) Lipsă de modestie. Christ era modelul abnegăriĭ, allŭ bunătăţiĭ, allŭ iertăriĭ, allŭ tuturor virtuţilor sublime.

(6) Cu ce scopŭ atuncĭ acéstă comparaţiune?

de vom trăi, sunt sigur că şi D-luĭ va uni amor lângă *stimă*(1) şi eŭ stimă lângă amorŭ.

No. 21.

Eliade către D. C. Racotă

La Paris

Constantinopole, 1856. Iulie 2.

Amatul meŭ Costache,

Am ricevut scrisórea D-le din 14 Iunie. Am vĕḑut câte scriĭ despre intrigile ce se facŭ în ţérră, esplicând cum le vine şederea mea aicĭ în Constantinopole. Ḑică ce vor voi, că gura rĕilorŭ numaĭ pământulŭ o astupă. Eŭ şeḑŭ în Constantinopole pentru că nu pot şedea airea; şeḑŭ în contra voinçeĭ melle, şi maĭ vârtosŭ a sănĕtăţiĭ. De voiŭ maĭ remânea şi în iarna viitóre, nu maĭ potŭ eşi în primă-vară, atâtŭ mi s'a slăbit peptulŭ din causa climeĭ ce nu 'mĭ e favorabilă. Să voiŭ să essŭ, nu mĕ lassă (2); ar căta să fugŭ, sĕ âmblu ca unŭ vagabondŭ cu pasportŭ streinŭ, şi cerşind pâinea; dér ḑică şi esplică cum le vine şederea mea aci; ce potŭ să'mĭ facă maĭ rĕŭ de câtŭ starea unde mĕ aflu?

Despărţitŭ de copiĭ, copii în sărăcie, şi fără educaţia şi consiliurile ce ar fi putut a le da tatăl lor; starea 'mĭ ruinată; o naţie séŭ unŭ populŭ ingratŭ, dispusŭ numaĭ a calomnia (3); învĕţatŭ a 'mĭ mânca pâinea cu sudórea mea, fără a fi datorŭ nimenuĭ(?), şi ajunsŭ a trăi din misericordia turcéscă (4) ca unŭ prisonier umilit; maĭ jos de câtŭ atât,

---

(1) Veḑĭ tărbăcéla ce'ĭ dă Bolliac în *Românul* No. 144 pe 1859.

(2) La finele anuluĭ 1856 Eliad putea intra în ţérră cu ceĭ lalţĭ capĭ aĭ Emigraţieĭ; de ce a stat în Constantinopole pînă la 1858? Din causa póte a *taĭnuluĭ* turcescŭ, cum afirmă uniĭ emigraţĭ.

(3) Nu e dreptŭ ca pentru câţĭ-va indivịḑĭ a se trata unŭ populŭ întregŭ de ingratŭ şi calomniatorŭ.

(4) Ar fi evitat acéstă pretinsă umilire, déca intra în ţérră, şi dacă lupta (fără umiforma turcéscă) că adevĕrat apostol allŭ naţionalităţiĭ române.

amatulŭ meŭ Costashe, meterialmente, este numaĭ unŭ metru maĭ jos, câtŭ va fi de profundŭ mormêntulŭ ce mi'lŭ vorŭ săpa, şi care am ḑis amicilor să'mĭ facă din colo în Asia; şi în ţéra mea cu blestemŭ lasŭ nicĭ óssele să nu mi le adducă.—n'aŭ unde să mĕ dea maĭ jos de câtŭ acolo; — iar moralmente, prin acea cădere mĕ voiŭ scula; şi 'mĭ voiŭ lua loculŭ ce singurŭ mi l'am preparat, loculŭ ce dreptatea va căta să mĭ'l dea.

Câtŭ pentru Turcĭ, ceĭ cari ḑicŭ că se arată ostilĭ la binele ţĕrreĭ nóstre, amicĭ cu adevĕratŭ nu sunt;pentru că n'aŭ de ce fi maĭ amicĭ noĕ de cât lor însuşĭ; căcĭ singurĭ îşĭ sapă grópa; cu tóte acestea, eĭ tot nu sunt aşa de ostilĭ precum ne suntem noĭ înşine; şi pe tótă ḑioa ne facem singurĭ reulu cu ideĭ nepossibile, ce nu ajută de cât la joculŭ Diplomaţieĭ ş'a inimicilor noştriĭ mortalĭ. Veĭ vedea câte scriŭ în celle treĭ scrisorĭ ce te-am rugat a păstra spre a se tipări.

Dicĭ că de voiŭ lăsa Constantinopole, şi voiŭ veni în Paris séŭ în Londra, fii meĭ (şi înţelegĭ pe fraţiĭ D-tale cu D-ta împreună) vor îngriji de ce voiu avea trebuinçă. Sunt fórte simţitorŭ la acestŭ sentimentŭ; ênsă pentru ce să le daŭ acéstă sarcină, fără nicĭ unŭ folosŭ nicĭ pentru eĭ, nicĭ pentru mine, nicĭ pentru ţérra? Astăḑĭ nu e nimic de facut nicăirí, de câtŭ în ţérră, cine e prudent şi cu putere ş'acolo. Ḑioa învieriĭ popululor nu voiŭ trai să o vĕḑŭ; şi de aşĭ întrevedéo, n'aşĭ maĭ şedea nicĭ unŭ minut în Constantinopole, ci aşĭ veni acolo unde ar fi ascultaţi oamenĭ ca mine, şi aşĭ cere dreptate. (1).

De s'a criticat cartea D-luĭ Rousso din puntul ce mi'l arâţĭ. apoĭ partea aceea e cea maĭ tare şi maĭ nevulnerabilă. D. Rousso n'a vrut să arate genealogia nimenuĭ, ca toţi ce facŭ la biografiiĭ şi la genealogiĭ; ci respunde D-luĭ Régnault

(1) Fiind că acea ḑi de înviere nici nu se spera la 1856, creḑŭ că ar fi fost maĭ patriotic din partea luĭ Eliade a veni în ţérră să lumineḑe pe Românĭ despre adevĕratele lor interese, chiar de n'ar fi voit a se supune dorinçeĭ generale, manifestată la 7 şi 9 Oct. 1857, lucrând însă cum a lucrat, s'a espus la mustrărĭ juste chiar din partea consângenilor seĭ.

ce dice ca sătenii, servii şi proletarii aŭ făcut mişcarea de la 48 (1). Minciuna nu e nici o dată bună, şi mai virtos când e ticluită cu atâta artă, să facă atâta reŭ unei ţĕrri întregi (2) a cării destinaţie astădi, şi pe când scria D. Regnault, era în mâinile capeteler coronate. De ar fi fost o democraţie generală în Europa, tot ar fi fost minciună să fi disŭ unŭ scriitorŭ ca sclavii şi proletarii aŭ făcut mişcarea; ar fi fostŭ o fanfaronadă după moda democratică; şi adevĕrul a fostŭ că la noi s'aŭ sculatŭ din cei ce aŭ avut spre a da cellor ce n'aŭ avut, iar nu s'aŭ sculat despoieţii să despóie pe îmbrăcaţi. D. Rousso nu va să arate genealogia nimenui (3), ci sĕ spuie D. Régnault că n'a făcut bine să ne pledese causa aşa de rĕŭ. Veţi vedea mai târdiŭ cât rĕŭ ne-a făcut acea carte, plină de errori sistematice, şi pentru care unii din Români s'aŭ şi dus a'i mulţumi (4) (şi acésta 'ţi o dicŭ

---

(1) Când s'ar fi mărginit aci ar fi fostŭ bine, dér acésta a fost pretestul d'a scrie câte aŭ scris în acea epocă. Apoi óre nu dice tot Eliade în *Memoriile* de la 1851 şi în *Epistolele* publicate, că sătenii aŭ fostŭ *pîrghia Revoluţiunii*? Apoi cu ce scopŭ plecarea la Islaz a cellor trei capi ai mişcarii? Ca prin ridicarea satenilor să înlesnéscă resculares cellor din capitală.

(2) Ce rĕŭ putea să facă acéstă idee, chiar fiind erronată? Săténul nu era óre servŭ după Regulamentŭ? Altfelŭ, ce însemnéză art. 13 din Proclamaţiunea de la 48, adică emanciparea ţĕrranului de clacă, şi împroprietărirea sa prin despăgubire? Fiind-că vechea clacă, séŭ *ajutorulŭ gratis*, devenisse o muncă silnică în folosul apăsătorului seŭ.

La noi, ca pretutindeni, cei luminaţi şi cu influinţă aŭ luat iniţiativa; şi ceilalţi, fie orăşani fie săteni, câţi simţiaŭ *cuţitul la osŭ*, aŭ respunsŭ la appelulŭ capilor, sprijinind cu braçele lor mişcarea regeneratorie. Eată adevĕrulŭ; iar nu cum se silesce a'lŭ desnatura autorul operei în cestiune, orbitŭ de passiune, cum dice cu drept cuvîntŭ Stefan Golescu.

(3) Tocmai acésta face; în privinça lui Eliade, vedi pag. 183—197 op. cit; în privinça Magherului, pag. 9—12; în privinça Golescilor şi Tell, pag. 202—204.

(4) Era o datorie de delicateçă şi de recunoscinçă către unŭ scriitor eminentŭ, primul care, în predioa resbelului Crimeii, făcea cunoscut Europei offiçiale şi democratice origina nóstră, drepturile nóstre, trecutul nostru, aspiraţiunile nóstre, rolulŭ ce putea juca România la porţile Occidentului, ca sentinellă a civilisaţiunii occidentale.

numaĭ pe séma D-tale; căcĭ nu voiŭ să maĭ am maĭ multŭ pe omul acesta pe capŭ) Nu sciŭ cum a intrat în capul unor junĭ că potŭ să'şĭ facă bine lorŭ şi ţĕrreĭ, înşirând la neadevĕrurĭ; nu sciŭ cum veni la maĭ mulţĭ să se ia după moda gonitorilor aristocraţieĭ Europeĭ, spre a goni şi eĭ în ţérra lorŭ boeria, parc'că ar fi aristocraţie. La noĭ boeria nu e o castă, ci o instituţie, care, cu tóte abusurile ce a sufferit din causa favóreĭ ş'a nepotismuluĭ, însă nu e membru allŭ uneĭ familliĭ istorice, ne e impiegatŭ allŭ Statuluĭ, nu e officerŭ în miliţie, nu e neguţĕtor maĭ distinsŭ, nu e sătênŭ ce lăsând sapa şi aratru, şi învĕţând carte, şi îmbrăţişând carriera politică, care să nu fi devenit boerŭ, de n'a avut vre unŭ viciŭ. Numĕră toţĭ boieriĭ din ţérră, şi veĭ vedea, afară d'o mică minoritate ce s'a boerit prin favóre şi nepotisme, că toţĭ sunt din classele ce arĕtaiŭ. Apoĭ ce e naţia care nu recompensă acestŭ felŭ de ómenĭ? Boeria e o recompensă a serviciuluĭ, a talentuluĭ onestŭ, a sciinţeĭ virtuóse; iar de s'aŭ comisŭ abusurĭ, asupra acellor abusurĭ a strigat naţia la 48; şi mişcarea s'a făcut *spre a regenera instituţia boerieĭ*, ce a fost deschisă la tóte classele, şi atâtŭ de liberală, iar *nu spre a o aboli.* Boerŭ nu va se ḑisă nicĭ aristocratŭ, nicĭ nobilŭ, ci unŭ foncţionarŭ cu rangulŭ ce i'lŭ dă serviţiulŭ, iar nu nascerea. Tot Românul se nasce boeribilŭ, după legile şi datinele ce am avut pină acum; şi déca devine apoĭ boerŭ, tot Românul se face nobilŭ boeribilŭ, iar nu boerŭ, fie însuşĭ fiiulŭ Banuluĭ seŭ allŭ Domnitoruluĭ, ce e dator a trece şi ellŭ, orĭ cât de repede, însĕ a trece gradele iararşieĭ patrieĭ.

Că 'ţĭ a fostŭ tata şi fraţiĭ şi moşiĭ boerĭ, n'o poţĭ nega, fără a spune unŭ neadevĕrŭ; iar că aĭ vrut, am vrut, şi *aŭ vrut toţĭ aĭ mişcăriĭ a se lepăda de boierie*, şi a intra în legea comună, ce avea de scopŭ a împiedica abusurile comise în numele acesteĭ instituţiĭ, altă vorbă. Cine va voi, îşĭ póte face unŭ meritŭ de acésta; iar să'şĭ facă unŭ meritŭ spuind o minciună, şi ḑicênd n'am fost ceea ce'am fost, minciună e; şi minciuna nu e unŭ adevĕrŭ; *şi ce nu este adevĕrŭ, nu e nicĭ moralŭ, nicĭ onestŭ*; şi prin urmare, *nicĭ democra-*

ticŭ séu liberalŭ ; căcĭ *democrația și libertatea veră, maĭ 'nainte de tóte, cere moralitate; cine e sclavul minciuneĭ, fanfaronadeĭ, nu e cetățianŭ liberŭ.*

Şi chiar de ar fi boeria unŭ reŭ, unŭ păcatŭ, *datoria omuluĭ onestŭ este a confessa adevĕrulŭ*, ḑicând *am fost păcătosŭ, dér nu voiŭ să maĭ fiŭ* ; am fost boerŭ, dér nu voiŭ să maĭ fiŭ.

Toțĭ apostoliĭ aŭ fostŭ judanĭ, și Pavel (fu) și Fariseŭ; și devenind creștinŭ, n'aŭ ḑisŭ lumiĭ că n'aŭ fost judanĭ. Părințiĭ luĭ Sântu Vasile aŭ fost idolatriĭ, și n'aŭ ascuns'o nicĭ odată; și acésta nu va să ḑică că face cine-va genealogia, ci spune adevĕrulŭ, când altul va să facă reŭ înaintea despoților uneĭ națiĭ întregĭ, ḑicând că a fostŭ condusŭ de desculțĭ și de plebeenĭ. Antêiŭ și ântêiŭ unde aŭ fostŭ plebeeni în țérra nóstră, în care tot fiiul patricĭ se nasce boeribilŭ? Şi unde scia Româniĭ în general ce va să ḑică plebeenĭ? (1)

Broşura D-lor Golescĭ am citit'o maĭ mult de jumĕtate (2) De póte a se supăra D.D. Magheru, Tell și aĭ lor, cum am auḑit că o și critică (3), nu sciŭ; eŭ însă pînă unde am citito, vĕḑŭ că le face onnóre; e plină de adevĕrurĭ. A treea parte însă din acéstă broșură e maĭ o traducție după o traducție a luĭ răposatu Bălcescu, dată în Magazinulŭ istoricŭ în a anul 47 séŭ 46 (4) Acea parte este a notelor ce ḑicĭ că aŭ dat Golesciĭ. Bine era să fi spusŭ eĭ pe adevĕratul autorŭ, ce a ostenit prin arhive pînă să scótă la lumină istoria clăcașilor, și D-lor aŭ aflato gata. Plagiatul numaĭ nu'mĭ a plăcut; însă cartea în genere va face bine causeĭ.

---

(1) Toate acestea, ca să justifice genealogia de boerie a luĭ Eliade, de la pag. 183 -197 din citata operă.

(2) Ințellege óre opera D. Al. Ģ. Golescu, *De l'abolition du servage?*

(3) Daca Eliade o laudă, Tell și Magheru nu o putéŭ critica, fiind că nu se attinge nimic de dînșiĭ. Presupunere gratuită.

(4) Credŭ că se înșallă Eliade Pentru convingerea lectoruluĭ, citéscă opera în cestine, de va fi aceea, cum și articoliĭ Bălcesculuĭ din Mag. ist. Tot ce credem noĭ e că autorul a putut consulta opera *Question économique*, attribuită luĭ N. Bălcescu.

Uniĭ din Românii d'aci, ca şi din Paris, ḑicŭ că e carte bisericéscă; Moldovenii însă, după cum sciŭ d'acolo, o califică de socialistă, de comunistă; şi ḑicŭ că vre o 3000 de inşĭ, de frica acesteĭ cărţĭ, s'aŭ lepădat de ideea uniriĭ, ce ḑicŭ că vine de la comuniştiĭ de la 48; şi spre a demonstra acésta, scot înainte cartea Golescilor. Numaĭ póte cineva intra în voea lumiĭ. De n'a plăcut cartea junilor cu ideile estreme şi cellor ruginiţĭ din Moldovenĭ, ce se punŭ în altă estremitate, e singura probă de moderaţia cărţiĭ şi de adevĕrurile eĭ, ce fireşte nu pot fi gustate nicĭ d'o estremitate nicĭ de alta.

D-luĭ Bolliac i mulţumescŭ de broşura ce'mĭ a trimis. Este scrisă cu zelŭ, însă *zelul îllŭ face adesea a eşi din adevĕrurile istorice* (1) In ceea ce se attinge de Ungurĭ, mĕ adressŭ la principele ce professă D. Bolliac, şi cu acelle principe îĭ recomandŭ d'a citi cartea D-luĭ Gerando, întitulată *de l'esprit public en Hongrie*. Autorul nu e Ungurŭ, ca să fie tacsatŭ de parţialitate; şi cartea era scrisă înainte de 48.

Cine ḑice că doresce să mĕ vaḑă bine cu D. D. Tell şi Magheru, nu voiesce rĕul nimenuĭ; însă nu se cuvine a se adresa la mine, ci la aceştĭ duoĭ. Eŭ le-am voit binele, şi eĭ aŭ făcut causă comună cu ceĭ ce'ĭ aŭ batjocorit, umilit în tot d'auna (2). *Eŭ le-am ardicat numele, făcându'lŭ europénŭ* (3); şi eĭ s'aŭ sforţatŭ a descinde pînă la calomnie în contra mea (4) De vorbesce D. E. Régnault şi alţiĭ de dênşiĭ, nu face de cât a mĕ copia (5) Celle ce am scrisŭ în favórea lor s'aŭ scrisŭ

---

(1) Ca şi passiunea.

(2) Daca face allusiune la unirea cu emigraţi, adunaţĭ la Sumla, ca să trécă în ţérră, cu voea Porţiĭ, spre a forma legiunea română, asemenea unire face onnóre cellor duoĭ capĭ aĭ mişcăriĭ.

(3) Orĭ cine ar fi descrisŭ mişcarea de la 48, era datorŭ a spune partea importantă ce aŭ luat la acéstă mişcare ceĭ duoĭ bărbaţi; după mine, rîndurile subliniate dovedescŭ cel puçin lipsă de modestie.

(4) In ce chipŭ? De ce nu se esplică?

(5) Se înţellege, fiind că numaĭ Eliad pînă atuncĭ descriisesse mişcarea de la 48.

cu sentimentŭ ([1]); m'aŭ costat timpŭ, repaosŭ, sănĕtate ([2]) şi pâinea esiluluĭ de la gură ([3]).

De veţĭ pune sub tipar scrisorile ce v'am trimisŭ, scóte passagiulŭ unde ḑice că «Ali-Paşa pórtă pe fiiul luĭ Stirbeĭ «pe la icóne.»

La paginele 17, séŭ 18, séŭ 19, se ḑice:

«Nu, ḑicŭ alţiĭ, nu vrem să ne unim, etc.»

Acolo, în capătulŭ paragrafuluĭ, se vorbesce de duoĕ felurĭ de ómenĭ, de ceĭ cu unirea machiavelică şi perḑĕtóre, şi de ceĭ ce aŭ dat memoriurĭ prin Paris; unde se ḑice de ceĭ din urmă, maĭ îndulceşte frassa; căcĭ aşa o cere şi adevĕrulŭ, nu numaĭ cuviinça. Ḑi de aceştia séŭ adaogă vorbele următóre:

«Cu unŭ scopŭ pe atâtŭ de respectabilŭ pe cât e de na«ţionalŭ; însă estremităţile se atingŭ tot d'auna într'unŭ punt «óre care:» ([4])

A revedere! ([5])

I. Eliade.

---

(1) Inţellege óre din amiciţie? Istoricul nu trebue să aibă in vedere de cât acte, de câtŭ adevĕrul,

(2) 'Şi a făcutŭ datoria, ca istoricŭ; şi fără muncă, nimicŭ nu se póte produce; atâta numaĭ că celle ce privescŭ pe D.D. Tell şi Magheru nu se pot urca de cât la câte-va pagine.

(3) Celle treĭ opere alle luĭ Eliad (*Proscrisul*, *Protectoratul şi Memoriele*) s'aŭ tipărit cu baniĭ cellor de la Brussa.—Veḑĭ actul No. 15 Broşura II şi maĭ multe epistole alle luĭ Eliad din acéstă broşură.

(4) Noĭ credem că daca Eliade ar trăi aḑĭ s'ar căi pentru multe câte a scrisŭ cu *preventiune*, cum ḑice Régnault în opera sa, capit. III; maĭ alles în privinça *Memoriilor sélle intime*, reproduse de D. Rousso în *Suplimentul* la opera luĭ Régnault, ar sterge singur pagine întregĭ. A avut dreptate Negulicĭ ce critica, în epistola No. 5, acte de natura acésta.

(5) Originalele epistolelor luĭ Eliad către D. C. Racotă le possedă D. Racotă.

No. 22.

Eliade către D. C. Racotă

Constantinopole, 1856 Iuliŭ 18.

Amatul meŭ Costache,

Ricevuiŭ scrisórea D-téle din 6 Iuliŭ. din preună şi cu *Revue de Paris* ce 'mĭ aĭ trimisŭ.

N'am cititŭ tótă diatriba luĭ Batailard, pe care 'lŭ prepuiu şi de colaborator alŭ luĭ Colson la confidenţile asupra Turcieĭ. Totŭ ce vĕḑuiŭ ênsă, pe unde 'mĭ aĭ insemnatŭ cu crayonul, vĕḑŭ o ură plătită séŭ cumpărată, unŭ felŭ de bravo ce se încarcă a uccide la ómenĭ pe unŭ preţŭ fixatŭ. Nimicŭ maĭ deloyal de câtŭ unde'mĭ pune în spinare memoriul D-luĭ Grădişténul şi a patru junĭ Românĭ. Eŭ stim părerile tuturorŭ, şi maĭ vârtosŭ când aŭ unŭ scopŭ onorabil, naţional; şi prin urmare nu putém se nu stimeḑŭ fapta D-luĭ Grădişténu şi acelor patru junĭ. cum şi a altora de felulŭ acesta: ênsă a 'mĭ attribui cine-va mie acelle scrisse, este o infamie; pentru că décă suntŭ bune, eŭ n'am făcutŭ apalt ca *totŭ ce e bunŭ se nu maĭ iasă de cât numaĭ din căpăţâna mea şi din atelierulŭ meŭ* ([1]) La toţĭ ómeniĭ le-aŭ datŭ D-ḑeŭ minte şi inimă, şi fie-care pricepe ce e bunŭ şi nnde 'lŭ dóre cisma. Atribuindu-'mĭ mie acelle memoriurĭ, este o insultă în general către naţie şi în parte către autoriĭ lor; şi o îndoită insultă pentru mine, că adică 'mĭ aşĭ impune ideile melle unorŭ sciḑĭ fanaticĭ. ([2]) Eŭ nu voiŭ nicĭ copii meĭ propriĭ sĕ fie fanaticĭ de mine, necum streiniĭ. Décă ênsă mĕ întâlnescŭ cu ómeniĭ în adevĕrŭ şi 'n acelaşĭ dorinţe, pentru binele comunŭ, nicĭ eŭ nu suntŭ sclavulŭ lorŭ, nicĭ eĭ al ideilorŭ melle, ci fie-care e cunoscĕtorulŭ adevĕruluĭ. A ḑice un

---

[1] Mare presumpţiune!

[2] Aşa credŭ uniĭ emigraţĭ despre eperile în cestiune, cum attestă epistolele lor.

miliard de ómenĭ că 2 şi cu 2 facŭ 4, nu sunt şeiḑi fanaticĭ aĭ professoruluĭ lorŭ de aritmetică, ci următorĭ aĭ Ratieĭ ce le-aŭ datŭ D-ḑeŭ spre a recunósce séŭ a reproba acestŭ adevĕrŭ. ([1]) Eŭ n'am nicĭ o parte, nicĭ un mérit la acelle memoriurĭ ce mi le atribue acestŭ omŭ, capabilŭ de tóte; şi e la autorii acelorŭ memoriurĭ de a'ĭ cere cuvêntŭ.

Puteţĭ a vĕ adressa cu o scrisorică scurtă către Redactorul *Revisteĭ*, şi a'ĭ arăta că minte în tóte, şi falsifică istoria pretutindenĭ; precum minte, cândŭ vorbesce de aceste memo riurĭ ce mi le atribue.

Unde mĕ înjură ca în cârciumele unde a trăitŭ şi s'a crescutŭ, n'am ce sa'ĭ ḑicu; căcĭ tótă passerea ţipă cu vocea sa, şi totŭ omulŭ vorbesce cu limba sa.

Ellŭ aşa a învĕţatŭ, aşa vorbesce şi scrie. E ruşine ênsă de ómeniĭ ce se ḑicŭ crescuţĭ bine de plătescŭ la ast-felŭ de ómenĭ, spre a face adică mie rĕŭ, şi nu vĕdŭ că lorŭ îşĭ facŭ reulŭ cândŭ i pune d'alăturea cu cavaleriĭ de industrie. cu escrochiĭ şi inferaţiĭ cunoscuţĭ de tótă ţérra.

Cine voesce se spuie adevĕrulŭ despre mine, póte ḑice *că m'aŭ abandonatŭ toţĭ Româniĭ*, că nu maĭ amŭ pe nimenĭ, pînă la unulŭ (cu tóte că, în fondŭ, adevĕrulŭ este că *eŭ singurŭ m'am depărtatŭ de toţĭ*, şi m'am isolatŭ); iarŭ nu se ḑică că numaĭ maloneşti suntŭ cu mine şi eŭ cu dênşiĭ. Asta e un neadevĕr; căcĭ eŭ nu voiŭ se maĭ am a face cu nimenĭ; m'am săturatŭ de declamaţiĭ. 'Mĭ am făcut rându meŭ; facă şi alţiĭ pe al lorŭ. Te rogŭ, amatul meŭ Costache, cândŭ veḑi ast-felŭ de scrierĭ, nu maĭ mi le comunica, căcĭ îmĭ facŭ mare rĕŭ; nu pentru mĭne, ci pentru lume. cândŭ o vĕḑŭ aşa de rea şi *deloyală*. Aḑĭ dori pînă la mórte se'mĭ maĭ rămâie ceva illusiĭ, că 'mĭ voiŭ lăssa copiĭ într'o lume maĭ bună.

Maĭ pusŭ iar, nu sciŭ cum, în contact cu D. Bolliac, pe care 'lŭ uĭtassem, ca pe toţĭ ceĭ de la 48; şi acum în urmă îmĭ trimite o scrisóre în care mĕ înjură. De ar fi înjurătu-

[1] Sofismă de advocatŭ, caci comparaţia nu e esactă.

rele ênsă ca sĕ mĕ dóră, adică vere şi meritate, ar fi callea-vallea; ânsă 'mĭ pare rĕŭ că e fiul amiceĭ mele Ziuca, şi că a îmbătrînitŭ, şi e totŭ copilŭ cu pĕrul albŭ. N'are nicĭ capŭ, nicĭ códă, scrisórea D-luĭ.

Nu voiŭ se'ĭ respundŭ, căcĭ nu voiŭ se maĭ amŭ comunicaţie cu nimenĭ; mĕ voiŭ desbrăca cu încetulŭ şi de câte maĭ am, şi nu voiŭ lăsa de moştenire fiilorŭ meĭ de câtŭ ură asupra Sodomeĭ şi Gomoreĭ. Focul infernal a cădut pe aceste douĕ prostituate cetăţi moderne; şi cnutul Cazaculuĭ pînă în fine va culca la pământŭ josŭ şi totŭ ce va maĭ rămânea în picióre şi necoruptŭ

De 'ţĭ va scrie cine-va a te duce spre a presta la o tipărire, fă-o, te rogŭ; dérŭ *nu spune nimenuĭ unde te ducĭ.* De nu 'ţĭ va scrie, *nu maĭ spune nimenuĭ că te am fostŭ însărcinatŭ cu assemenea occupaţie.* (¹)

De n'aşĭ considera sinuciderea ca o laşitate, de multŭ aşĭ fi datŭ şi luatŭ cu lumea asta. Nu merită în nimicŭ a maĭ dori cine-va sĕ prelungéscă o viaţă ce nu credŭ sĕ fie în infernŭ, şi cu nisce ómenĭ pe lângă cari Dracĭĭ ar semăna Angelĭ.

A revedere!

---

[1] După data scrisoriĭ, şi după esplicările date de însuşĭ D. C. Racotă, este vorba de broşura luĭ Eliade ce a apărutŭ în România pe la finele anuluĭ 1856, şi care începe cu aceste cuvinte: «Mĕ totŭ ţiném de multŭ se vĕ spuiŭ o istorie, şi dândŭ ḑi peste ḑi, remasse pină în ḑiua de aḑĭ.» In aceă broşură se combate Unirea sub pretestul că e fatală fără Bassarabia şi Bucovina, pretestŭ combătut de D. C. Racotă în epistola următóre.

No. 23.

Eliade către D. C. Racotă.

Cănstantinopole, 1856.—Iuliŭ 25.

Amatulŭ meŭ Costache,

Am ricevut scrisórea D-téle din 9 Iuliŭ. Imĭ scriĭ că aĭ ricevut o epistolă tipărită din Londra, anonimă; şi mĕ întrebĭ de este a mea; şi eŭ am ricevut una, ca şi alţĭ Românĭ d'aci din Turcia.

La întrebarea ce 'mĭ facĭ, n'am sĕ'ţĭ respundŭ de câtŭ citesce scrisórea luĭ Bataillard ce'mĭ aĭ trimis'o.

Acolo ḑice că un memoriŭ, ce l'aŭ dat treĭ junĭ Românĭ, şi altulŭ ce 'lŭ a datŭ D. Grădiştènul, suntŭ faptele melle. Voĭ maĭ bine sciţĭ de spune adevĕrul, séŭ de minte. Acelle memoriurĭ nu suntŭ faptele melle, nicĭ într'unŭ chipŭ; ânsă ca Românŭ, n'am pututŭ de câtŭ sĕ le laudŭ, şi sĕ stimŭ sentimentele de unde aŭ provenitŭ.

Asseminea mĕ întrebĭ d'acea scrisóre, unde veḑĭ că nu e numele meŭ; déca nu e numele meŭ, nu e a mea; dér am aprobat'o şi o aprobŭ; eŭ d'aşĭ fi scriso, n'aşĭ fi pututŭ servi maĭ bine causa Rumânilorŭ, dându-le de scire d'a se feri sĕ nu dea în curse.

Acum o sută de anĭ religia era mare lucru la păriuţiĭ noştriĭ; şi în numele religieĭ ne usurpasse Rusia drepturile, făcêndu-se protectóre. Astă-ḑĭ uniunea Principatelorŭ, devenindŭ o adevărată religie a Românilorŭ, Russia s'a pusŭ a flata sentimentul acesta.

E întrebare acum: pentru ce Russia professa, séŭ se prefăcea că professă, religia ortodoxă? (1) Trebuia părinţiĭ noştriĭ sĕ se lepede de religiă părinţilor lor? Nu, ci sĕ fi des-

(1) Ce are a face una cu alta? Religia putea fi pentru Russia unŭ instrument de subjugare, dér unirea nu putea servi de cât Românilor, făcêndu'ĭ maĭ tarĭ, sub tóte privinçele.

chisŭ ochiĭ, pe de oparte sĕ'şĭ conserve religia, şi pe d'alta sĕ nu se încrédă Muscalilor, entusiasmându-se de dânşiĭ şi de apostoliĭ lor.

Acum iară e tot acea întrebare: pentru ce Ruşiĭ s'aŭ pusŭ a flata sentimentul salutariŭ allŭ uniuniĭ? Spre alŭ esploata în folosulŭ lorŭ şi în paguba nóstră ([1]) Trebue Româniĭ sĕ se lepede de Uniune? Nu; ci conservêndu-şĭ Religia politică şi socială, sĕ se ferésca maĭ multŭ de cât totŭ-déuna d'a se pune sub bandiera cellor ce vedem că proclamă uniunea ([2]) şi nu suntŭ protigiaţĭ de câtŭ de Russia.

Cine a aridicatŭ stégulŭ uniuniĭ la Moldova şi în Bucurescĭ? Gr. Ghisa şi Ştirbei, ce aŭ venitŭ de la Balta-Liman; ceĭ ce la 48 aŭ eşit cu stégul din' consulatu russŭ de la Iaşĭ, Suţiĭ, toţĭ Fanarioţiĭ, tóte creaturele lorŭ. Aide acum, Eliade, Racotă, Boerescule, şi totŭ ce n'a avutŭ nému de némul lorŭ a face nicĭ cu Ruşiĭ, nicĭ cu Fanarioţiĭ, aide, alergaţi de vĕ puneţĭ orbeşte sub bandiera acestora. Faceţĭ, fătul meŭ, de voiţĭ Dv., una ca acésta; iar eŭ n'am trăitŭ 54 de ani în sudorĭ, nu 'mi am espusŭ starea, şi viaţa, şi viitorul copiilor, ca, la capătulŭ vieţeĭ, se devinŭ *instrumentulŭ insrumentelorŭ Ţaruluĭ.*

D-ta ḑicĭ că ar fi o calomnie a crede şi a'mi atribui mie acea scrisóre ce v'a venitŭ din Londra.. Eŭ ḑicu că'mĭ pare reŭ de ce n'amŭ scris'o eŭ. De ce şi la acéstă scriere sé nu figure numele meŭ? V'aţĭ pusŭ a o critica amar; şi nu că merită critica, dérŭ atâtŭ vĕ orbesce ura, ce *cu dreptate aveţi asupra Turcilorŭ*, în câtŭ nicĭ n'aţi înţelesŭ acea scrisóre; precum n'aţĭ înţelesŭ nicĭ cartea D-luĭ Russo.

Eŭ nu voiŭ se facŭ pe advocatul Turcilorŭ, despre care sciŭ maĭ multe de câtŭ celle despre care îĭ accuḑĭ D-ta.—ei cum îşĭ aşternŭ, aşa vorŭ dormi; ce sémănă aceea voru secera;—dérŭ cată a apăra pe autorul acelleĭ scrisorí nu în inte-

---

(1) Russia s'a oppus seriosŭ la unire. Nu suntem ţinuţĭ a crede pe nimenĭ pe simpla sa affirmare, maĭ allesŭ când e banuit.

(2) Toţĭ aŭ proclamat'o, fără deosebire.

resul luĭ (1) ci în dorulŭ ce am de a nu vĕ vedea amăgițĭ şi dupĕ (2) inocente, ş'apoĭ victime.

Acea scrisóre, pe de o parte, arată uşurința Francesilor, câtŭ suntŭ în stare a face reul din nesciință, şi cu celle maĭ bune intențiĭ.

Al doilea, descopere cabalele ce s'aŭ pussŭ în jocŭ de către agențiĭ rusescĭ, ast-felŭ cum Româniĭ sĕ'ĭ ia pe dênşiĭ de bunĭ patrioțĭ.

Al treilea, arată că Puterile ce 'şĭ aŭ datŭ mâna a menagia pe Russia şi Austria, sacrificându-ne în tractatul din Paris, lucrédă cum Româniĭ se iaŭ după cum i vor conduce agențiĭ muscăleştĭ, ce 'şĭ aŭ luat credit de patrioțĭ.

Al patrulea, spune opinia ce este astădĭ pronunțată în Valachia cel puçinŭ, între ómenĭ maturĭ şi cunoscătorĭ, de cabalele ce s'aŭ pusŭ în jocŭ; şi acéstă opinie e întinsă. Nu vĕ uitațĭ ce vĕ scriŭ juniĭ din țérră, nicĭ ceĭ ce vorŭ a flata pe Stirbei şi pe Gr. Ghica, ca sĕ nu pérdă saŭ ca sĕ capete chiverniselă. Nu că dóră sunteţĭ în correspondență cu d'alde aceştia din urmă, dér numĕrul lorŭ e *mare* din disgrație; şi dicea că făcéŭ opinia, şi juniĭ vĕ scria. Iĭ vețĭ vedea acum, după ce aŭ cădutŭ Stirbei şi Gr. Ghica. Omeniĭ aceştia n'aŭ principe, de câtŭ *chiverniséla*; şi vorŭ schimba bandiera ca sĕ placă cellorŭ d'acum Domnitorĭ.

Acolo unde dice scrisórea că nația va dice comissarilorŭ celle arătate sub virgule, la pag. 4, şi maĭ vêrtorŭ unde dice...... «şi vous ne le voulez pas, ou si vous ne le pouvez pas faire, laissez-nous dans nos anciennes et véritables rélations avec la Turquie: c'est elle qui nous representera dans vos conférences......etc». acolo nu vedĭ că nu înțelege că acésta ar fi voea națieĭ şi dorințele eĭ? ci este o puntă (pointe), o înțepătură, ca sĕ le dea peste nasŭ tractatul ce eĭ l'aŭ făcutŭ, şi au decisŭ astŭ felŭ; adică ca şi cândŭ le ar dice: «de ațĭ hotăratu astŭ felŭ, ce ne maĭ întrebațĭ pe noĭ? Ne ațĭ legat

(1) Ce se potrivesce!
(2) Jucăriĭ

gura d'a vorbi în conferinţe, ne aţĭ legatŭ mâinele, şi vreţĭ acum se vĕ respundem numaĭ ce vreţĭ voĭ? Şi sĕ ne mişcăm numaĭ în cotro veţĭ voi? (1)

«Puneţi-ne în stare d'a vorbi, adică în starea în care aŭ fostŭ ţĕrrele cândŭ aŭ încheiatŭ elle stipulaţiile cu Turcîa, cândŭ eraŭ libere a se uni între sine, séŭ a face alianţă cu orĭ ce putete; şi vom vorbi atuncĭ.» Şi în starea d'atuncĭ Moldova era tótă; nu'ĭ lipsea nicĭ Bassarabia nicĭ Bucovina.

D-ta apoĭ te puĭ şi criticĭ pe autorulŭ scrisoriĭ, de ce nu ḑice şi de Transilvania şi Banatŭ? Cum se putea face o ast felŭ de erόre, şi istorică şi politică, şi chiar de avocatŭ? Avut'a atuncĭ Valachia séŭ Moldova coprinsurile ce le cerĭ D-ta?

Eŭ m'am bucuratŭ cândŭ am auḑitŭ cŭ te aplicĭ de agricultură şi de sciinţe esacte; căcĭ aĭ făcut ca copilul tatăluĭ D-téle. Déca vreĭ ênsă se facĭ şi politică, fă bine maĭ ânfâiŭ de învéţă maĭ bine istoria; dă-te şi la studiulŭ drepturilorŭ, şi maĭ vêrtosŭ al cellorŭ ce suntŭ astăḑĭ în vigόre în Europa

Românıĭ nu potŭ cere Transilvania şi Banatul de câtŭ înaintea unuĭ tribunal séŭ Congresŭ, formatŭ de o republică universală a Europeĭ, al căruĭ primul temeiŭ se fie *solıdarıtatea Popolılorŭ*, iar nu a guvernelor; şi după care carta Europeı sĕ se schimbe după limbele ce se vorbescŭ, iar nu după guverne. Ora aceea n'a venitŭ; congresul acela nu esistă; şı înaintea guvernelorŭ ce se baséḑă pe dreptulŭ conquisteı, Româniĭ nu potŭ cere de câtŭ Bassarabia şi Bucovina, ce Turciĭ nu le putéŭ da, şi Austrieni şi Ruşiı nu le putéŭ lua, după drepturile ce suntŭ în vigόre, şi pe care guvernele se réḑămă.

Apoĭ adducĭ carnea câineluĭ din fabulă, şi o aplicĭ rĕŭ autoruluĭ aceleĭ scrisorĭ; se cuvenia să o aplıcĭ celorŭ ce se cuvine în totă adevĕrulŭ eĭ.

---

(1) Sensul e cu totul altul de al textuluĭ francesu. Romanıı 'şı ar fi pusŭ laçul de gâtŭ, dac'ar fi ascultat pe Eliad.

Şi étă acum:

Carnea din gura câineluĭ e realitatea, dreptul luĭ de a mânca acea bucată de carne.

Care e dreptul Moldo-Valachilorŭ ce cată a fi recunoccutŭ de tóte puterile, după legile şi datinele acestor puterĭ? Valahia a fi întrégă, şi Moldova întrégă, cu drepturile lorŭ suverane în întru, cu dreptulŭ d'aşĭ alege Domnŭ, d'a deschide resbelŭ şi încheia tractate ect.

Afară d'aceste drepturĭ, orĭ ce am spera maĭ multŭ este laudabilŭ; ânsă ca sĕ le realisăm, nu putem de câtŭ, séŭ să ne sumetem mânicile, saŭ se aşteptăm la buna voinţă a altora Pică pară d'a gata nu se póte.

Acum cine sémănă cu câinele ce lasă bucata din gură ca se ia pe cea din apă? Cellŭ care va Principatele întregĭ, cu drepturile lorŭ recunoscute? saŭ cellŭ ce voesce şi maĭ multŭ de câtŭ acele drepturĭ? saŭ cellŭ ce douĕ părţĭ din bucata de carne le dă ciorilorŭ şi corbilorŭ, şi ce maĭ rămâne o lasă din gură ca se apuce umbra din apă?

Sĕ 'ţĭ spuiŭ acum ce felŭ de uniune vorŭ Ruşiĭ, Francesiĭ şi Englesiĭ, şi chiar şi Nemţiĭ, *pe ascunsŭ*; cu tóte că de faţă se arată că n'o vorŭ. Nemţiĭ dicŭ că nu voescŭ uniunea; ş'apoĭ susţinŭ pe ceĭ ce o aţâţă, ca Ştirbeĭ şi Gr. Ghica.

Vorŭ se recunóscem prin actulŭ nostru de uniune, şi sĕ legitimăm noĭ înşine, răpirea Bassarabieĭ şi Bucovineĭ, după cum s'aŭ legitimatŭ pin tractatul din Paris (1).

Voescŭ apoĭ să unim restulŭ din Moldova cu Valachia, şi şi să abdicăm de bună voea nóstră la dreptul d'a ne allege Domnulŭ, dicêndŭ că alegerile numaĭ suntŭ de câtŭ unŭ scandalŭ în Europa de adĭ officiala. (2) Veţĭ dice: de unde le sciŭ acestea?—D'acolo de unde nu le sciĭ D-ta, pentru că diplomaţiĭ nu batŭ toba (3) Şi de vor fi adevĕrate, precum

(1) Nicĭ de cum; asemenea usurpărĭ n'aŭ prescripţie; adĭ luăm o bucată ce ne-o dă Diplomaţia, mâine vom lua restul prin alte mijlóce; der Româniĭ nu pot renunţa la asemenea marĭ folóse.

(2) Basmu cu cocoşu roşu! Parcă ar vorbi către copiĭ,

(3) Se pote respunde cu tratatul de Paris şi cel de la Viena, care amândouĕ aŭ garantatŭ autonomia nóstră.

se vor da pe façă cândŭ va fi târḑiŭ, priimescì uniunea cu preçulŭ acesta?

Maĭ voescŭ (puterile garante) ca acellŭ Domnŭ, ce vorŭ îndatora de o cam dată pe Turcĭ a ni'lŭ impune, se fie străinŭ; altă usurpare!

Apoĭ décă acellŭ Domnŭ străinŭ şi impusŭ peste ambele Principate va fi credinciocŭ Turcieĭ, Principatele-Unite nu vor face de câtŭ unŭ Paşalâcŭ; iarŭ de 'şĭ va da cóstele cu una din puterile vecine maĭ influitóre, ni se duce şi naţionalitatea, precum s'a dusŭ a Ungurilorŭ ş'a Polonilorŭ.

Ce póte avea unŭ patriotŭ adevĕratŭ de maĭ scumpŭ de câtŭ naţionalitatea, dreptul eĭ suveranŭ d'a allege şi a legiui, dreptul d'a fi guvernatŭ d'aĭ seĭ, şi nu de străinĭ? Şi acum, pentru o unire propusă cu rea credinţă din partea celloru ce ne aŭ sacrificatŭ în tractatul din Paris, să venim să abdicăm de bună-voia nóstră la aceste drepturĭ, şi se legitimăm răpirea ce s'a făcutŭ tâlhăresce? Nu, băiete! Eŭ unulŭ nu o voiŭ face, nicĭ voiŭ îndemna la acésta; ci ḑicŭ şi voiu ḑice, şi timpulŭ va învedera, că cine indémnă la acéstă unire, *cu perderea drepturilorŭ cellorŭ maĭ scumpe şi maı vitale*, acella e un om vêndutŭ, e unŭ Stirbei, unu Gr. Ghica, ceĭ ce aŭ eşitŭ la 48 din consulatulŭ de la Iaşĭ cu stégulŭ; Fanarioţii toţĭ, ceĭ complicaţĭ la 40 şi 41 în tréba muscăléscă de la Brăila. Nu deschideţĭ ochiĭ sĕ vedeţĭ cine suntu propagatoriĭ uniriĭ aceştia false? Dicŭ de unirea adevĕrată, de unirea salutariă, aceia suntŭ curaţĭ; dér dorinţele lorŭ nu s'au ascultatŭ şi nicĭ nu se vorŭ asculta, până nu vom vedea avenimentul popolilorŭ.

Cum de sunteţĭ orbĭ şi nu le vedeţĭ acestea? Câinele cel puţinŭ, ce a lăsatŭ carnea din gură ca se ia umbra din apă, avea dreptate; că pe de o parte era câine, şi nu omŭ, şi nicĭ că se înţola cu numele de patriotŭ; şi al doilea că umbra i s'a părutŭ maĭ mare de câtŭ realitatea.

Iar noĭ se lăsăm realitatea pentru o umbră ce e şi maĭ mică (pentru că unirea fără Bassarabia şi Bucovina, ce se ţinŭ de realitate, fără dreptulŭ de allegere, şi cu Domnŭ

streinŭ şi impusŭ, e cu multŭ maĭ mică de câtŭ drepturile recunoscute) sĕ facem una ca acésta, ca ómenĭ şi patrioţĭ? Nu vĕ e ruşine! Sĕ vĕ amăgiţĭ pân'acolo, şi se cutedĭ a'mĭ propune mie se mĕ facŭ stindardulŭ uneĭ uniunĭ cu Domnŭ străinŭ!

Nu, Costache, şi de m'ar abandona Naţia întrégă, şi de m'ar pune pe cruce ca pe Christŭ, şi de te-aşŭ vedea pe tine ênsuţĭ în mijloculŭ mulţimiĭ cerându'mĭ mórtea, d'aşŭ audi şi pe copiĭ meĭ singurĭ blestemându'mĭ numele, totŭ voiŭ dice că eŭ am cuvêntŭ; şi că toţĭ înebudindŭ, nu sciŭ ce facŭ, şi m'aşĭ ruga dându'mĭ sufletulŭ pentru iertarea lor. (1)

Aci nu e vorba de a justifica pe Turcia, séŭ de a o linguşi; ci d'a apăra drepturile ţerreĭ. Aceste drepturĭ suntŭ atacate de toţĭ câţĭ au subsemnatŭ tractatul; speranţă de la dênşiĭ nu maĭ e; nicĭ că vom avea ce am avutŭ; necum că ne vor da maĭ multe. Ca sĕ apărăm dérŭ ce am avutŭ, n'avem altă putere de câtŭ puterea morală a stipulaţiiloru nóstre; şi în acele stipulaţiĭ Moldova e tótă; şi *de uniune nu se vorbesce* (!)

Câtŭ déru vom eşi singurĭ din acele stipulăţiĭ înaintea unorŭ ómenĭ cu rea credinţă, ce atâta aştéptă, suntem perduţĭ.

Cată dér se ne facem o programă cum se urmămŭ; ca pe de o parte se scăpămŭ de cursă, şi pe d'alta se ajungem şi scopulŭ doritŭ, acea programă nu se póte da afară şi publica *fără a compromite causa*.

Prin urmare cată:

I. Să ţinem tare la stipulaţiile nóstre cu Pórta.

II. Din acele stipulaţiĭ nu perdem dreptulŭ Bssarabieĭ şi Bucovineĭ; din contra, elle ne facŭ a le cere după dreptate.

III. Sentimentul uniriĭ fiindŭ nobilŭ, mare şi generalŭ, şi salutariŭ, nu va face de câtŭ a cresce, chiar prin pedicele

(1) Un singur individu, fie chiar un Moise, se póte inşella maĭ uşor decât o naţiune întrégă; maĭ alles adĭ când lumea nu maĭ crede în profeţĭ.

ce are; și de *nu se va realisa astăḑĭ unirea dorită*, sentimentul va dobândi și maĭ mare putere. (1)

IV. Odată Moldova cu Bassarabia și Bucovina, la care noĭ nu lăssămŭ pretenţiile drepte, aceste principate din drepturile stipulaţiilorŭ lorŭ d'a face tractate, potŭ încheia între dênsele, la timpulŭ cuvenitŭ, tractatulŭ de unire; căcĭ sentimentul e eternŭ pînă va esista naţia.

V. Ca sĕ ajungem ênsă la acésta, nu vom putea, de nu vom protesta maĭ ântâiŭ în contra a douĕ călcărĭ marĭ ce ni se făcŭ în tractatulŭ din Paris, adică:

1. In contra dreptuluĭ datŭ de celle l'alte puterĭ ce se ḑicŭ *garante* în contra dreptuluĭ datŭ Turcieĭ de a convoca *Divan ad hoc* séŭ generală Adunare.

2. In contra dreptuluĭ ce i se maĭ dă de a întări séŭ a octroia Constituţia nóstră.

Aceste douĕ drepturĭ, ce dă Françа, Englitera etc. Turcieĭ, ne răpescŭ cu adevĕratŭ autonomia; noĭ prin urmare nu putem intra în relaţie cu comissariĭ acellorŭ puterĭ ce ne violă autonomia; și ca sĕ avem cuvêntŭ, cată sĕ nu eșim din legĭ și din tractate; căcĭ atuncĭ ne tractă de rebelli; și daŭ cu tunurĭ ce noĭ nu le avem (2); cată dérŭ se 'stămŭ pe terêmulŭ legalŭ allŭ stipulaţiilorŭ cu Turcia. Așa, după terêmul acela, putem ḑice:

«Singurĭ, D-lor, ne-aţĭ lăsatŭ prin tractatul din Paris sub suzeranitatea I. Porţi, singurĭ aţĭ decisŭ ca I. Pórtă să ne represinte. N'am ḑis'o noĭ acésta, n'am decis'o noĭ; apoĭ déră sĕ nu vĕ paie rĕŭ; noĭ n'avem, ca nisce vasalĭ ce ne-aţĭ lăsatŭ, a ne inţellege cu nimenĭ altulŭ de câtŭ cu I. Pórtă; și de bună voiă nóstră nu recunóscemŭ punturile ce ne violă

(1) Atêta astepta puterile ce eraŭ contrariĭ uniriĭ; dér ce ar fi ḑis lumea civilisată și istoria de Noĭ? Ș'apoĭ maĭ găsiam noĭ ocasie așa de favorabilă? I alıa, daca ar fi ascultat profeţĭ ca Eliad, unde ajuugea?

(2) Munteuıa și Moldova s'aŭ pronunţat la 7 și 9 Oct 57, ș'acelle puterí n'aŭ maĭ datŭ cu tunul in Românĭ; și de atuncĭ incoa am putut realisa întregŭ programul de la 48, plus Prinţul străinŭ, pentru care a votat și Eliad, de și a ḑis apoĭ în cameră că *l'a silitŭ Aga* (sed. 1 Maiŭ 1866.)

autonomia. Vom tracta déră cu comissarul I. Porţiĭ; şi de nu ne vom înţellege, de vom vedea din partea acestia *velleităţĭ în paguba nóstră*, şi în contra stipulaţiilorŭ, atuncĭ *vom alege arbitriĭ*. Până atuncĭ ênsă lăssaţi-ne prin comissariĭ noştriĭ, iar nu prin *Divan ad hoc*, se tractăm cu comisarul Porţiĭ.»

Aestŭ langagiŭ nu este spre *a flata pe Turcia*, ci spre a da în faça lumiĭ pe la nasu acellorŭ ce ne-aŭ violatŭ autonomia, şi vor sĕ ne maĭ aridice şi alte drepturĭ: şi de vom ajunge a trata numaĭ cu Turcul, *suntem maĭ sigurĭ de triumfŭ* (sic); pentru că nu e nicĭ aşa de fiorosŭ, nicĭ aşa de dibaciŭ. Nu numaĭ terêmulŭ legal ne ajută, dér şi adversarulŭ e maĭ *slabŭ*.

Insă ca sĕ ajungem acolo, cată se ţinem un langagiŭ şi legalŭ şi *gâdilitorŭ* Turcilorŭ, ca sĕ nu ne tracte eĭ ênsuşĭ de rebellĭ, astŭ felŭ cum ar dori Nemţiĭ şi Muscaliĭ sĕ ne tracte. Odată ênsă ajunşĭ la luptă dréptă diplomatică, şi cu tractatele în mână, atuncĭ ḑică Turciĭ ce vor voi, că ne mântue rivalitatea celor l'alţĭ, şi ênsăşĭ neinteresateţea d'aprópe a Franciei, Englitereĭ şi Sardinieĭ, ce maĭ multŭ creḑŭ că amăgite de Muscalĭ şi Nemţĭ ne-aŭ sacrificatŭ în tractatulŭ din Paris.

Acésta e programa care nu se póte nicĭ tipări nicĭ spune fie căruia; căcĭ *ne dăm pe faça scopulŭ*; şi iaŭ măsurĭ şi Turciĭ şi ceĭ l'alţĭ ce suntŭ cu rea credinţă (1)

D'aşĭ fi tipărit séŭ aşĭ fi spusŭ chiarŭ fraţilorŭ D-téle ce cugetam se facŭ la 48, aşĭ fi terminatŭ cu a mĕ vedea legatŭ şi ucisŭ, saŭ de aĭ luĭ Bibescu, séŭ de aĭ luĭ Mavru şi Ión Ghila la Islaz.—*Reŭ facŭ de 'ţĭ scriŭ şi acestea.*

Lépăde-te ânsă de tóte drepturile antice, de aţĭ allege Domnitorul, de dreptul d'a încheia tractate; şi punete în situaţia de a fi întrebatŭ, nu tu, naţia representată prin delegaţiĭ eĭ, ci un *divan ad hoc*, un *divan de poruncială*; acésta va se ḑică a te lepăda de suveranitatea Naţieĭ, şi de tóte drepturile eĭ; şi a te pune în stare de paşalâcŭ către Turcia, şi maĭ târḑiŭ de gubernie către Russia.

---

(1) Daca sunt toţĭ de rea credinţă, noĭ să facem ceea ce ne dictésă interesulŭ naţionalŭ; étă numaĭ ce s'ar fi putut respunde luĭ Eliad la 1856.

Aci iar adaugŭ: nu e vorba de a linguşi pe Turcia, ci de a apăra şi a nu lăsa nimicŭ a cădea din drepturile ce am avutŭ. Turciĭ suntŭ cu *rea credinţă*, urâcioşĭ, demnĭ de sórta ce'ĭ aştéptă; ânsă acésta nu e cuvêntŭ ca din ura ce avem pentru dênşiĭ, a urâ şi pe ceĭ ce *ne daŭ de scire* şi ne punŭ în stare a cunósce situaţia, şi *scriŭ cum se póte scrie din mijlocul Stambululuĭ*; nu e cuvêntŭ ca pentru ura *ce cu dreptulŭ* avem asupra Turcilorŭ, sĕ trecem ca orbiĭ sub bandiera luĭ Orlof, séŭ să ne facem instrumentulŭ instrumentelorŭ luĭ.

Acum maĭ am una aţĭ spune, şi bună:

Cine a vorbitŭ peste 25 de anĭ de uniune în Principate, de pe când nicĭ nu eraĭ născutŭ, de câtŭ vĕrul teŭ? Déca aŭ uitatŭ Româniĭ atâtea şi atâtea scrierĭ, cântul ântâiŭ al *Mihaideĭ* îllŭ cunoscŭ toţĭ; cum începe?

«Cântŭ armele române şi capitanulŭ mare
«Ce allungă.............. .. (păgâniĭ)
«Şi toţĭ Româniĭ 'ntr'una, uni sub acellŭ sceptru.
«Si aquila şi lege, *cum trebue să fie*,»

Bine, acella a fostŭ şi este idealulŭ meŭ; spre acésta am lucratŭ şi lucreḑŭ, cu *metod* şi cu sacrificiurĭ, ca nimenĭ altulŭ; *şi cine mi se opune, îlŭ considerŭ de inemicŭ*; şi cine dă lucru pe façă maĭ 'nainte de realisarea luĭ, nu 'lŭ considerŭ de câtŭ indiscretŭ, déca nu merită a'lŭ numi cu numele de *trădătorŭ*. (1)

Să punem că piedicile suntŭ astŭ felŭ cum sĕ nu sĕ pótă realisa, câtŭ trăimŭ noĭ, idealulŭ acesta; ce este de făcutŭ? Eată:

Sĕ ḑicem că, ca crestinŭ, vĕḑŭ religia abătută din preceptele luĭ Christŭ; şi că 'mĭ am făcutŭ unŭ ideal, o programă de indreptare şi de curăţire de abusurĭ, cum şi de adausse îmbunătăţitóre; décă déră aşĭ vedea că nu e timpul nicĭ nu potŭ realisa idealul meŭ, aşĭ avea óre cuvêntŭ atuncĭ, pentru

---

(1) Trăim în secolul XIX unde nu putem crede orbesse tot ce ni se spune; apoĭ, daca e adevĕr ce ḑice Eliad, pentru ce acellŭ misterŭ? Adevĕrul nu se teme de lumină.

că nu'mĭ am pututŭ realisa idealul, să mĕ lépăd de astă religie ce am luat'o de la părinţĭ, cu tóte lipsele eĭ, ce nu vinŭ de la dênsa, ci din abusul ómenilorŭ?

Tocmaĭ aşa facŭ adepţiĭ uniriĭ. Voĭ n'aţĭ inventat'o, ci aţĭ aflat'o, cum am aflat'o şi eŭ de la antenaţii meĭ; şi strigaţĭ cum am strigatŭ şi eŭ pentru dênsa; şi pentru că nu se póte realisa aşa cum aţĭ cerut'o prin memoriul ce aţĭ datŭ, este cuvêntŭ se vĕ lepădaţĭ de religia politică a părinţilor patrieĭ, a luĭ Mircea, şi sĕ bine cuvêntaţĭ pe ceĭ ce vorŭ unirea *ştirbă* cu unŭ prinţŭ străinu? Cellŭ puţinŭ, ceĭ ce ţinŭ la drepturile ţĕrrilorŭ, mulţumindu-se astăḑĭ numaĭ cu acelea, suntŭ *staţionărĭ*; iar ceĭ ce vorŭ se dea suveranitatea ţerrilorŭ în mâinĭ străine, aceia ne ducŭ maĭ înapoĭ de câtŭ la timpiĭ Beilor din Fanarŭ.

Instituţiile, băete. nu se schimbă lesne ca modele. La 48 era moda de republică, democratică şi socială, de comunism, şi altele; haide atuncĭ toţĭ nebuniĭ după modă. Eŭ ênsă ce am făcutŭ la Slatina cândŭ aŭ eşit cu stégulŭ *Republica Română*? Am avutŭ curagiulŭ se nu'lŭ priimescŭ; am combătut pe Ionescu ce săruta pămêntul şi striga *sĕ fie omorâtŭ cine ḑice că are pămêntu*; şi nu pentru că 'mĭ era urâtŭ omulŭ, căcĭ nu'lŭ cunosciamŭ, ci pentru că vedémŭ câtŭ se încurcă şi se compromite causa ţerreĭ, eşindŭ din făgaşulŭ drepturilorŭ şi datorielor eĭ.

Acum în Franç̦a este la modă imperialismul; haide şi noĭ, ce ne mai lipsesce de cătŭ unŭ ciocan de stăpânel străinŭ, un rege, tocmaĭ ca târtanilorŭ de Ebreĭ, ce vrea rege pentru că'ĭ mănca spinarea şi să săturasseră cu legile luĭ Moise, ce le assigura libertatea şi demnitatea de omŭ. (1)

Ca sĕ facĭ politică, studie constituţiile tuturor Statelorŭ, şi compară-le cu celle ce ne aŭ lăsatŭ Radu negru şi Mircea; şi nu umbla după mode, cândŭ republică, cândŭ stăpânŭ străinŭ; ci veḑĭ ce laşĭ cândŭ cerĭ Domnŭ străinŭ? Constituţie ca a

---

(1) N'aŭ a face acestea cu subiectul; sofisme de avocatŭ, spre a confusia spiritul, şi a'lŭ deturna de la subiect, ducândulŭ pe căĭ rătăcite.

nóstră nu e în tótă Europa; şi hai-de s'o schimbăm pe unŭ stăpânŭ de sânge regalŭ.

Aci e timpŭ se 'ţĭ maĭ vorbescŭ ceva de boerie ([1])

Ca să'mĭ resum câte'ţĭ am maĭ ḑisŭ, voiŭ sĕ'ţĭ arătŭ câtŭ aŭ făcutŭ Puterile Occidentuluĭ în cari speram cu toţiĭ atâtea.

Prin tractatulŭ din Paris:

1. Aŭ legitimatŭ Russieĭ şi Austrieĭ răpirea Bassarabieĭ şi Bucovineĭ, lucru ce nu era pân'acum recunoscutŭ nicĭ prin pactŭ europénŭ, nicĭ de Moldovalahĭ.

2. Aŭ datŭ dreptulŭ Turcieĭ séŭ Sultanuluĭ d'a convoca generalele adunanţe, şi de a ne întări séŭ octroia constituţia, desfiinţândŭ cu acésta de totŭ autonomia nóstră. ([2])

3. Dicêndŭ că vor întreba părerile Naţieĭ, aŭ decisŭ a compune un *divan ad hoc*, adică un divan de poruncială; şi aŭ luatŭ mĕsurĭ cum acestŭ divan se fie compusŭ numaĭ de Fanarioţĭ şi de fiinţe vêndute Russieĭ şi Austrieĭ. (sic)

Ce maĭ speraţĭ dérŭ cu astŭ felŭ de Puterĭ cu rea credinţă? Ce vĕ gâdilă vorbele, că vor fi ţerrelle întrebate de Europa, cândŭ n'aŭ se fie întrebaţĭ de câtŭ de vênḑătoriĭ ţerrilorŭ? Apoĭ voĭ uniĭ, din preună cu toţĭ Româniĭ curaţĭ şi cu ideile celle maĭ progresive, cu sentimentele celle maĭ nobile, v'aţĭ arâtatŭ dorinţele prin memoriurĭ şi scrierĭ, ce esprimă dorinţa d'a face din principate nisce Pays-bas Danubiane, independinte, un regat independent. Cine v'a criticatŭ ideea, dorinţa şi fapta ce nu esprimă de câtŭ dorinţa generală? Si

(1) Urmésă câte-va paragrafe în care vorbesce despre instituţia boeriei, totŭ în sensulŭ în care a vorbit în epistola No. 21 şi în **conservatorul** ḑiar politicŭ şi istoricŭ ce eşia la 1856 în Constantinopole, sub numele de Rousso, aḑi D. N. Lăcusténu, de la Romanaţi, autorulŭ operei *Suplément à l'histoire des Principautés*, par Régnault.

(2) Unde se ḑice acésta? Şi care a fost scopul convocăriĭ Divanelorŭ ad hoc? Trebuia să intre Turcia pe callea regulamentară, pînă să putem anula Regulamentul rusescŭ, aprobat de *leala* Turcie; astfel a găsit cu calle şi Eliad la 48 când cu venirea lui Suleiman.

cine v'o póte critica de câtŭ ceĭ fără inimă de Românŭ? Ceĭ d'astă idee facŭ unŭ câmpŭ, şi unŭ câmpŭ mare.

Vinŭ apoĭ ceĭ ce, temêndu-se că nu vor putea acum puterile realisa acéstă dorinţă salutariă, aŭ propus, ca şi mine, prin memoriul ce am datŭ la Şumla, unŭ vice regat sub suzeranitatea Porţeĭ, după stipulaţiile acestor Principate, şi în care se fie coprinse şi Bassarabia şi Bucovina. Altŭ câmpŭ, care *în fond* face unul cu cellŭ d'ântâiŭ.

Russia, vrênd a esploata acéstă ideie şi a o întórce în folosulŭ sĕŭ, propusse şi susţinu unirea Principatelor, fără Bassarabia şi Bucovina, cu unŭ Domnŭ, nu allesŭ, ci impusŭ de Pórtă, şi *străinŭ*, şi cu perderea dreptuluĭ de a legiui definitivŭ. Acéstă ideie fu propagată de ómeniĭ alegeriĭ de la Balta-Liman, de creaturele lorŭ, de toţĭ Fanarioţiĭ şi de dupele acestora. Altŭ câmpŭ.

Austria iară, ca sĕ pótă îmbrobodi pe Turcĭ, s'a înţelesŭ cu Russia ca acésta se susţie felulŭ acella de unire, şi ea, Austria, sĕ se facă că e în contra, unde în fond amêndouĕ suntŭ contra uniriĭ ceĭ adevĕrate şi salutariĭ, uniriĭ ce face ţăria. De ar fi Austria în contra uniriĭ ceĭ clocite de Russia, cum de ar fi susţinut ea pe Stirbei şi pe Grig. Ghlca, ce protegia acea propagandă? Veḑĭ déră că Russia cu Austria şi cu ómeniĭ lorŭ, şi cu dupele acestora, facŭ altŭ câmpŭ.

Acum ce rămâne câmpuluĭ celluĭ d'ântêiŭ şi al doilea, décă vĕdŭ că nu li se póte realisa dorinţele? Să se arunce în braţele Russieĭ? Şi numaĭ pentru un Domnŭ singurŭ impusŭ sĕ abdice la drepturile suverane alle ţerreĭ? Saŭ sĕ se mulţuméscă numaĭ cu vechile stipulaţiĭ, şi *cu celle ce aŭ cerut la 48*? (1) Eŭ în acéstă nevoiă, de mĕ vĕdŭ nevoitŭ a rĕmânea în celle ce am cerutŭ la 48, poţĭ vedea că cellŭ puçinŭ suntŭ stabilŭ, *neschimbatŭ*; unde voĭ schimbaţĭ principele la fiecare împregiurare...... Cine e renegatŭ? Eŭ care, *de nevoie*, re-

(1) Româniĭ aŭ profitat de occasiune; şi 'n loc de unŭ garantŭ perfidŭ care ducea pe Turcĭ de nasŭ, 'şĭ a assigurat şépte garanţĭ, care 'ĭ garantéză şi autonomia şi esistinça amenințate de Muscalĭ pînă la 1857.

mânŭ la celle de la 48 şi la alle luĭ Mircea şi Vladŭ V, séŭ voĭ ce aţĭ lăssatŭ celle de la 48, aţĭ lăssatŭ şi celle ce aţĭ cerutŭ prin memoriulŭ vostru, şi aţĭ făcutŭ causă comună cu ceĭ ce la 48 aŭ eşitŭ la Iaşĭ cu stégulŭ din curtea consulatuĭ russescŭ?

De unde naiba v'a plesnitŭ prin capŭ că *eŭ suntŭ în contra uniriĭ*? Pentru ce maĭ învăţaţĭ şi carte, décă nu înţelegeţĭ ce citiţĭ?

Să te întrebŭ una:

Ca tată de familie, nu pot face altŭ felŭ, de optŭ anĭ, de câtŭ a sufferi sĕ fiŭ rosŭ de ideea că 'mĭ aŭ remasŭ cincĭ copiĭ săracĭ şi pe drumurĭ; şi visul meŭ nu este de cât cum se facŭ a realisa starea perdută, şi a repara reul ce am făcutŭ acestorŭ copiĭ.

Dérŭ décă s'ar înfăçişa unŭ omŭ potentŭ şi 'mĭ ar ḑice: totŭ ce aĭ perdutŭ se va lua de la ceĭ ce te-aŭ prădatŭ, parte de la Ştirbei, parte de la alţiĭ, parte din Visterie, după contractulŭ ce aĭ; ânsă în locŭ de a reintra în cassa ta, sĕ sciĭ că are sĕ intre în punga mea, şi că maĭ aĭ se maĭ daĭ şi ce sĕ maĭ află pe tine, şi pe d'assupra copiĭ tĕĭ sĕ'ĭ daĭ, spre a servi cutăruia séŭ cutăruia general Russŭ.»

Ce aĭ ḑice cândŭ eŭ aşĭ respunde: «N*u!* Maĭ bine starea mea se rămâie la inemiciĭ meĭ personalĭ, şi copiĭ meĭ liberĭ, de câtŭ se trécă la tine, inemicul naţieĭ melle» Aĭ avea atuncĭ, Costache, stupiditatea d'a ḑice că suntŭ tată desnaturatŭ, cândŭ vĕḑŭ că inemiciĭ meĭ personalĭ vor fi nevoiţĭ sĕ plătéscă, şi că eŭ 'mĭ am pusŭ în pismă sĕ 'mĭ lasŭ copiĭ săracĭ? Firesce că nu! Apoĭ dérŭ décă ca tată nu pot fi părinte desnaturatŭ, cum de aĭ pututŭ crede că, fiindŭ fiiŭ al Patrieĭ, pentru care am sacrificatŭ şi viitorulŭ copiilorŭ, potŭ consimţi a se lua de la Turcĭ pretenţiile lorŭ neghióbe, şi a se da Muscalilorŭ şi Nemţilor, ce vor face cu noĭ ceea ce aŭ făcutŭ cu Poloneḑiĭ şi Unguriĭ? Nu! ci voiŭ ḑice să stăm maĭ bine (în astŭ felŭ de împrejurare ce ne ameninţă) în starea în care am fostŭ; că nu va ţine multŭ. Avenimentulŭ popolilor nu e departe.

Austria iară nu va unirea Principatelorŭ; pentru că, ca inemică a naţionalităţilorŭ, nu o voesce.—Eŭ iară nu voiŭ unirea clocită de Ruşĭ, pentru că voescŭ pe ceea ce aţĭ esprimat'o voĭ; şi pentru că, de nu se póte acum realisa aceea, cea ruséscă ne perde. E o mare prăpastie între mine şi Austria, şi ne desparte ca cerul de iadŭ; eŭ, de mĕ voiŭ duce spre dênsa, cată se daŭ de râpă fără fond; ea, de va veni spre mine, încetéḑă d'a maĭ fi Austria. (1)

Eliad.

No. 24.

Constantinopole, 1856. Aug. 18

Fătul meŭ Costache,

Cu poşta trecută 'ţĭ am scrisŭ fórte aspru şi amarŭ, şi nu atâtŭ pe comptul D-téle, câtŭ p'allŭ amicilorŭ cu care te-aĭ înclinatŭ şi 'ţĭ aŭ fassonatŭ astŭ felŭ judecata.

Pentru D-ta am luat tonulŭ acesta, nu că'lŭ meriţĭ, ci ca se te sguduĭ niţelŭ, spre a te deştepta sĕ veḑĭ că eştĭ de marginea râpeĭ, d'a deveni instrumentu orbŭ allŭ politiceĭ mosvite.

Apoĭ m'aţĭ şi fertŭ multŭ, şi rabdŭ de douĕ lunĭ cu scrisorile şi observaţiile ce 'mĭ vinŭ şi de la D-ta şi de la cunoscinţele D-téle, cu care m'aĭ pusŭ în contactŭ, şi pe care nicĭ nu voiŭ se le cunoscŭ. Sarsailiĭ politicĭ ce învéţă legile, şi nu sciŭ nicĭ limba a 'şi o scrie, nicĭ ce va se ḑică *official*, *officiosŭ*, *anonymŭ* etc, în care dreptŭ séŭ lege aŭ invăţatŭ D-lorŭ sĕ atace séŭ sĕ accuse un omŭ pentru o scrisóre anonymă?

Astŭ felŭ de scrisorĭ nu se atacă, nu se refută, adressându-se cine-va la persóne prepusse, nicĭ chiar ştiute officiosa-

---

(1) Ce a putut dicta luĭ Eliad acéstă epistolă? Daca nu vede cineva aci alt ceva, cel puçin vede spiritulŭ de contradicţiune.

mente de autóre; ci fie-care e liberŭ aşĭ da opinia, şi póte scrie şi refuta scrisórea séŭ cu numele seŭ, séŭ iar prin anonym. Ḑică în astŭ felŭ de chipŭ orĭ ce va voi, pentru că cine scrie anonymŭ, cată sĕ se aştepte la orĭ ce felŭ de atacŭ. Aceia sunt ca orĭ ce omŭ *inconito* într'unŭ balŭ mascat. Suveraniĭ ce esŭ inconito n'aŭ pretenţie d'a fi respectaţĭ, cu câtŭ maĭ vêrtosŭ unŭ particularŭ ce scrie în anonymŭ. Cine are pretenţie la respectul celor l'alţĭ, cată să respecte pe alţiĭ, şi să scrie puindu-şĭ numele; iar cândŭ se determină a scrie sub anonimŭ, séŭ sub pseudonimŭ, cată să se aştepte la tóte; că lumea de va înjura, nu injură pe dênsulŭ, ci p'acellŭ necunoscut.

Pucine legĭ aŭ învĕţatŭ amiciiĭ D-téle, déca se adressă la mine a nume pentru o scrisóre fără nume. Cine le aŭ datŭ D-lorŭ voie să insulte în façă unŭ omŭ ce nu le-a făcutŭ nimicŭ, şi acésta numaĭ pe prepusurĭ? Décă ca avocatŭ face astŭ felŭ, ca judecător şi ca magistratŭ, arŭ tăia capulŭ numaĭ pe prepusurĭ.

Se revenim iar la unire.

Vreĭ unirea Principatelorŭ sub suzeranitatea Turcieĭ şi fără autonomia lor? (1) De o voescĭ astŭ felŭ, din preună cu amiciĭ D-téle, sunteţĭ liberĭ; dér numaĭ declamaţĭ pe patrioţĭ, spuneţĭ curat că aşa vĕ orbesce interessulŭ personalŭ.

Unirea Principatelorŭ fără autonomie este paşalâcŭ curatŭ. Şi décă D-ta nu te-aĭ ocupatŭ cu drepturile, intrébă pe ceĭ ce s'aŭ ocupatŭ, ce va se ḑică o naţie ce se entusiasmă d'a abdica drepturile sélle celle maĭ sacre?

1).—De aşŭ allege Domnulŭ, şi de a priimi pe unul impus.

2).—De a lăsa Sultanuluĭ sĕ convóce Adunările, ellŭ să octroyeḑe constituţia, ellŭ sĕ sancţione legile.

3).—Si dorinţele naţieĭ să fie consultate, nu adressându-se la representaţiĭ eĭ, ci la un divan de poruncială.

De'ţĭ vorŭ ḑice că acestea se ḑicŭ *autonomie*, spune-le să se ducă să maĭ înveţe carte; şi ce e maĭ anevoie, să şi ia

(1) Cine a propus'o, şi cine a priimit'o?

înapoĭ inima de Românĭ ce a lăssat-o în ţérră, şi să lepede pe ceea ce le a fassonat-o nisce jurnale ca al luĭ St. Marc Girardin, ce n'a făcut de câtŭ a seconda tot d'auna cugetele Russieĭ.

Eŭ unirea principatelorŭ fără autonomie nu o voescŭ, şi nu o voesce nicĭ un Românŭ adevĕratŭ.

Voescŭ iară, şi suntŭ gata a muri pentru unirea vieţeĭ, unirea ce aţĭ cerut o voĭ în memoriul vostru, séŭ cellŭ puçinŭ cea cerută în memoriŭ de la Sumla. In van se încércă calomniatoriĭ se arate că nu suntŭ în contra uniriĭ adevĕrate, că nu vor reuşi. Naţia va sci se allégă între mine şi între eĭ. (1)

Dérŭ de unde sciŭ că vorŭ se unéscă Principatele, şi să le răpéscă autononia? D'acolo, 'ţĭ repetŭ, de unde voĭ nu o ştiţĭ; şi de aţĭ scio şi voĭ că şi mine, aţĭ lucra cu maĭ mare energie spre a măntui ţĕrrile de unirea Morţiĭ. Si ḑicêndŭ *voĭ*, nu înţelegŭ pe toţĭ ceĭ din Paris, ci pe ceĭ cari sunteţĭ amăgiţĭ; căcĭ alţiĭ sciŭ tóte ça şi mine (2) şi nu suntŭ amăgiţĭ, ci amăgitorĭ; şi continue rolulŭ ce aŭ jucatŭ şi la 48, şi de atuncĭ încoa, ca să 'şĭ iea pînă în fine plata.

A revedere!

Eliade.

---

(1) Naţia a ascultatŭ pe aceia pe cari Eliade 'i trata ca instrumente rusescĭ, şi cari aŭ avutŭ bunulŭ simţŭ a face ceea ce aŭ făcutŭ; şi esperienţa aŭ probatŭ că n'a fostŭ in paguba ţerreĭ.

(2) Pentru ce nu'ĭ numesce?

No. 25.

Eliade către Pleşoianu.

Constantinopole 30 Decem. 1854.
10 Ian. 1855.

Domnule Pleşoiene,

Am priimitŭ scrisórea D-tale din 9 Ianuariŭ, în care 'mi scriĭ a da în priimirea D-luĭ Christofi restulŭ din cincĭ ḑecĭ galbenĭ ce 'mi aĭ datŭ la Paris, şi din care soçia mea 'ţĭ a datŭ 1250. leĭ.

Ceea ce am scrisŭ D-tale din Chio ([1]), cândŭ mi s'a maĭ cerutŭ aceştĭ banĭ, o repetŭ şi acumŭ, cu un micŭ adaosŭ, ce'lŭ cere consciinţa plăţiĭ şi a împrejurărilorŭ, şi care este cellŭ următorŭ.

Fiindŭ că suntŭ determinatŭ, şi am şi începutŭ a plăti din tótă neaverea mea, până la o para, baniĭ ce mi s'aŭ datŭ la Paris de la Românĭ, cu numire de ajutorŭ pentru alle causeĭ române, ar fi cu nedreptate D-ta să remâĭ neplătitŭ; şi prin urmare acumŭ escĭ maĭ îndrept de câtŭ totŭ-dauna a cere aceĭ banĭ, pe care suntŭ preparatŭ a 'ĭ întórce.

Mĕ adressŭ însĕ maĭ ênteiŭ la loyautatea D-téle, şi cerŭ şi eŭ, după totŭ cuvĕntulŭ şi adevĕrulŭ, unŭ înscrisŭ categoricŭ în chipulŭ următorŭ :

«Cincĭ-ḑecĭ galbenĭ, ce am fostŭ datŭ D-luĭ Eliade la Paris, spre a se duce la Londra pentru causa ţărreĭ în 1849, şi apoĭ la Constantinopolŭ, unde D-luĭ, după împrejurările politice de atuncĭ, nu afla cu cale de a se duce, şi a fostŭ nevoitŭ după stăruinţa şi decisia cellorŭ l'alţĭ Românĭ; aceĭ cincĭ-ḑecĭ galbenĭ 'iam priimit de la D-luĭ»

Nimenĭ, Domnule Pleşoene, nu scie maĭ bine de câtŭ D-ta că pentru aceste douĕ împrejurărĭ 'mĭ aĭ datŭ aceştĭ banĭ, cu care s'aŭ maĭ cheltuitŭ de treĭ şi patru orĭ atâţia alţĭ; şi că aceştĭ banĭ n'aŭ fostŭ cedaţĭ pentru persóna mea în parte, saŭ pentru nevoile 'mĭ celle maĭ urgente. Dacă adevĕrulŭ este acesta, D-ta, ca unŭ amicŭ allŭ adevĕruluĭ, suntŭ sigurŭ că 'mĭ veĭ da acestŭ înscrisŭ, împlinindŭ unŭ actŭ de

---

(1) Intr'o epistolă de la 1852.

dreptate ce mi se cuvine; maĭ vêrtosŭ cândŭ sciŭ câte s'aŭ ḑisŭ nedreptŭ despre mine.

Assemenea înscrisurĭ categorice 'mĭ aŭ datŭ şi alţiĭ (1), cărora le-am întorsŭ înapoĭ baniĭ ce 'mĭ aŭ trimisŭ la Paris.

Să venim la timpiĭ preliminarĭ aĭ anuluĭ 1848, ce 'ĭ regret ca totŭ omulŭ ce 'şĭ aduce aminte de epocha în care se afla în preḑiua nunţiĭ selle.

Bună séŭ rea, de s'aŭ combinatŭ căsătoria, ellŭ totŭ doresce acelle ḑille preliminariĭ, de speranţă, de unire şi de amor; orĭ ce opinie aĭ despre mine, permite'mĭ această innemerită allusie.

Mergêndŭ la Bucurescĭ, mi s'aŭ desceptatŭ această addducere aminte. Am aflatŭ acolo pe D-nu Peretz şi pe cocóna Zinca, părinţiĭ D-stră, cum şi tótă amabila familie în întreagă sănătate, cu acelleaşĭ sentimente către mine ce aveamŭ şi eŭ către D-lor, vechĭ şi neîntreruptĭ amicĭ. Am petrecutŭ desŭ împreună; la plecare 'mĭ aŭ ḑisŭ multe, câte simtŭ nisce bunĭ şi tinerĭ părinţĭ despre D-ta şi buna şi amabila D-tale consórtă. Nu potŭ să 'mĭ împlinescŭ missiunea maĭ bine de câtŭ să te rogŭ a o săruta multŭ, multŭ şi ferbinte, spuindu'ĭ că e de la buna D-neĭ mămuşóră, ce cu sufletulŭ e neîncetatŭ lângă D-tră.

M'aşĭ stima ferice cândŭ, împlinindŭ D-ta această missiune, îĭ veĭ spune că 'ţĭ o recomandă Eliade, amiculŭ din copilărie allŭ părinţilorŭ D-néĭ,

La revedere! Vĕ strîngŭ mâna la amânduoĭ. (2)

I. Eliade.

P.S. De se póte, te rogŭ, nu mĕ maĭ pune în contactŭ cu oameniĭ ce nu 'ĭ am cunoscutŭ maĭ 'nainte de 1848 (3) Insărcinésă pe D. Pollychroniad, s'aŭ pe altulŭ, cu priimirea banilorŭ ceruţĭ.

---

(1) Pentru ce nu'ĭ numesce?

(2) Originalulŭ la D. Christofi.

(3) Inţellege pe D. Christofi, pe care, în atâtea scrisorĭ, publicate chiar în acéstă broşură, i esprimă stima şi affecţiunea sa. De unde provine acéstă răcélă? Negreşitŭ causa nu póte fi alta de câtŭ tot aceea ce a făcut maĭ pe toţĭ emigraţiĭ a se răci de Eliade.

No. 26.

Pleşoianu către Eliade.

Smirna, $^{7}/_{19}$ Genarie 1855.

Domnule Eliade,

La scrisórea mea de la 5 Genarie, am priimit respunsulŭ D-le de la 10; şi îţĭ mulţumescŭ de bunătatea ce aĭ de a mĕ desface şi de restulŭ pînă la 50. #

D-ta cerĭ acellŭ inscrisŭ, D-le Eliade, fiindŭ că confusĭ baniĭ aceştia cu baniĭ ce vi s'aŭ dat de Româniĭ din Brussa şi de comitetulŭ din Braşovŭ; nu este însă aşa. Aceştĭ 50 galbenĭ nu era o contribuţie din parte'mĭ, ci o simplă împrumutare delicată, fără nume şi fără înscrisŭ; şi fiind-că D-ta te adresedĭ la loyotatea mea, şi 'mĭ facĭ onórea a mĕ numi amicŭ al adevĕruluĭ, dicându'mĭ că nimenĭ nu scie maĭ bine de câtŭ mine pentru ce ţi s'aŭ datŭ aceştĭ banĭ, étă, D-le Eliade, cum merge darea lor.

Cândŭ eraţĭ în Braşov, D-ta şi D. Tell, împuterniciţĭ de emigraţiĭ d'acolo a merge să pledaţĭ causa, împreună cu D. N. Golescu, la Francfort, Paris, Londra şi Constantinopole, vi s'aŭ datŭ pentru acésta şi banĭ de comitetul d'acolo, la fie care câte 250 galbenĭ. De aŭ fostŭ puçinŭ séŭ nu, nu sciŭ; atâtŭ sciŭ că, în ajunulŭ plecăriĭ D-le la Londra, diceaĭ că nu 'ţĭ ajungŭ baniĭ, şi nu sciĭ la cine a te împrumuta. Eŭ nu am maĭ aşteptatŭ şi altă vorbă, ci pe dată te întrebŭ: câţĭ banĭ îţĭ trebuescŭ? Imĭ respundĭ: 30 galbenĭ; şi eŭ 'ţi'ĭ daŭ. Eată cum merge cu 30 galbenĭ. Eram cu D. Christofi. Sĕ spuiŭ acum şi pentru ceĭ l'alţĭ 20 galbenĭ.

Vĕ întorcéţĭ de la Londra, şi voiaţĭ să mergeţĭ la Constantinopol; Dumnéta însĕ spunéĭ că nu aĭ banĭ, şi vorbescĭ cu D. Cogălnicénu aţĭ face vre o contribuţie prin fraţiĭ Moldovenĭ; pe de altă parte, fraţiĭ Golescĭ (daca nu mĕ înşală me-

moria) îţĭ daŭ 300 fr. şi eŭ îţĭ adducŭ 200 fr., o sută din partea D. M. Ghica, şi o sută din partea mea.

Astfel vĕ hotărîţĭ, plătiţĭ locurile, şi adoua ḑi maĭ mulţĭ venim să vĕ vedem. In salla de aşteptare de la Messagerie, adressându-te la mine, îmĭ ḑicĭ astfel: «D-le Pleşoene, te rogŭ să mergĭ la D. Cogălniceanu, şi luând 300 fr. ce a strînsŭ pentru mine de la Moldovenĭ, să mi'ĭ trimiţĭ la Marsillia; fiind că cu baniĭ care am, nu potŭ pleca de acolo»—Eŭ te întrebŭ daca eşcĭ sigurŭ că s'aŭ trimişŭ aceştĭ banĭ? Dumnéta îmĭ respunḑĭ: «că însuşĭ D. Cogălnicénu 'ţĭ a spus ierĭ.» Eŭ îţĭ adaogŭ: «D-le Eliad, am mare trebuinçă de banĭ; dar daca escĭ sigurŭ că sunt strînşĭ, şi potŭ să'ĭ iaŭ mâine, étă 300 fr.» D-ta întărescĭ aceea ce aĭ ḑisŭ maĭ sus: «că baniĭ suntŭ strînşĭ, şi că 'ĭ aĭ fi luat astăḑĭ, de aĭ fi avut timpŭ să te ducĭ la ellŭ (la Cogălniceanu).

Acestea s'aŭ vorbitŭ de façă cu D. D. Nicolae, Stefan şi Al. G. Golescu, Tell şi Christofi.

Creḑŭ că le ţiĭ şi D-ta minte; iar daca veĭ fi uitatŭ, séŭ te îndoescĭ de acelle ce ḑicŭ, scrisorile D-le către D. Cogălnicénu şi mine, şi trista corespondinçă între D-luĭ şi mine[1] staŭ de façă.

Cum aţĭ plecatŭ, mĕ ducŭ şi eŭ cu D.D. Al. G. Golescu şi Christofi la D. Cogălniceanu spre a lua baniĭ. Inchipueşteţĭ surprisa mea, când îmĭ spune că a fostŭ vorba între D-ta şi ellŭ despre acéstă contribuţie, şi că 'ţĭ a făgăduit; dér este multŭ timpŭ de atuncĭ; şi de atuncĭ nu v'aţĭ maĭ vĕḑutŭ; şi prin urmare nu are nicĭ unŭ francŭ strînsŭ. Restulŭ îlŭ scĭĭ.

Eată cum merge şi cu aceştĭ 20 galbenĭ, fiind că 60 fr. 'ĭ amŭ priimit de la Dumnéluĭ, pe care D-ta 'ĭ aĭ întors înapoĭ.

Aceea ce am contribuit a fost aceĭ 100, fr, pe care nu'ĭ cerŭ; nicĭ 'ĭ aşĭ lua de aĭ voi sĕ'ĭ întorcĭ.

Am rugat pe D. Polihroniad a da D-le acéstă scrisóre, şi sĕ priiméscă baniĭ de la D-ta; şi pentru care să dea înscrisul de priimire ce'ĭ am trimisŭ.

---

(1) Am vĕḑutŭ şi noĭ acea corespondinçă, ce o possedă aḑĭ D. Christofi.

Iţĭ mulţumimŭ amândoĭ, D-le Eliad, de câte ne scriĭ de părinţiĭ noştriĭ. Si eŭ, D-le Eliade, m'am gândit de multe orĭ, şi mĕ gîndescŭ la aceĭ timpĭ de speranţă, de unire şi de amor; nu sciŭ ânsă daca se potrivesce sentimentele nóstre în acéstă gîndire. (1)

Am onóre a fi al D-le

N. Pleşoianu.

No. 27.

Pleşoianu către D. Christofi.

la Constantinopole.

Craiova, 19/31 Februarie 1855.

Iubite Christofi,

Am intratŭ aicĭ la 16, şi astădĭ mĕ 'ntorcŭ înapoĭ din porunca Departamentuluĭ. Administratorul d aicĭ 'mĭ a trimisŭ paşaportul la Bucurescĭ, şi caĭ n'a voitŭ sĕ 'mĭ dea ca să plecŭ la Bucurescĭ. Paşaportul meŭ nu s'a ţinutŭ în sémă, visa representantuluĭ Domnuluĭ (din Constantinopol) nu s'a ţinut în sémă, visele din tótă Austria nu s'aŭ ţinut în sémă. La ce déră 'mĭ a dat paşaportŭ?
Administratorul, D. Filişénu, în 24 de ore a avut poruncă să mĕ întórcă cu dorobanţŭ pe unde am venit. Vedĭ de ce cerém scrisóre către Domnŭ? Negreşit că Domnulŭ a scris la Pórtă. Paşaportul mi l'a oprit la Bucurescĭ.

Acum fi-va bine să daĭ protest în numele meŭ, şi la Pórtă şi la ambassada englesă, şi la cea francesă şi austriacă, arătând că şi Pórta a fostŭ maltratată, şi să cerĭ reparaţia, şi alte forme, de a intra în ţérră? Séŭ se aştepţĭ pînă voiŭ veni eŭ? Consultă-te cu Dufour, séŭ cu alt cineva. Dorobançul e cu mine.

---

(1) Originalul la D. Christofi. Eliade a respuns prin altă scrisóre maĭ curiósă, ce o vom publica în broşura IV.

Eată cum mĕ tratédă aicĭ, fiind că am venit cu paşaport turcŭ.

De va dice cineva că n'am fost liniştitŭ, aceea ce nu credŭ, eŭ am documentŭ d'aicĭ că am fostŭ prea liniştitŭ; şi apoĭ hîrtia Departamentuluĭ, după care am coppie, dovedesce din contra.

Sunt gata să plecŭ, şi trebue să isprăvescŭ. Mĕ întorcŭ iar pe la Viena: aşa aŭ voit.

Acéstă îţĭ va veni prin Bucurescĭ.

Adio!

N. Pleşoianu.

Scrie şi D-luĭ Tell; şi dacă trebue să zăbovescĭ cu protesturile, află 'ĭ părerea. Credŭ că trebue să mĕ iscălescĭ pe mine.(1)

No. 28.

Pleşoianu către D. Christofi.

la Constantinopole.

Rusciuc, 1855 Iunie 21.

Iubite Christofi,

. . . .

Eŭ am vĕdut pe Vizirul alaltăerĭ, 'ĭ am dat o hîrtie, un resumé de celle ce s'aŭ făcut; şi erĭ îmĭ disse: attendez un peu, et vous antrerez.

— Mais, Altesse...

'I am dis multe.

— J'ai causé avec le Prince, et vous entrerez; mais attendez encore un peu.

Şi a plecat; că era în minutulŭ d'a se da jos pe scară, ca sĕ plece acolea (la Constandinopol).

Vedĭ că din vorbele selle este bună speranţă; altfelŭ ellŭ ar fi dis aşa *que les...* (russes) *s'opposent*; séŭ *je ne puis pas.*

---

(1) Originalul la D. Christofi

Insă nu va fi sperança care 'mĭ o dă óre (basată) pe sperança că eŭ voiŭ împliniĭ condiţiile luĭ Domnu Stirbeĭ Vodă, pe care le veĭ audi?

Părintele (Ión Snagovénu) era cu mine, aşteptândŭ să vedem pe Vizirul, ca să'ĭ dea şi Sânţia sa o hîrtie. Vodă eşisse de la Vizirŭ, şi plecasse. Atuncĭ disse părintele: «dute la ellŭ, şi vorbesce'ĭ.» Plecă, şi se întórse spuindu'mĭ că a vorbitŭ cu nisce officerĭ pe drum, şi 'ĭ a disŭ să mérgă la vaporŭ (acolo avea cartierul luĭ) Iĭ disseiŭ: «dute acolo, părinte; şi spune'ĭ că aĭ audit de la toţĭ că a făcut cerere la Pórtă ca să'ţĭ dea voe; şi că viĭ să'ĭ mulţumescĭ; maĭ încolo, nu te întinde; pe urmă spune'ĭ că voiŭ să 'l vĕdŭ şi eŭ; poftesce să mĕ priiméscă?»

Părintele plecă; plecŭ şi eŭ de la Vizirŭ; pe drum vĕdŭ pe părintele; îmĭ dice: «Vino încoa; aĭ să mergem la Vodă, că va să te vadă.»

Mĕ ducŭ, şi 'lŭ aflu singur pe podŭ. I facŭ unŭ complimentŭ; (ellŭ) respunde; şi după alte vorbe alle sélle, cam domnescĭ şi cam russescĭ, îmĭ dice:

— D-ta vreĭ să intri în ţérră?

— Da, Măria ta; şi am voit să intru pe unŭ drum legalŭ. De la Pórtă am cerut d'a nu maĭ fi espatriatŭ, şi d'a mĕ lăsa să intru în ţérră; care a priimit cu multă bunătate; şi de la capulŭ ţĕrreĭ am cerut assemenea prin patru petiţiĭ.

— Prea bine! Şi eŭ dorescŭ să intri, fiind că am confienţă în D-ta; dérŭ sunt vinĭ marĭ asupra D-le, care nu se potŭ sterge fără óre care forme.

— Voiŭ să sciŭ, Măria Ta, care sunt vinele? şi care sunt formele?

— Vinile suntŭ că aĭ fostŭ militarŭ, şi aĭ avut unŭ stégŭ, baionette; şi D-ta le aĭ întrebuinţatŭ rĕŭ; că daca nu eraŭ baionetele D-le, ce ar fi făcut eĭ (Revoluţionariĭ?); şi formele sunt: 1. că D-ta (cu alte vorbe) trebue sĕ'ţĭ cunoscĭ greşala printr'o hîrtie formală; şi 2. că totŭ prin acea hîrtie către mine sĕ te lepedĭ de gradul de colonel. Fără aste forme, nu pociŭ să te priimescŭ; şi nu te voiŭ priimi, cu orĭ ce hîrtie veĭ veni.

— Măria ta, am fostŭ militarŭ, dér am fostŭ şi Românŭ; şi ca Românŭ, vĕḑênd că Russia nu are alt scopŭ cu protecţia sa de câtŭ ca să ne incorporeḑe, am dat armele la cererea Naţieĭ; fiind că tótă ţérra a voit, şi eŭ nu putém face altfel; a fost forçă prea maioră; şi prin urmare formele care cerĭ a împlini îmĭ e cu neputinçă; fiind că d'a mĕ căi, va să ḑică a mĕ face inemicul patrieĭ melle; şi prin urmare şi al Turcieĭ; şi acésta n'o facŭ pentru tótă lumea. In câtŭ pentru gradŭ, asta ar fi maĭ lesne; eŭ nu ţiŭ la gradurĭ şi la titlurĭ; dér M. Ta séŭ dă poruncă să mĕ priiméscă, şi să 'mĭ ḑică cum cum va voi...

— A! A! îmĭ respunde. Nu voiŭ aşa. A! A! nu voiŭ *des arrières pensées*; nu voiŭ *des demi-mesures*; fiind că D-ta o să'ţĭ ḑicĭ în D-ta şi la alţiĭ, că ce eraĭ să facĭ? aĭ fostŭ silitŭ. Nu! Nu voiŭ. Cerŭ ca formal să te lepeḑĭ; să 'mĭ cerĭ în acestŭ chipŭ:

«Si mĕ rogŭ să mĕ priimescĭ totŭ cu gradul din 'nainte de 48, renunţândŭ la cellŭ de colonellŭ; şi ceea ce am făcut mĕ căescŭ.»

— Ca să'ţĭ cerŭ (acésta) formal, ca sĕ fiŭ priimitŭ, că mĕ lépădŭ de gradul de Colonel, 'mĭ e cu neputinţă.

— A! A! D-ta vreĭ să viĭ cu gradul Revoluţieĭ.?

— Ba nu, Măria Ta; cu gradul Maestăţiĭ sélle Sultanuluĭ.

— Eŭ nu sciŭ, îmĭ ḑisse.

— Cum, M. Ta, daca nu mĕ creḑĭ pe mine, nu creḑĭ hîrtia formală a guvernuluĭ împărătescŭ? Ş'apoĭ, mĕ rogŭ, sĕ întrebĭ guvernulŭ, ca să vĕ spuie cu ce occaḑie şi cândŭ mi l'a datŭ.

Şi eŭ iĭ şi spuiŭ.

— Fie! Nu voiŭ să sciŭ. Nu cunoscŭ ce a făcutŭ Pórta.»

După multe vorbe, vĕḑênd că persistă în acésta, atuncĭ iĭ respundŭ şi eŭ «că închă şépte anĭ voiŭ şedea espatriatŭ, şi condiţiile M. Télle nu le priimescŭ; fiind că d'a mĕ căi, e d'a fi inemicul ţĕrreĭ şi al Porţiĭ; e d'a cere pardonŭ de la Russia, d'a lepăda gradul, d'a insulta pe Suzeranulŭ meŭ ş'al Mărieĭ Tale; şi asta iar n'o facŭ.»

— Bine! ḑisse; alt-fel nu veĭ intra.

— Voiŭ aştepta, Măria Ta, pînă voiŭ putea intra; iar condiţiile nu le priimescŭ; nu renunţŭ la unŭ gradŭ care mi l'a dat Suzeranul meŭ şi al M. Talle.»

Şi aşa plecŭ.

Acum mĕ aşteptŭ la celle maĭ grósnice şicane şi persecuţiĭ. Creḑĭ D-ta că guvernulŭ împărătescŭ mĕ va ajuta? Nicĭ unŭ Turcŭ n'ar fi sprijinitŭ maĭ bine dreptulŭ seŭ de Suzeranitatea Sultanuluĭ, cum l'am sprijinit ca Român; şi cu tóte astea sunt persecutatŭ şi acum de influinça russă.

A! am uitaiŭ! 'Mĭ a maĭ ḑisŭ:

«Ce tot umblaţĭ prin Turcĭ? Creḑĭ că mĕ speriŭ eŭ (de eĭ)?»

Te autoriseḑŭ să arăţĭ prin hîrtie formală acestea guvernuluĭ (turcŭ). D-ta pune ce e maĭ essenţial, ca să nu fie hîrtiea prea mare; adaogă că pînă nu (vor) da unŭ firman, nu facŭ nimicŭ; şi că nu e dreptŭ ca 270 galbenĭ cheltuiţĭ pentru a intra în ţérră, cu voea lor, în duoĕ rîndurĭ, să se ducă înzadar; şi apoĭ să pierdŭ 3—400 galbenĭ de venit pe anŭ. Orĭ intru în ţérră, orĭ îmĭ daŭ cheltuelele şi venitulŭ ce perḑŭ, de 3—400 galbenĭ.

Orì ce hîrtie veĭ da să fie în raportŭ cu celle l'alte. De veĭ da vr'o hîrtie Alteţeĭ Salle Aali, addu'ĭ aminte făgăduiala; şi că e neauḑit să se deḑică unŭ guvernŭ.

De e trebuinçă în fine, dă protestŭ la ambasadoriĭ Anglie, Fancieĭ şi Austrieĭ.

Pe când era Vodă în casă la Vizirul, veni şi Al. Ghica Vodă, şi Căliulă mare, M. Bălénul, C. Bălăcénu şi Sc. Russet.

Se'nţelege pentru a intriga. Săraca ţérră!

Amicul teŭ,

N. Pleşoianu.

No. 29.

Epistola Pleşoianuluĭ către Vizirŭ.

Altesse !

En vertu d'un passeport de la Sublime Porte, revêtu des visa de la chancellerie valaque et de l'ambassade autrichienne, et muni d'une lettre de récomandation pour S. E. Ismail Pacha de la part de Votre Altesse, je suis parti pour rentrer dans mon pays, où le mauvais état de mes affaires, occasionné par la mort de plusieurs membres de ma famille, exigeait impérieusement et sans retard ma présence.

Cependant, Son Altesse le prince régnant ne crut pas devoir tolérer ma présence dans le pays, par la raison qu'l n'a eu pour cela aucun ordre du gouvernement impérial ; de la sorte je fus contraint de quitter de nouveau ma famille et mes affaires, et de reprendre le même itinéraire pour retour ner à Constantinople ; c'est à dire de faire quatre fois plus de chemin en passant par Vienne et Triest, que si je revenais par Rouschiouc et Varna.

C'est ainsi, Altesse, qu'indépendamment des frais, je fis inutilement un voyage rude et fatigant au milieu de l'hiver, et perdis un temps précieux à courir les routes.

En exposant ces faits à la connaissance du gouvernement impérıal, je l'ai prié de nouveau de me donner la permission d'entrer dans le pays, et une lettre en conséquence pour S. H. le prince régnant.

Le gouvernement, prenant en considération et ma conduite tranquille et mes sentiments de fidelité, a bien voulu m'accorder cette permission, et m'a donné aussi la lettre demandeé pour le prince, l'invitant à donner des ordres précis à qui de droit pour qu'aucun empêchement ne soit apporté à ma rentrée.

Je pars de nouveau de Smirne avec ma famille, et j'arrive ici, d'où j'envoie à S. A. la lettre dont j'étais munie, jointe

d'une pétition de ma part ; mais malheureusement la décision du Gouvernement impérial n'a par été exécutée.

C'est pourquoi, je viens prier V. A. de vouloir bien m'hon norer d'une lettre pour le Prince, avec la quelle je suis persuadé que je pourrais entrer.

Je me permettrais, Altesse, de rappeler à votre haute connaissance que pendant tout le temps de mon exil, je n'ai jamais importunè V. A. de rien pour ma personne ; et maintenant que dans cette circonstance je mets tout mon espoir en V. A., serait-elle moins généreuse pour moi, Elle qui en à été tant de fois, et pour tous mes compatriotes ?

Je finis, Altesse, avec la convinction que Votre équîté reconnue ne manquera pas à faire justice à ma demande.

J'ai l'honneur d'être avec le plus grand respect.

De Votre Alteste

etc.

N. Pleşoiano.

6/18 Juin. 1855.
Rusciuc.

No. 30.

Stefan Golescu către Pleşoianu

Paris,—Iulie 17—1855
Rue neuve Saint-Augustin, 46.

Scumpul meŭ Pleşoene,

Scrisórea ta ş'a luĭ Tell 'mĭ a produs cea maĭ mare bucurie; cacĭ tăcerea vóstră în treĭ lunĭ de ḑille nu sciam la ce se o reducŭ; aci credém, séŭ maĭ bine a ḑice bănuiam, ca nu cumva se fiţi bolnavĭ; când aflaiŭ de la Grădiştémı Grigorie) că de la Constantinopole îl vestéŭ că Turciĭ începură a se purta mai aspru cu emigraţiĭ; imaginaţia, séŭ perfidia proverbială a Turcilor, îmi arăta pe iubiţiĭ meĭ treĭ călătorĭ închişi în vre o temniçă, pe acelle pustiĭ locurĭ unde nimenĭ n ar maĭ putea să afle nimic despre voĭ; altă dată, mergênd şi maĭ departe, ve vedém prada tilharilorŭ, séŭ chiar a funcţionarilor împarătescĭ

Judeca dera daca în asemenea gindirĭ scrisorile vóstre aŭ fostŭ pentru mine unŭ ce nepreçuitŭ şi mult plăcut.

Descrierea pelerinagiuluĭ vostru m'a interesat fórte (1), şi mult aşi fi dorit să fi fost cu voi. Cine scie póte când vremile vor fi maĭ bune, a maĭ face o a duoa căllătorie maĭ veselă şi mai numerósa, nu ca esilaţĭ, ci ca ómenĭ carĭ, după ce 'şĭ aŭ implinitŭ datoria lor către patrie, aŭ dreptul de a resuffla şi a petrece în călătorii folositóre; căcĭ nimicŭ nu face pe omŭ mai matorŭ, şi cu o judecată maĭ sănătósă, de câtŭ voiagurile, care ne arată monumentele omeniriĭ şi ale Natureĭ, care este învețătorulŭ cellŭ maĭ adevĕrat; căcĭ nu te amăgesce cu o elocuenţă falşă, putredă şi mincinósă, ca a şarlatanilorŭ professori de aḑĭ, pe care, de 'ĭ aĭ crede, suntŭ în stare să'ţĭ denege esistinça.

(1) Căllătoria Pleşoianuluĭ ş'a D. Christofi în Egipetŭ şi în Siria, după cum încredinţéḑă D. Christofi într'o epistolă a sa.

Sperança ce 'mi daĭ că pe la luna luĭ Octombrie o să te îmbrățișeḑŭ, mě umple de bucurie; și vremea o să mi se pară lungă pînă atuncĭ; dér tot o se simțŭ că lipsesce un ce, căcĭ ațĭ plecatŭ treĭ de aci, și precum vědŭ unul numaĭ se va întórce.

Marghiloman s'a întors în Paris, isgonit din Transilvania, și condusŭ pînă la Lipsca cu gendarmĭ.

Aci uniĭ din Românĭ, care aŭ luatŭ parte în Revoluția nóstră, nu maĭ pot fi tolerațĭ în staturile Austrieĭ. Pe Magheru însușĭ l'aŭ silit să plece; se ḑice că s'a dusŭ la Veneția. Nu pricepŭ de ce ne ocolesce așa!

Parisul este acum plinŭ de Bucureștenĭ; pretutindenĭ daĭ cu ochiĭ de dînșiĭ. Mulțĭ tinerĭ aŭ venit ca să studiese.

Cantacuzino, fostul Caimacam, se afla aicĭ; ḑice că este cu noĭ, iar eŭ îl daŭ Draculuĭ, căcĭ cu dînsul se va lovi maĭ bine.

Celle din urmă publicațiĭ a le luĭ Eliade sunt infame prin calomniile, minciunele și scopulŭ la care prin elle va să ajungă. Va veni vremea odată se dea respunsŭ greŭ pentru tóte câte înșiră în memoriele séllе. (1) N'am pe tóte, căcĭ nu le a împărțitŭ de câtŭ numaĭ pe la uniĭ din emigrațĭ; și aceștia chiar le conservă ca nisce documente; póte că unele dintr'ênsele le veĭ găsi pe la Constantinopole. Daca nu veĭ afla acolea Memoriele luĭ despre revoluția nóstră, atuncĭ scrie'mĭ să ți le trimițŭ; însă, ca să ți le pociŭ trimite, trebue să 'mĭ daĭ o adressă a vre unuĭ neguțătorŭ de la Marsilia, care să fie în corespondinçă cu Constantinopolu; căcĭ altminterĭ va fi anevoe.

Se ḑice că ar fi plecat acestŭ omŭ mare (Eliade)—maĭ mare de câtŭ toțĭ Românĭĭ, cacĭ singurŭ a voit binele Națieĭ române, precum ḑice,—pentru Malta, împreuna cu iubița Dumisale Contessă. De acolo ce se va face, Dumneḑeŭ scie; căcĭ aicĭ ar fi ḑisŭ că póte se va duce în America. Ce mare Șarlatan!

---

(1) Negreșit *Memoriele intime*, reproduse în opera cu numele luĭ Rousso, *Suplément à l'histoire de Régnault*.

Şi ce mica şi mârşavă fiinţa! Să 'l ierte toţi, precum l'am iertatŭ eu; căcĭ însuşĭ ş'a săpatŭ grópa.

Dér destul despre dînsul; îlu veĭ judeca şi tu după ce veĭ citi celle din urmă producţiĭ.

Iubituluĭ meŭ Christofi spune'i multe şi multe din parte'mĭ. Ilŭ dorescŭ asemenea. Ca să póta intra în ţérră înainte de 56, nu credŭ. Ce are de gându să facă? Il îmbrăţişeḑŭ frăţesce, ca şi pe tine, scumpul meŭ Pleşoene. [1]

. . . .

Adio!

Amicul teŭ,

St. Golescu.

No. 31.

D. Gr. Grădisténu către Pleşoianu.

Paris. 1/2 Febr. 1851.
26 Rue Dupleot.

Iubite Nae,

Am ḑis că nu voiŭ să vĕ maĭ scriu nimicŭ despre părerea mea în celle lucrate de Eliade; şi voiu sĕ mĕ ţiŭ de cuvîntŭ De nu respund dér la celle ce 'mĭ ḑicĭ în scrisórea ta de la 5 Ianuarie, nu o lua drept impoliteţă din parte'mĭ; ş'apoĭ pentru ce să tot stricăm la hîrtie? Nu veḑĭ, şi nu vĕḑŭ, că nu suntem d'aceeaşĭ părere, şi că ne am scrie şi iar ne am scrie în deşert? Dv. nu criticaţi despre fata luĭ Chiriac, ci despre altele.

Eŭ am ḑis că, afară de fata aceea, în colo appelul este bunŭ; şi tot aşa ḑicŭ şi acum. Dér care este fata luĭ Chiriac? Aci nu ne înţellegem; póte pentru că nu vreţĭ.

Revoluţiile, frate, este adevĕrat, că se facŭ de mulţime; dér ca mulţimea să le pótă face, are séŭ nu trebuinçă de cineva ca să înţeléga ce trebue să faca, când, ce fel, pentru ce? Cată să prepare cine-va spiritele, să arate rĕulŭ lucruluĭ pînă unde merge, de unde vine, cine este causa? Cată să lucreḑe

(1) Originalul la D. Christofi.

alţiĭ maĭ 'nainte de mulţime ca la timpu să fie maĭ compactă, maĭ tare, în una şi aceeaşĭ credinţă ? Nu poţĭ să ḑicĭ că nu. Acum te întrebŭ : eŭ, Domnia ta, Rosset, Bratianu, etc. etc., am lucrat pentru acésta ? Dumnéta şi eu de la cine am învĕţat să ne maĭ uităm şi în lăturı ? Rosset, Bratianu, etc. etc eraŭ cunoscuţĭ de cineva ? Cine este cellı care a lucrat ântêiŭ şi maĭ multŭ ? Pe cine cunoştea ţérra maı multŭ ? Allu cuĭ nume era maĭ cu dragu pronunţat prin popolŭ, prın sate ? Dıcea cineva Grădişténu, etc. etc ? Séu numaı Iliuş, Iliaş, Eliade ? Pînă cândŭ să fim tot orbĭ, şi nisce nimicurĭ să ne orbécă, când începussem a crede că am câştigat vederea ? Să fim smeriţĭ ; să dăm fie căruia allu seu ; şı când ḑice Eliade că a făcutŭ cutare şi cutare, să nu băgăm de séma unde, la ce colónă, la ce rîndŭ ; ci cum, şi ce felu, pentru ce, şı de ce ?

Misterul ce ḑicĭ că iar aı vĕḑutu în scrisórea mea, este pentru că ceea ce aşŭ fi vrut să vĕ scriu nu v'o putém ḑice astfel. V'am dat unŭ alfabetŭ, şi n'aţı vrut să maĭ am şi eu unul, ca să vĕ potŭ scrie maĭ deslușitŭ.

Ce a făcut trimisul Malinescu ? Cum a deslegat chestia naţională ? Cum l'aŭ priimıtŭ ambassadoriĭ ? Ce speranţa cata să aibă ceĭ ce l'au trimıs ? Ceı de la Bı ıssa ce iscal' uıĭ ' aŭ maĭ dat şi luĭ ?

Muscalii aŭ cerut să se maĭ facă proviḑie încă pe doue lunĭ ; prin urmare nu se ducŭ la Aprilie.

Luĭ Solomon 'ĭ a luat regimentulŭ, şı l' u d t luĭ B..... Blăd . ... Pe Solomon l'aŭ făcut adiotant pe Salman şefu d'etat major domnescŭ, pe N. Bibescu comandant allŭ cavaleriei

Ión Brătianu a sosit din *voyage*. Noı meı gem ca racii. Cu al duoilea maĭ multe. (1)

Adio !

Amicul teu,

Grădışténu.

---

(1) Originalul la D. Chrıstofi.

No. 32.

Stefan Golescu către Pleşoianu.

Martie 2.—1857.—Miroménil, 41.

Iubite Nicule,

Am primit scrisórea ta din 21 a trecutului; îţĭ mulţumesc de amicia ta care te face să credi ca între emigraţĭ sunt cel mai buuu, şi prin urmare allesul tĕu; eu insă declin această onóre, pentru că nu am inteliginţa cerută de a cărmui o ţérră. Déca pentru aceasta ar fi destulŭ o inimă patriotică şi buna, nu m'aşi da laturi; dér fiind că cred că aceste doue calitaţi nu sunt destule, de aceea susţinŭ că amiciţia ta pentru mine te inşeala. Tot avem speranţa că vom scăpa de grija de a allege unŭ prinţŭ pamanteanŭ; pană atuncĭ sa ne ocupam de celle ce sunt maĭ grabnice. Voiŭ să vorbescu despre firmanulu pentru alegerea Deputaţilorŭ. In ţérră, ca şi aicĭ este apreciatŭ cum merita. Boliac trebue să'ţĭ fi trimisu o broşura mica asupra acestuĭ firman; de aceea nu'ţĭ vorbescu cu deamăruntul, caci este buna maĭ în tótă intinderea sa. Aceasta broşură este facuta de Boerescu în conlucrare cu Boliac; după ce a tiparito şi a trimis'o, apoĭ a împărţito aici.

Asupra unui puntu maĭ cu denadinsul nu sunt de părerea acestor doi conlucrători. Bibescu, fiind la Stambul, a susţinutŭ, facă cu comissarulu francesŭ, celle următóre:—«Vous ne trouverez pas 17 paysans capables de remplir leur mission». Comisarul i a respunsu:—Nous comptons remuer 800,000 paysans – Là dessus, je vous donne 799,983 imbéciles. —Laissez moi croire que je trouverai 17 hommes *de bon sens;* c'est tout ce que nous leur demandons». Bibescu óre crede în adevĕrŭ ca nu o să se găséscă aceĭ 17 săteni de bunu simţŭ? Nu, neaparat; ci a voit sa dobóre principul; n'a voit să se afle faça într'o cameră cu 17 perechĭ de opincĭ;

iată ce l'a offuscat pe dânsul; apoĭ nu este nenorocire ca chiar în ómeniĭ de la 48 să se găsească, cari să manţie tot aceeaşĭ părere ca Bibescu şi consorţiĭ? Ştiŭ că Eliade a susţinut'o şi o susţine în ţérră; îĭ urmeadă acum Boerescu şi Boliac; apoĭ nu meritam óre ca ţerraniĭ să dea cu pietre în noĭ când vom intra în ţérră? Dumnealor susţinu, ca să'şi apere tesa, că cu regimul de adi ţĕrranii or să fie influinţaţĭ, şi nu o să alleagă din sinulŭ lor pe ceĭ maĭ capabilĭ, ca la 48; dar atuncĭ, care este dovada că tot cu acestŭ regim nu o să fie asemenea influenţaţĭ ca să aleagă pe ceĭ maĭ reĭ din alte classe, ca să represinte drepturile lor? Şi în aceste două alternative, care este adevĕratul Romanu care n'ar dori maĭ bine să védă într'o adunare romană, după atâţia secolĭ, 17 perechĭ de opinci, de cât 17 advocaţi, îmbrăcaţĭ boeresce, şi sprijinindŭ rĕŭ drepturile ţerranilor? Iata ce produce spiritul de partidă! Iată asupra căruĭ puntu din acéstă broşură protestedŭ ca Românu, şi ca unul din ceĭ ce a luat parte la 48. Daca Boliac şi Boerescu n'ar fi voit să aibă gloria că eĭ ceĭ d'ântêiŭ au denunţat defectele coprinse în firman, daca până a nu tipări broşura ar mai fi consultat şi pe alţiĭ, n'ar fi cădut adi în pacatul de a da putere disei lor D-luĭ Bibescu, că ţĕrraniĭ nu sunt în stare să'şĭ apere drepturile lor. Aşa dar, de împărtăşeştĭ ideea mea, scrie pe la cunoştinţele tale din ţérră că broşura aceasta este o apreciaţie individuală, iar nu colectivă; şi că asupra puntuluĭ unde tratédă despre ţĕrranĭ, este greşită; căci partea cea maĭ sănatósă din emigraţie menţine dreptul ca ţĕrraniĭ sa'şî aleaga represintanţi din sînulu lor.

Respunsu prin graiŭ ni s'a dat la hârtia nóstra, cá guvernulŭ francesŭ, chiar în interesul Principatelor, nu trebue sa provoce ellŭ chestia prosciişilor; că aceasta iniţiativă trebue să vie din ţérră; şi că atuncĭ o va susţine. Maică-mea ími scrie de la 16 că de sigur a încredinţat'o cine-va că Vodă Ghica a scris la Constantinopole cerendu intrarea prosciişilor. 'Mi a scrisu asemenea ca o adressa s'ar fi sub-scris la Bucureştĭ, fără distincţie de partidă, şi că s'ar fi dat Caima-

camuluĭ, cerênd întórcerea proscrişilorŭ; dér maică-mea, nescriindu-'mĭ nimicŭ despre aceasta, nu 'mĭ vine să credŭ. Fraţiĭ meĭ încă pînă la 16 nu sosisseră în Bucureştĭ.

Nu credŭ, iubite, că boeriĭ vor fi atâtŭ de proştĭ şi de ticăloşĭ ca să ceară dece miĭ de Turcĭ; nu dóră că n'ar cere dece miĭ de Muscalĭ, dér nu îndrăsnescŭ. Cât despre Turcĭ, mi se pare că, după părerea Porţiĭ, nu maĭ póte conta că are mulţĭ partisanĭ în ţérră; de aceea nicĭ nu'mĭ vine să credŭ că ar fi putut face o asemenea cerere. (1)

Al tĕŭ frate,

Stefan.

No. 33.

Pleşoianu către D. Christofi.

Bucurescĭ, 16 Octombrie 1857.

Iubite Christofi,

Raspund la amândouĕ scrisorile tale de la 12. In adevĕrŭ, Romaniĭ îşĭ împliniră cu multu focŭ missia lor; dér să nu gândeştĭ cá s'a terminatu lucrul; şireţí avem şi în întru Camereĭ şi în afară; şi aceştĭ şireţi prilejurĭ caută că ne încurce, şi sa ne dedicem; pe de alta parte, D.D. Comissarĭ voescŭ să ne intrebe asupra chestiilorŭ interióre, şi cerù ca noĭ să le respundem; prin urmare să ne bage în forme maĭ 'nainte d'a sci noĭ dacă o să ne dea séŭ nu acellea ce am cerut; şi ca să ajungă D,D. Comissarĭ a ne convinge că trebue să le respundem, impiegă fel de fel de argumente; noĭ cu tóte acestea suntem tarĭ în hotărârea nóstră, d'aĭ ruga să ne lase a aştepta hotărârea Congresuluĭ; pe de altă parte, atâtŭ Stirbeĭ câtŭ şi Bibescu, Ghica şi Sturdea, îşĭ grămădescŭ ómenĭ

---

(1) Originalul la D. Christofi.

şi banĭ la Paris spre a concura, pentru ce? pentru patrie? pentru mântuirea şi mărirea eĭ? nu! ci pentru a ajunge la tronul Românieĭ-unite (căcĭ de unire nu ne indoim); şi cu tóte astea şi Bibescu şi Stirbeĭ au iscălitŭ actul uniriĭ şi cele l'alte. Astfelŭ veḑĭ că nu călcăm încă pe florĭ, ci pe spini; sperăm numaĭ în patriotismul Românilor a triumfa, saŭ cel puţin rĕul să nu vie de la noĭ şi prin noĭ. De la a VII şedinţa, Vinerĭ, se lucrésă la memorandu asupra acelor patru punturi, care are să se dea D-lor Comissarĭ; şi credŭ că nu se va termina maĭ curând de 4 séŭ 5 ḑile d'acum înainte. Şi la acestŭ memoarŭ D D. Comissarĭ se amestecă, nu în redacţiune, ci d'a se da în desbaterea classelorŭ, pe urmă sa vie în adunarea generală; şi avem a ne gândi. Fraţiĭ Moldovenĭ cât p'aci eraŭ să intre în chestiile din întru, dar pină aḑĭ credem că n'aŭ intratŭ, şi nicĭ că vor intra.

Dă să citească astă scrisóre D-lui Chiţu, şi să mĕ ierte ca nu le am scrisŭ astă dată, fiind-că n'avuiu nimica însemnatu. M'am bucuratŭ fórte multŭ de patriotismulŭ înflăcăratu al concetăţenilor meĭ, lucru de care nu m'am îndoitu; pociu ḑice cu dreptŭ cuvêntŭ că Craiovenii să potu alătura cu Bucureştenii; cu tóte ca nicĭ un colţu al României unite n'a simţitŭ maĭ puţin bucuria aceasta. (1)

Amicul D-le,

N. Pleşoianu.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 34.

D-na Elisa Pleşoianu către D. Christofi.

Hyères, 24 Ianuariŭ 1859 st. n.

Domnule Christofi,

Am cititŭ cu cea maĭ vie simţire şi plăcere rândurile ce 'mĭ adreseḑi mie. Intr'ânsele vedŭ tótă solicitudinea unuĭ afecţionatu amicu şi frate. Dici să am curagiŭ; crĕd că am aretatu mai multŭ de catu póte aştepta cine-va de la o femee. Dv. nu ştiţi în ce posiţie mè aflu de când sîntŭ aicĭ; cácĭ tóte scrisorile care vĕ scriam trebuia să le citescu şi Pleşoianuluĭ, şi nu vream să ştie câtŭ sîntŭ de mâhnită; caci 'ĭ aşi fi făcut reŭ cu asta. Abia găsiŭ un momentŭ sa'ţĭ scriu scrisórea asta, fără să ştie ellu. Trebue să ştiţĭ, că de două lunĭ nu s'a mai datu jos din patŭ şi că din ḑi în ḑi devine maĭ slabu şi mai neputinciosŭ; în sfarşitŭ de vre o două ḑille 'ĭ a cam lipsitŭ şi pofta de 'mâncare; şi sunt doué nopţĭ de candŭ le petrecŭ pe fotoliu lânga patul luĭ; căci nu pote dormi; ş' cu tóte astea am facut tot ce am pututŭ ca sa nu mĕ vaḑa trista şi cu lacremile în ochĭ, ca să nu'ĭ facu reu; imi pastresu nopţile pentru ca să daŭ cursu dureriĭ melle. Doctorul îmi spune că este intr'o stare fórte gravă, căcĭ plămânulŭ din stinga este mai de tot destrus; dar fiind-ca ĭi rĕmâne plamanul din dreapta fórte sănătosŭ, este speranţă sa scape Vedeţi dér, scumpiĭ meĭ amicĭ, câtă dreptate am sa fiŭ mâhnită! Când mâ gândescŭ că póte să se întâmple vre o nenorocire, ah! Dumneḑeul meŭ! cum sunt singură, fára sa cunoscu pe altŭ cineva de catu pe doctorŭ şi pe spiţer, ce o s' mĕ facu?

Elisa Pleşoianu

26 Ian. 59.

Singura pe pamentŭ! Aséra la 8 ore scumpul nostru Nae 'şi a dat sfirşitul Nu vĕ pot scrie maĭ mult. (1)

Amica Dv,

Elisa Pleşoianu

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 35.

A son excelence Sarim Pacha, gouverneur de Brousse

Excellence,

Vous connaissez dèjà l'état maladif de ma femme et de moi, qui date depuis l'hiver passé, et dont nous avons patiemment et tacitement enduré les maux jusqu'à ce jour.

Mais le nouveau mal dont je suis atteint depuis quelque temps, la nostalgie, accompagnée de palpitations de coeur, nous a réduits au plus affreux désespoir.

Excellence, je crois que Mr. le docteur Mazoki vous l'aura déjà dit qu'il n'y a que le changement d'air et la distraction, que pourrait me procurer le séjour de quelque temps à Constandinople, qui puissent me sauver.

Dans la confiance, qu'aprés avoir şi paternellement contribué à l'assurance de notre existence par les généreux subsides qu'ont été accordés aussi a ma femme par votre bienveillante intervention, vous ne vous refusez pas de contribuer à nous rendre aussi la santé, j'ose encore vous supplier de vouloir bien intercéder à ce que j'aie la permission d'aller passer avec ma famme un ou deux mois à Constantinople.

Sûr, Excellence, que par votre bienveillante médiation, j obtiendrai aussi cette nouvelle grâce que nous sollicitons à geuoux, veuillez agréer le renouvellement de notre reconnaisance infinie, et les hommages respectueux de celui qui a l'honneur d'être,

Excellence,

Votre très humble et tres obeissant serviteur. (1)

1851. *Ioan Negulici.*

---

(1) Conceptulŭ acestei suplice illŭ possedăm noĭ, încredinţatŭ de vĕduva luı Negulicĭ, din preuna cu epistola ce urmesă, şi alte epistole ce se vor publica în broşurele viitóre.

No. 36.

N. Pleşoianu către vĕduva luĭ Negulicĭ

Constandinopole 13/25 Iulie 1851

Dómna mea,

La sosire 'mĭ aici, am priimitŭ scrisórea Dumitale. O! câtŭ m'a întristatŭ, D-na mea! Câtu am simţitŭ de mult nenorocirea ce am găsit într'ensa, nenorocire ce am aflato dupa drumŭ.

Perderea D-luí Negulicĭ, credŭ fórte bine că v'a fost simţitóre, pentru că ne a fostŭ simţitóre şi noĕ. Ţérra a perdut, Dómna mea, în D. Negulicĭ unŭ bunŭ apărătorŭ, unŭ adevĕratŭ fiiŭ; l'a perdut ca s'o ajute la nevoile eĭ, nu l'a perdut insa din memoria sa.

Am destule cuvinte ca să scriŭ multe asupra acestuĭ sujetŭ; durerea însa ce mĕ coprinde orĭ de câte orĭ vorbescŭ de ellŭ, mĕ opresce d'a merge maĭ departe. Da, Dómna mea, vĕ mărturisescŭ în sinceritate, ca am simţitŭ fórte mult; şi nu sunt singur la acéstă simţire.

Ve dau dreptate, D-na mea, să ḑiceţĭ că escĭ nenorocită, după perderea unuĭ aşa de bunŭ bărbatŭ; mângâete cel puçinu ca nu esci singura, ci în companie de atâţia fraţĭ aĭ seĭ, ce împreună cu mama lor nu'l vor perde, pe câtŭ vor trai, din memoria lor.

Vĕ cerŭ permissia sĕ sfîrşescŭ aci; şi sĕ vĕ rogŭ a priimi dechiararea simţimintelor melle de stimă şi amiciţie, eu care am onóre a fi Al D-le frate şi sincer amicŭ. (1)

N. Pleşoianu.

P.S. Am priimit hîrtiele ce 'mí aĭ făcut onórea a le con fia mie.

---

(1) Originalul la D. Christofi — Veḑí şi Epitaful lui Negulici la Notte No III.

No. 37.

Eliade către C. D. Aricescu.

Constandinopole, 1855 Maiŭ $\frac{1}{1}\frac{8}{0}$

Amatul meŭ Domnŭ,

Cu mare mulţumire am ricevut scrisórea D-e din 27 Aprilie. Sunt simţitorŭ la tóte câte 'mĭ scrii, şi 'mi place a crede că escĭ espressia junimei române.

Mulţĭ m'aŭ tratatŭ de ambiţios, şi au avut şi u cuvîntŭ. Sunt maĭ ambiţiosŭ de cât ceea ce me credu. Ambiţia mea n'are marginĭ; ca în locu sá amble ca a altora dupa o vataşie de ţiganĭ, a umblatŭ să caute a domni în inimele junilor, ce îţĭ ducŭ numele pînă în secolii cei mai departaţi; a catat iara să afle adevĕrul, fie în limba, fie in litteratura fie în sciinţe, fie în istorie, *fie in politică*; şi adeverulu este etern' şi pînă voiŭ fi cu dênsul, şi ellŭ cu mine, sunt sigur de eternitate. Apoĭ este ambiţie mai fara margini de câtu acesta? Ea m'a împinsŭ pîna a face reu copiiloru mei, a i lasa saraci lipsiţĭ de tată şi de instrucţia cuvenita la etatea lor Ambiţia a fostŭ mare; nu sciu însă de m'a dusu unde am voitu sa ajungŭ: la adevĕrŭ şi la inima necorumptă a junimii; de voiŭ fi ajunsu la una, am şi pe ceel'altă.

P.S. Te rogŭ, maĭ prescrie'mĭ acelle versuri «Frunḑă verde liliac» şi trimitele la familia mea ca să mi le espedieḑe cu occasiune sigură; pe celle d'antêiŭ le-am uitat în hîrtii la Bucurescĭ. (1)

---

(1) Veḑi acellŭ cântecŭ la Notte, sub Nr. 1

Originalul acesteĭ epistole îl posseda editorulu acestei colecţiuni.

NB.—Acésta epistola a mai fost publicata în *Columna lui Traianŭ* No. 5 din anul 1873

No. 38.

Conceptul unuĭ appelŭ allŭ luĭ Eliade către Românĭ, datŭ luĭ Pleşoianu ca să 'lŭ trimiţă în ţérră ca din partea acestuia. (1)

Oare cine a ḑisŭ că totŭ omulŭ şi tótă naţia merită sórta în care se află; şi adesea m'am gândit daca este unŭ adevĕrŭ acésta, saŭ o espressie eşita fară socotinçă dintr'unŭ necaḑu, seŭ ură séŭ disperaţie; însă din ḑi în ḑi tot se maĭ adeveréḑa acéstă parere.

Grecii, când eraŭ crescuţĭ sub legĭ libere ce producéŭ Leonidi, Temistocli, eroĭ şi învĕţaţi, cetăţenĭ generoşĭ, acei Grecĭ nu merita de catŭ sórta de înflorire în care se afla, pentru că 'şi o pregătea singurĭ.

Când legile începura a fi càlcate în picióre, obiceiurile a se conrumpe, egoismulŭ a cresce, şi a face din fie ce Grecŭ unŭ sfemeatŭ, indifferent la alle patriei, atuncĭ la celle d'ântêiŭ cercărĭ alle vrăjmaşilor, Grecii perdurà patrie, şi libertate, şi luminĭ; şi din vécu în vécŭ, ajunseră în sórta de întunericŭ, robie. depravaţie sórta ce o merita; căcĭ 'şĭ o pregătisseră.

Pînă cându sufferiră acea sórtă, o merita; când se sculară ca unu singurŭ omu, şi ḑisseră cu toţii *morţi séŭ liberĭ* şi ţinură ḑece anĭ lupta, atuncĭ îşĭ creară şi patrie şi libertate; şi sórta în care se afla o merită.

Ce facură Grecii? Unii munciaŭ; şi alţii, espatriaţĭ prin Françа, Germania, Russia, preparaŭ callea prin ajutorul ce le trimitea fraţii lor, ajutorŭ ce se îmmulţia şi însuşĭ de la obolul vĕduveĭ.

Românii gemură în delungŭ sub Fanarioţi, şi glasulŭ luĭ

(1) In capulu acestuĭ conceptŭ, scrisu de Eliad, se citesce aceste cuvinte, scrise de Pleşoianu:

«Acésta 'mĭ a dato D-nu Eliad ca s'o trimit în ţérră ca din partea mea»—Despre dată, trebue să fie din anulŭ 1850.

Vladimirescu îĭ făcură a se deştepta, şi a se scăpa de sórta în care se afla; scăpară de Fanarioţĭ, şi se reconstituiră în domnirea lor; însă sórta atâtŭ li se îmbunătăţi, pe câtŭ a eĭ se gîndiră a o îmbunătăţi. pe câtŭ egoismul făcu pe fie care ...şĭ căta de alle salle numai; pe cândŭ neînvĕţătura şi 5 mil óne de ómenĭ făcu a numaĭ sci cine sunt, ce sunt, cum sunt, ce drepturĭ aŭ ómenii, şi daca sunt eĭ ómenĭ *séŭ* vite? Pînă când aceste întrebări nu 'ĭ deşteptară, eĭ nu avéŭ altă sórtă de câtŭ aceea ce o merita.

Cândŭ se sculară cu toţiĭ ca unŭ singur omŭ, şi mişcarea lor de treĭ lunĭ fu numaĭ ca o serbătóre, din acésta nu trasseră alt de câtŭ sĕ vorbéscă lumea de dînşiĭ; să afle că şi eĭ simtŭ, şi eĭ se gîndescu ca ómeni; nu însă că şi merită a dobîndi ceva; căcĭ tot lucru se cumpără pe preçulŭ seu; şi Dumneḑeŭ nu platesce fie căruia de cât dupa munca sa, dupa faptele salle.

Ceĭ cari se sculară pentru binele ţĕrreĭ, nu fură oamenĭ cari să nu'şĭ aibă fie care o posiţie; şi hotărîră a pierde tot pentru binele publicŭ; a perde pe lângă stare, şi viitorul, de va cere trebuinça. Şi cu adevĕrat perdură tot. Eĭ merită starea séŭ sórta lor; pentru că de vor avea laudă, li se cuvine; de suntŭ nenorociţĭ, iar li se cuvine, căcĭ aŭ vrut a se jertfi pentru *ómenĭ nesimţitorĭ şi ingraţi*, ce ar fi voit să le pice binele de sus, fără ostenélă; séŭ eraŭ mulţumiţĭ ca vermele la rădăcina hrénuluĭ Orĭ în ce sórtă se vor afla aceştĭ emigraţĭ, bună séŭ rea, o merită; însă şi voĭ, fraţilor, orĭ în ce sórtă vĕ veţĭ afla, o meritaţĭ. De simţiţĭ că astfel cum e ţérra nu e bine, şi nu faceţĭ nimicŭ, nu vĕ gândiţĭ nimic, meritaţĭ să vĕ vie şi maĭ rĕŭ.

Greciĭ avură, cum ḑisseiŭ, case, contribuţiĭ, şi sume din sărăcia lor de dispusŭ, pentru orĭ ce cheltuială în binele publicŭ. Binele nu vine curînd, însă vine déca lucrăm bine. Câte nu s'ar putea face daca emigraţiĭ ar avea mijlóce a deştepta tiparulŭ Europeĭ? Astăḑĭ una, mâine alta, pînă ne-ar cunósce lumea, şi pe noĭ şi drepturile nóstre; însă peste 40 inşĭ n'aŭ nicĭ hrana din tóte ḑillele, unde în ţérra lor aveŭ de tóte.

Aceştia ce pot face făra ajutorul Vostru? Eĭ perdură tot pentru voĭ; şi daca voĭ nu scóteţĭ nicĭ din prisosulŭ vostru a face o cassă comună, şi o ţérra întrégă nu va fi în stare a trimite nicĭ câte 100 de galbenĭ pe lună, atuncĭ fiţĭ sigurĭ că Româniĭ nu merită altă sórtă de câtŭ aceea în care se află; şi care le va veni după faptele lor, după simţirea lor, după judecata lor.

Nu e mare lucru, frate; spune la cine te încredĭ, şi aceea altora, să dea şi pentru ţérră, pentru viitorulŭ copiilor lor, ceea ce ar arunca la unŭ câine: căcĭ câte o para pe anŭ de ar da fie ce Român, mult bine li s'ar face în streinâtate. Epoha acésta nu or s'o maĭ aibă curînd; oameniĭ ce aŭ muncit în ţérră pentru dînsa, ce 'şĭ aŭ jertfit tot pentru dînsa, n'or să trăéscâ câtŭ lumea; şi va maĭ trece mult pînă sĕ scóţă ţérra oamenĭ cu acelle cunostinçe, cu acea esperiinçă, cu aceeaşĭ căldură, şi cu aceeaşĭ hotărîre a jertfi tot. Aceştĭ oamenĭ sunt astădi în streinĕtate, acolo de unde pot face bine ţĕrreĭ; cacĭ pot şi a scrie şi a vorbi, şi se pricepŭ şi a lucra maĭ bine Nu'i lăsaţĭ fără mijlóce. Daca nu ca Românĭ, ca ómenĭ, ca creştinĭ, înlesniţi'ĭ. Nu o sĕ vĕ spîndure nimenĭ, căcĭ faceţi bine. Fiţĭ cu minte; nu conspiraţĭ, nu criticaţĭ; ţineţi-vĕ pe drumul legilor; a vĕ teme însă de a face binele, a înlesni nisce ómenĭ ce n'aŭ făcut nicĭ unŭ rĕŭ, ce 'ĭ aţĭ recunoscut voi, 'ĭ a recunoscut Pórta, ce v'a apărat de tóte (nedescifrabil) în care au cadut pradă alte popóre, carĭ n'aŭ eşit din drumul legalŭ, a înlesni asemenea ómenĭ din datorie de frate şi creştinŭ, daca şi de asta vĕ temeţĭ, fiţĭ sigurĭ că este o dreptate dumnedeească ce nu dórme; şi aceea vĕ prepară o sórtă aĭ căria voĭ singurĭ sunteţi făcătorĭ; séŭ veţĭ addormi cu asemenea aşternuturi de indifferinţă, de egoism şi de temeri fără locŭ. ce vĕ preparaţĭ. ([1])

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No 39.

Epistolă a D. Bolliac către Prinçulŭ Napoleon, preşedintele Republiceĭ francese.

Paris, $\frac{14}{26}$ Aprilie 1852.

Monseigneur,

J'ai l'honneur de vous prier de m'accorder une audience particulière, dans laquelle votre Altesse Impériale me permettra de lui exposer quelques considérations d'un haut intérêt, sur la situation véritable de la Roumanie.

Sous le règne de l'Empereur Napoléon, les capitulations concédant à la France le droit de parler en faveur des chrétiens, recevaient leur pleine et entière exécution. La restauration, eu laissant mettre en dehors du Congrès de Vienne, le peuple roumain, sur le quel la Porte n'a qu'un droit de suzeranité, l'a livré de fait à la Russie. Le Gouvernement de 1830, dont les bases étaient aussi faibles que sa durée, a été éphémère; gouvernement sans dignité á l'extéireur, n'a jamais eu le bras assez fort pour relever le drapeau de la France. Les Roumains, Monseigneur, ont foi dans le nom que vous portez; ils espèrent que votre sollicitude s'étendra sur toutes les nations, et sur eux en particulier; et que la Diplomatie française reviendra aux grandes traditions, suivies par des Princes tels que Louis XIV et Napoléon.

Les Valaques descendent des Celtes et des Romains; ils forment une Nation guerrière, gallo-latine, de douze millions d'âmes. Ils sont maitres des Carpathes. Leur pays est protégé par le Danube et par la Mer Noire. L'Empereur Napoléon avait apprécié l'importance topographique d'une contrée qui peut, en cas d'éventualités, servir de rempart et de lévier contre trois Empires. Le sol roumain est fertile, les forêts y sont immenses, et garnies de vieux arbres propres â la Marine; les produits des mines sont précieux et très

variés, elles renferment l'or, le cuivre, le fer, le mercure, le bitume etc. De telles richesses ne sont-elles pas de nature à encourager le développement du commerce français dans les Principautés danubiennes ?

Les Roumains présentent, Prince, un tableau digne d'attention, celui d'un peuple gallo-latin, qui a sa langue, sa littérature, son génie national propre, mais empreint de la civilisation française. La lutte inégale que ce peuple soutient pour repousser les envahissements de la civilisation asiatique du Moscovite, la résistance qu'il a opposée pendant quatre siècles au Turc incivilisable, dont il a émoussé le yatagan, alors menaçant pour l'Europe, ne peuvent manquer de lui gagner les sympathies de votre Altesse Impériale.

L'histoire a constaté, Monseigneur, que quand la France, notre soeur ainée, est dans la prospérité, le bien être renait dans les pays roumains ; que lorsque, au contraire, elle essuie des revers, comme ceux de 1814 et 1815, les mauvais jours reparaissent dans les Principautés danubiennes Chaque fois que la France a été éprouvée, les dilapidations de toute espèce ont ruiné le trésor de l'Etat et le pays, la confiscation et le séquestre ont été rétablis ; le knout des Russes, le cimeterre du Turc, ont pris la place des lois suspendues; Bucarest, ce foyer de la civilisation de l'Europe orientale, cette ville de Palais, citée pour l élégance, la douceur des moeurs, l'hospitalité de ses habitants, pour l'instruction de sa jeunesse élévée à Paris, ou par des instituteurs français, Bucarest s'est voilée, et a pris chaque fois l'aspect d'un camp de barbares. Cette transformation a été si rapide, si subite, si frappante, qu'on ne peut la comparer qu'à celle des grands lacs, dont les eaux claires, aux reflets d'azur, prennent une teinte lugubre, aussitôt que les nuages couvrent le soleil. Le soleil pour nous, Monseigneur, c'est la France.

A l'exception d'une coterie bureaucratique, composée de quelques ambitieux, imposés et soutenus par le Moscovite, il n'y a pas de partis chez les Roumains. Ils sont tous animés d'un même esprit. Le manifeste qu'ils ont adressé à plusieurs

reprises à tous les Cabinets de l'Europe, contient le programme de leur régéneration, basé sur les lois éternelles des sociétés, l'ordre et l'humanité.

Ils demandent l'union des deux Principautés, un Prince étranger de sang latin, le respect des traités, la reconnaissance de la nationalité, des institutions en harmonie avec les besoins du pays, l'amélioration et le développement du bien être de toutes les classes, la supression du servage, enfin l'abolition de la traîte et de l'ésclavage.

Je partage avec mes compatriotes l'espoir que, sous le gouvernement de votre Altesse Impériale, l'action providentielle de la France s'étendra à un peuple gallo-latin, qui se considère comme membre de la famille française; et que le despotisme n'osera plus, comme cela a eu lieu depuis 1815, faire fouler par ses hordes sauvages le sol et les droits de la Roumanie. (1)

Je suis avec respect, Monseigneur,
de votre Altesse Impériale,
le très humble et très obéissant serviteur.
César Bolliac.
5 rue de beau.. Paris

---

(1) Estrasă din *Choix de lettres et mémoires* sur la question roumaine, par M. César Bolliac—1852-1876 Lithog. Goyer, 7. p. Dauphine—Paris.

No. 40.

ÎN NUMELE POPORULUI ROMÂNŬ

DREPTATE-FRĂŢIE

GUVERNUL PROVISORIU ALLU ROMANIEI

Pentru causa sacră la care a luat parte eminentă, şi pentru capacitatea d'a ţine postulŭ de secretarŭ de care avu o imperiósă nevoe, guvernulŭ provisoriŭ numesce secretarŭ allŭ guvernuluĭ pe D. Constandin Romanescu.

Domnu Eliade i va face cunoscut disposiţia guvernuluĭ provisoriŭ.

(Suscrişĭ) Stefan Golescu, Hristian Tell, Ioan Eliade, Gheorghe Magheru, Maior Pleşoianu, Preotul Şapcă.

13 Iunie 1848.

No. 20 — Craiova.

In tabăra regeneraţieĭ (1).

---

(1) Originalul îl possedă D. C. Romanescu. — Acestŭ decretŭ nu figurésă în *Monitorul* dela 48, şi nicĭ în vre o altă fóie din acea epocă.

No. 41.

Rapportul luĭ Dervişŭ Paşa, Comissar otoman în Principate, în privinţa admin straţiunii principeluĭ Stirbei.

Bucureştĭ — Decem. 1854.

Am sositŭ în Bucurescĭ la 13/25 Augustŭ, anulŭ corent. Ştirea viitóreĭ întórcerĭ a Alteţeĭ Sélle Principele Stirbeĭ în România, rĕspíndită în ţérră ca uă nouă nenorocire, produssese uă nemulţumiro generală în classa Boerilorŭ şi în partidulŭ naţional; într'unŭ cuvînt, opposiţia să părea că se întinde în tótă ţérra, şi mare maioritate acelor ce mĕ vedea accusa pe principe de înaltă trădare către Î. Pórtă.

Impressiunea acesteĭ stărĭ de irritaţiune în care aflam spiritile a fostŭ atâtŭ de adâncă assupră 'mĭ, în câtŭ am credut unŭ moment că sprijinul forçelor militare ar fi neapărat trebuinciosŭ spre a manţine ordinea publică la sosirea Alteţeĭ Sélle; măsură cu atâtŭ maĭ tristă şi regretabilă pentru ţérră, că, de la retragerea Ruşilor, ţérra se bucura d'uă linişte desĕvîrşită, sub egida armateĭ imperiale a Augustuluĭ meŭ Suveranŭ.

Capetele d'accusaţie contra Prinçuluĭ Ştirbeĭ se pot resuma astfelŭ :

Nesuppunere sistematică către guvernulŭ Maiestăţiĭ Sélle Imperiale Sultanul ; simpatie întrégă pentru Russia, şi trădarea tutor intereselor tĕrreĭ în favórea politiceĭ cotropitóre a acesteĭ din urmă puterĭ, printr'un sistemŭ de delapidare a financelor publice. şi de corrupţiune imitată (puisée) din scóla curatŭ ruséscă.

Am împărţitŭ dérŭ lucrarea mea în douĕ părţĭ : politică şi administrativă.

PARTEA POLITICA

Este ştiut ca guvernul Majestăţiĭ Sélle Sultanuluĭ a aflatŭ, dintr'uă epistolă a prinçuluĭ Ghica al Moldoveĭ, cu data din $\frac{25 \text{ Iuniŭ}}{7 \text{ Iuliŭ}}$ 1853, că Impăratul Russieĭ invitasse pe ceĭ douĭ prinçĭ a întrerupe relaţiile lor cu Sublima Pórtă, şi a înceta trimiterea tributuluĭ. Alteţa Sa Reşid Paşa, prin epistola sea de la 25 Iunie, transmisse principeluĭ ordinul Sublimeĭ Porţí d'a părăsi Moldavia, fiind că Russia atacasse prin acestŭ actŭ arbitrariŭ sistemul Principatelor în basele sélle; şi fiindŭ că essersiciul autorităţiĭ legitime devenea impossibilŭ în acea stare de lucrurĭ. Alteţa Sa avussese îngrijirea d'a adăoga încă că, în caḑul cândŭ Prinçipele n'ar voi a se supune acestuĭ ordin, Sublima Pórtă va lua măsurele cuviinciόse ce i le dicta interesele şi drepturile sélle.

Asupra acestuĭ ordinŭ, Principele Ştirbei convocă Divanulŭ Ad-hoc, sub numirea de Adunarea generală; şi adăogând la membriĭ permanenţĭ un Mitropolit şi pe Episcopiĭ de Buzĕŭ, de Rămnicŭ şi de Argeşŭ, făcu un rĕspunsŭ Sublimeĭ Porţĭ prin care ḑicea că acéstă Adunare rógă pe Prinçipe printr'uă adressă a nu părăsi ţérra, în imprejurările critice în care se afla atuncĭ; şi ceru nouĕ instrucţiunĭ.

Aicĭ opinia publică accusă pe Principe că a surprinsŭ în acéstă circumstanţă religia guvernuluĭ otomanŭ, pentru interesulŭ seŭ personal, şi în interesulŭ Russieĭ, comiţĕnd prin urmare un actŭ de înaltă trădare.

Divanul ad-hoc a fost convocat, nu în urmarea uneí dorinţe esprimată liber din partea maiorităţiĭ Boerilorŭ, ci numaĭ prin instigarea consuluĭ Russieĭ, în înţelegere cu Principele; şi că adressa acesteĭ Adunărĭ presintată Porţiĭ, ar fi fostŭ preparată maĭ din 'nainte prin influinţa directă şi consiliile aceluiaşĭ consul, şi impusă Adunăriĭ pentru a o subscrie.

Cercetările melle asupra acestuĭ obiectŭ sĕ resumă astfelŭ:

La 2 August, D. Colcqoum (consulu englesŭ) dete official principeluĭ scrisórea Alteţeĭ Sélle Reşid-Paşa; şi priimi, ca şi colegul seŭ consulul frances, promissiunea verbală că se va sup-

pune ordinuluĭ Sublimeĭ Porţĭ, şi că va părăsi ţérra în 3 ḑille. Intr'adevĕr, după câteva ḑille principele făcea pregătirile de plecare; bagajul seŭ era gàta, şi caiĭ de poşte comandaţĭ. După părerea unora, acésta nu era de câtŭ uă prefăcĕtorie.

Fiindŭ că D. Colcqoum stăruia sĕ aibă un rĕspunsŭ înscrisŭ, la 7 August séra principele trimisse însfîrşit pe secretariu seŭ a'ĭ anunţa că nu póte părăsi ţérra, fiind că Boeriĭ se oppunŭ la plecarea sa, şi fiind că Divanul are a fi convocat spre a delibera asupra acestuĭ obiectŭ.

La 9 August Divanul se adună, într'unŭ mod estraordinar; şi presintă principeluĭ uă adressă subscrisă prin care 'l ruga sĕ rămâie în ţérră (1).

Tóte informaţiile luate din sorginte maĭ multŭ saŭ maĭ puçin demne de credinţă, se unescŭ asupra acestuĭ punct, adică: că convocarea acestuĭ Divan a fostŭ în realitate (au fond), resultatulŭ instigărilorŭ principeluĭ şi al consiliilor consuluĭ rusescŭ ; şi că adressa a fostŭ preparată maĭ din'ainte de secretarul de Statŭ, Iónnŭ Manu, şi impusă Adunăriĭ. Din ceea ce urmésă, se va vedea până la ce puntŭ acéstă assertiune este întemeiată.

Unul din membriĭ Divanuluĭ a declarat ceea ce urméză : «Divanul, ḑice el, a fostŭ convocatŭ a provoca opinia sa asupra circumstançeĭ de façă. Cu câte-va ḑille înainte de reunirea Divanuluĭ, D. Iónid, care nu era deprinsŭ a mĕ visita, sĕ înfăcişésă la mine, şi 'mĭ spune că consulul russŭ voeşce ca adressa sĕ fie adoptată de Divan; căcĭ alt-fel refusul ar avea grave consecinţe pentru membriĭ seĭ.

»In şedinţa aceea uă comissiune fu numită a redacta adressa într'uă cameră deosebită. Iónŭ Manu citi conceptulŭ adresseĭ preparatŭ maĭ din'nainte.

„Ni se observă că e de prisos a se face menţiune în adressă de curtea protectriţă ; dar D. Manu rĕspunse că nu trebue nimicŭ schimbat în redacţiunea acelleĭ adresse, făcută de dănsul în înţelegere cu consulul rusescŭ ; şi că trebue a ad-

(1) Veḑĭ Anexa Lit. A, pag. 123, şi Lit. B, pag. 125.

duce aminte Turcilor că nu sunt singurĭ a decide despre sórta nóstra.

«Regulamentul organicŭ prescrie că, daca maioritatea acceptă uă propositiune, minoritatea trebue să o subscrie şi dânsa din-preună cu toţĭ ceĭ lalţĭ membriĭ.»

Conceptul luĭ Iancu Manu, despre care vorbesce acéstă declaratie, essistă; şi e scrisŭ chiar de mâna sa.

Un alt membru din ceĭ maĭ eminenţĭ aĭ Divanuluĭ 'mĭ a declarat:

«Am fostŭ invitatŭ sĕ assist la desbaterile Divanuluĭ. N'am audit nicĭ uă desbatere assupra aceşteĭ împrejurărĭ. Tótă Adunarea a subscrisŭ adressa într'o tristă tăcere; şi eŭ amŭ urmatŭ essemplul colegilor meĭ.»

Un al treilea membru, nu maĭ puţin de credinţă, a făcutŭ următórea depositiune:

«Divanul a fostŭ convocatu estraordinarŭ, dicea prinçipele, spre a fi consultatŭ ce era de făcut în împrejurarea de façiă.

«Secretarul de Statŭ citi scrisórea Alteţeĭ Sélle Reşid-Paşa; şi preşedintele consiliuluĭ invită pe membrii Divanuluĭ a face uă adressă către Principe, spre a'lŭ ruga sĕ nu părăséscă ţérra; şi însemnă maĭ mulţĭ membriĭ pentru redactarea acelleĭ adresse

«Am aflatŭ în urmă că conceptul acelleĭ adresse era făcut maĭ din 'nainte, şi addusŭ de secretarul Statuluĭ în sînulŭ accellei comissiunĭ de poruncială.»

Unŭ allŭ patrulea membru, cu uă înaltă posiţiune (très haut placé), îmĭ spusse ceea ce urmédă:

«Cu câte-va dille înaintea întruniriĭ Divanuluĭ, Iancu Manu se presintă la mine, angajându-mĕ a ruga pe principe a nu părăsi ţérră.

«Preşedintele Consiliuluĭ Miniştrilor a invitatŭ Adunarea ca sĕ votede uă adressă Principeluĭ, ca sĕ rămîie în ţérră. Atuncĭ uă comissiune fu numită pentru redactarea acesteĭ adresseĭ într'uă cameră deosebită; si apoĭ noĭ toţĭ am suscriso, fără nicĭ uă altă procedură.»

Trecŭ acum la alte împrejurărĭ, care aŭ precedatŭ şi aŭ urmatŭ occupaţiunea ruséscă.

Se accusă principele că tot d'auna a întreţinut relaţiunĭ confidenţiale cu Russia, şi că a pădit tăcere către Sublima Pótă

despre pregătirile de invasiune, când el avea cunoştinţă cu mult maĭ 'nainte despre trecerea Prutuluĭ de către armata ruséscă.

Acéstă accusaţiune, care e fórte gravă, are nevoe a fi bine dovedită. Daca într'adevĕr uă assemenea corespondinţă esistă, este maĭ cu neputinţă a o posseda (la saisir), maĭ alesŭ într' un timpŭ aşa de scurt.

Se afirmă că, către finele luneĭ luĭ Noembre 1852, Principele priimisse uă epistolă confidenţială de la generalul Niépocoutcky, care'lŭ înştiinţa despre pregătirile Russieĭ pentru uă occupaţie în curênd a Principatuluĭ. Consulul Anglieĭ şi al Franciei aŭ audĭtŭ şi eĭ vorbind de acéstă scrisóre, dér cu multŭ maĭ târdiă.

Este un faptŭ siguru că la începutulu anuluĭ 1853, intre Martie şi Aprilie, sgomotul uneĭ occupaţiunĭ a ţĕrreĭ de către Ruşĭ se lăţisse tare în Bucureştĭ.

Maĭ tótă lumea era convinsă de acésta, afară de Principe, care, până la trecerea Prutuluĭ, assigura că nu crede nimicu.

Uă persónă bine informată 'mĭ a spusŭ că la acea epocă D. Sima din Vienna trimissese la Bucurescĭ uă scrisóre a Conteluĭ Orlof, cu următórea adressă:

«Escelenţieĭ Sélle Generaluluĭ Rudiger, comandantulŭ trupelor rusescĭ în Valahia.»

Se dice că acéstă funcţiune fusesse într'adevĕr încredinţată un minut acestuĭ generalŭ.

Se maĭ dice încă că consulul Russieĭ ar fi adressat la acea epocă uă cerere officială Ministeruluĭ de interne spre a constata preţul furagelorŭ.

N'am pututŭ verifica acéstă circumstanţă; este însă de notorietate publică că palatulŭ era a fi occupatŭ de principele Paskevich.

Către mijlocul luĭ Mai, D-lŭ Khaltchinski se dusse în Bessarabia lângă Principele Gortcheakoff.

Se acusă Principele că cu acésta occasiune ar fi scris luĭ Gortcheakoff uă scrisóre confidenţială, spre a'l informa despre pregătirile Turcieĭ pe ţĕrmul drept al Dunăriĭ; cum şi de măsurele luate deja în Valahia pentru priimirea Ruşilorŭ.

Nu potŭ afirma acestŭ faptŭ, neavêndŭ în sprijinul seu ca

probe de câtŭ assigurărĭ verbale; dér voiŭ face menţiune de uă circumstanţă importantă.

Cu câtva înaintea treceriĭ Prutuluĭ, D. Poujad, ducênduse la principe, l'a întrebat, în mod official, cum înţelegea a concilia datoriile sélle către Pórta Otomană cu obligaţiile sélle către Curtea de la St. Petersburg? Principele la acéstă întrebare a păḑit uă tăcere absolută.

Am cititŭ coppia corespondinţeĭ officiale din Iuniŭ dintre Principele Stirbeĭ cu principele Gortcheacoff la Kiseneff.

Generalulŭ russŭ informésă pe Principe despre viitórea occupare a Principatelor, ş'adaogă că consulul russŭ a avut missiunea a iniţia pe Principe despre motivele ce aŭ determinat pe Impĕratul a occupa aceste ţĕrrĭ.

Principele în respunsulŭ seŭ assigură pe generalulŭ russŭ că autorităţile din ţérră vor da tot concursulŭ possibilŭ trupelor imperiale, şi termină esprimându'şĭ nerăbdarea sa d'alŭ assigura şi prin graiŭ despre devotamentul seŭ pentru serviciulŭ Impĕratuluĭ.

Pe lângă copiile acesteĭ corespondinţe, se află şi offisulŭ principeluĭ către Consiliul administrativŭ, No. 1114 din 11 Iuniŭ 1853, spre a lua mĕsurele necessariĭ pentru trebuinçele oştiriĭ rusescĭ, cum şi a Notteĭ comunicată de autorităţile rusescĭ relativ la modulŭ de approvisionare.

Nu şciŭ daca Principele a făcut la timpŭ S. Porţĭ cunoscut acéstă comunicare.

La sosĭrea avangardeĭ rusescĭ, sub comanda generaluluĭ Anrep, uă comissiune officială de Miniştriĭ a fost trimisă la frontieră spre a felicita armata de invasiune.

Ginerile Principeluĭ, D. Plagino, atuncĭ prefectŭ allŭ poliţieĭ, pusse a se face un immensŭ cortŭ (tente) triumfalŭ la Colintina. Boierii priimiră ordinŭ a se duce acolo în uniformă, spre a priimi pe Ruşĭ. Mitropolitulŭ cu clerulŭ seŭ, în costume sacerdotale, stropia cu aiasmă regimentele la trecerea lor.

Maĭ târḑiŭ Gg. Manu a fostŭ trimisŭ în Grecia cu missiune. Vanghele Zappa plătia şi trimitea pe façă emissarĭ în Turcia, spre a o revoluţiona.

Cât pentru corpul Stavroforilor, de care se vorbesce, n'a fostŭ organisatŭ de cât după plecarea Principeluĭ, de un comitatŭ compusŭ de Plagino, ginerile prınçuluĭ, Arsake, V. Zappa şi Schina, consululŭ Grecieĭ.

Când în fine I Pórtă declară resbelulŭ, Principele, se ḑice, a adressat consiliuluĭ de miniştriĭ unŭ offisŭ cerêndu'ĭ a face sĕ ia parte şi ţérra (s'associer) la mĕsurele defensive alle Russieĭ pe Dunăre.

Numaĭ uă circulară am vĕḑut a departamentuluĭ de interne. adressată din ordinul prinçuluĭ către prefecturele dupe marginea Dunăriĭ, cu data din 11 Octombre 1853 ; şi în care se ḑice :

«Că prefectura, în înţelegere cu D. D. Comandanţĭ de la Punturile respective, va face cunoscutŭ grăniçerilorŭ în activitate ca, în caḑŭ de ınvasiune din partea Turcilorŭ de ceielaltă parte a Dunăriĭ, eĭ sĕ se tragă, luândŭ armele cu dânşiĭ, şi păstrăndule bine. Câtŭ pentru ceĭlalţĭ Grănıçarĭ, aleşĭ şi desemnaţĭ a împlini acestŭ serviciŭ, şi care se află pe la cassele lorŭ, sĕ li sĕ facă cunoscutŭ, prin mıjlóce mesteşugıte (habilement calculés] în caḑŭ de trecerea Dunăriĭ de către Turcĭ, ca sĕ se ducă toţĭ armaţĭ la reşedinţa Sub-Prefectureĭ locale, spre a împlini acolo sarcina impusă lor de serviçiul admınistrativŭ.»

Acéstă circulară e suscrisă de Ioanıd.

Sângele românescŭ curgea deja în atacurıle din avan posturĭ alle pichetelor dupe marginea Dunăriĭ, pe cândŭ Principele Stirbeĭ se află încă în capulŭ administraţiuniĭ Valahieĭ.

Principele n'a plecat într'adevĕr de câtŭ la $^{16}|_{28}$ Oct., după lupta de la Isakcea, după ce 'şĭ a regulat trebıle, şi a luat din Vistierie cel din urmă trimestru pe anulŭ 1853. adică treĭ lunĭ înainte din lista civilă,

El ia drumul spre Giurgiu; dér se întórce dupŏ câte-va ore înapoĭ, şi sĕ îndreptésă pe uscat către Vienna.

Se pretinde că înaintea plecăriĭ sélle scrisesse uă epistolă conteluĭ Nesselrode, cerêndu'ĭ uă subvenţiune.

Am vĕḑut numaĭ coppia unuĭ offisŭ către Consiliulŭ administrativŭ, cu dată din $^{5}/_{17}$ Decembrie 1853 în care se ḑice că Impĕratulŭ Russieĭ, în vederea posiţiuniĭ celor duoĭ Gospo-

darĭ demissionaţĭ, a găsit de cuviinţă a le accorda, cu titlu de subvenţiune, uă parte din lista civilă ; prin urmare cabinetulŭ imperial russescŭ dăruesce princepeluĭ Stirbeĭ câte 1000 galbenĭ pe lună, cu începere de la 1 Ianuarie 1854. [1]

Acestŭ offisŭ e suscrisŭ de Gen. Budberg. [2].

[subscrisŭ] *Dervische.*

No. 42.

ANEXE

Lit. A.

Rapportul Divanuluĭ ad-hoc către Prinçulŭ Stirbei, de la 28 Iuliŭ 1853, No. 7.

Adunarea Divanuluĭ, convocată în virtutea offisuluĭ Măriеĭ Télle No. 1311, a vĕḑut, cu cea maĭ vie întristare, invitarea ce Vi s'a făcutŭ, prin depeşea Alteţeĭ sélle Reşid Paşa, d'a părăsi ţérra în mijloculŭ gravelor împrejurărĭ în care se află

Aceste împrejurărĭ, Măria Ta, reclamă cu atâtŭ maĭ multŭ presinţa Măriеĭ Talle în capul guvernuluĭ, că depărtarea Sa ar produce neapărat paralisie şi desorganisare în administraţie.

Pătrunsŭ de aceste consideraţiĭ, Divanulŭ ad-hoc, organ *credinciosŭ* al dorinţelor ţĕrreĭ, crede a împlini uă sacră datorie grăbinduse a adressa Măriеĭ Talle ferbintea sa rugăciune ca, pentru binele ţĕrreĭ, sĕ nu părăsésсă cârma statuluĭ într' un moment când el are nevoe maĭ mult de câtŭ tot dauna de înţelépta şi înteliginta direcţiune despre care aţĭ datŭ probe stălucite.

---

(1) Acea sumă a refusat'o Stirbei, cu offisul seŭ din Vienna, de la *31 Ian.* 1854 către consiliulŭ administrativŭ straordinarŭ, dăruind'o în folosul Statului.

(2) Acestŭ actŭ importantŭ, din preună cu anexele, şi alte acte relative la cestiune, mi s'a comunicat de D. Nicolae Creţulescu, la 1870.

Divanul ad-hoc este convinsŭ, Măria Ta, că Inalta Pórtă a căria mărinimie şi bunăvoinţă catre poporul românŭ nu s'a desminţit nicĭ uă dată, va bine voi a lua în consideraţie motivele imperióse ce 'lŭ silesc a adressa cu stăruinţa Măriei Talle acéstă smerită rugăciune, ca s'o deppuneţĭ la piciórele Tronuluĭ M Sale Sultanuluĭ,

Divanul speră că Înalta Pórtă nu va vedea în acéstă măssură de câtŭ împlinirea datorieĭ ce ne este impusă, d'a conlucra pentru binele publicŭ, pe care Maiestatea Sa Sultanul l'a avut totŭ dauna în vedere, şi care este singurul şi nestrămutatulŭ scopŭ al solicitudiniĭ cellor două Inalte Curţĭ, Suzerană şi Protectriţă.

[suscrişĭ] Mitropolitul Nifon.
Episcopul Rômniculuĭ, Calinic.
» Buzĕuluĭ, Filotei.
» Argeşuluĭ, Climent.
Başŭ-Boerŭ Banul Gg. Filipescu.
Banul Const. Gr. Ghica.
Vornicul Constandin Herescu.
» Emanoil Arghiropolu.
Logofătul Dimitrie Rallet.
» Grigorie Grădiştĕnu.
» Ión Filipescu.
» Ión Manu.
» Ioan Bibescu.
» Ioan Golescu.
» Ioan Câmpinénu.
» Scarlat Bărcănescu.
» Dimitrie Bibescu.
» Ioan Oteteleşeanu.
» Grigorie Obedénu,
» Dimitrie Fălcoianu.
Postelnicu Ioan Alex. Filipescu.
Aga Petre Obedénu.
» Dimitrie Ioanid,

LIT. B.

A son Altesse Mehemet Kurprestti Pacha, chargé du Grand Visirat.

Altesse !

Le sened de Balta-Liman, qui a suspendu les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, a voulu (dans l'article II) suspendre toute action politique d'un corps représentatif dans ce pays, en confiant à un conseil dit divan ad-hoc les fonctions déliberatives de l'ancienne assemblée, et en ne lui attribuant que l'assitte des impôts et l'examen du budget de loi, que le gouvernement lui soumettrait.

Le président de ce Divan ad-hoc était appelé à veiller à ce que ce corps consultatif ne s'écartât point des limites que la Sublime Porte venait de lui tracer, dans sa haute sagesse.

Il y a déjà eu un précédent où ce corps a franchi les bornes de sa mission : ce fut l'adresse du 28 juillet 1853, qui invita l'Hospodar à ne point obéir à l'ordre de la Sublime Porte, qui lui ordonnait de quitter le pays.

Aujourd'hui encore ce corps consultatif vient de sortir de nouveau des limites de ses attributions.

Avant de clôre sa session pour l'exercice de 1855, le divan ad-hoc a accepté, sans discussion, une adresse louangeuse décernée à l'Hospodar, proposée par le même membre qui fut le redacteur de l'adresse de 1853. [1]

On y fait parler, au nom de la nation, le divan qui en appelle au jugement de la postérité ; et par un esprit d'adulation, interprète la nature de tous les actes de l'administration de l'Hospodar, de façon à faire croire qu'ils ont assuré à jamais la prospérité du pays. Il y a jusqu'à des allusions politiques, tendant à insinuer que l'Hospodar actuel devrait

(1) **Ioan Manu.**

défendre les institutions de la patrie, institutions qui, nous l'éspérons, seront légitimement défendues par notre auguste suzerain.

La responsabilité de cet acte, qui s'écarte manifestement de la compétence de ce corps consultatif, pourrait retomber sur moi, comme président de droit du divan ad-hoc.

La Sublime-Porte ne peut reconnaitre légalement que moi, comme exerçant les fonctions de président du divan, avec tout le poids de là responsabilité qui lui incombe : car les ordres que le gouvernement imperial a donnés pour la mise en exécution du Séned de Balta-Liman, ont statué, expréssement, par l'office hospodaral, du 17 mars 1850, No. 327, sous No. 2, que :

«Le divan sera sous la présidence du boyard le plus grand «et le plus ancien en rang.»

Ce n'est que dans le cas où le divan serait appelé à opiner sur des affaires ecclésiastiques, que la présidence [d'après No. 3 de l'office cité] devait être dévolue au métropolitain.

Bien que l'Hospodar ait cru pouvoir dévier de cette disposition expresse dela S. Porte, après la mort du Bach-Boyard George Philippesco, et dès la convocation du nouveau divan en 1854, j'ai passé outre, par considération pour la position du vénérable chef de notre Eglise, appelé arbitrairement par l'Hospodar à me remplacer.

Mais les circonstances actuelles m'imposent le devoir de décliner devant Votre-Altesse toute responsabilité de l'initiative prise par le divan ad-hoc, et qui pourrait m'être imputé en ma qualité de président, appelé de droit à ces fonctions, par la volonté suprême du gouvernement impérial.

J'ai du refuser même de signer cette adresse en ma qualité de membre du divan ; et j'ai dû resister aux instances de S. E. le métropolitain, qui à titre de président *de facto* du divan ad-hoc, me pressait de suivre son exemple.

J'ai cru que ma conscience et ma dignité personnelle ne me permettaient point de signer un pareil acte, que je consi-

dère comme illégal dans la forme, et comme spécieux dans le fond, et ne tendant à rien moins, dans les circonstances présentes, qu'à en imposer sur le véritable état du pays et sur les maux dont il souffre.

Plus que tout autre, en ma qualité de premier boyard et de président de droit de ce corps, qui s'est écarté de ses devoirs, je suis appelé à protester ici devant votre Altesse contre l'illégalite flagante de cette adresse.

Je proteste, en ma qualitè de Valaque et de sujet fidèle de la Sublime Porte, contre l'assertion que cette opinion, émise par une assemblée incompétente, représente l'opiniou de la nation. Je proteste même contre la supposition que cette adresse, *imposée* au divan ad-hoc soit l'expresion vraie des sentiments des membres qui y siègent. Pour appuyer cette dernière assertion, je n'ai qu'à me référer au fait que l'adresse en question porte la signature d'un des premiers ministres, qui, à la connaissance de Votre Altesse, a signé, il y a quelques mois, le mémoire de nos justes griefs contre l'administration actuelle, adressé à S. A. le Grand-Vizir, mémoire qui porte, en tous points, diamétralement le contraire de chaque paragraphe de l'adresse du divan ad-hoc.

Votre Altesse daignera ne voir dans la présente protestation que le sentiment de la conscience de mes devoirs.

. . . .

Que Votre Altesse daigne peser le poids et la valeur de la voix d'un homme consciencieux et désintéréssé, qui ne veut être, avant tout, que bon Valaque et sujet dévoué de son Suzerain.

Je suis, avec le plus profond respect,

Banul *C. Gr. Ghica.* (1)

Bucarest, 1|13 Mars 1856.

---

(1) Comunicatŭ tot de D. N. Creţulescu. — E de interesulŭ moştenitorilor luĭ Stirbei a publica respunsulŭ acestuia la rapportul lui Dervişu Paşa.

No. 43.

LISTA

De operile şi diarele, române şi streine, ce potŭ servi la ISTORIA REVOLUŢIUNIĬ ROMÂNE de la 1848, la administraţia dela Balta-Liman şi la chestiunea Uniriĭ Principatelor dunărene

OPERE

Le protectorat du Czar, par J. R. (Eliade) Paris—1850.

Souvenirs et impressions d'un proscrit, par J. Heliade Rădulescu, Paris—1850.

Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine, ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu, Paris—1851.

Romania viitóre, de maĭ mulţĭ emigraţĭ.—Paris,—1850.

Republica română, idem Paris,—1851. (1)

Question économique des Principautés danubiennes, par N. Balcescu—Paris, 1850.

Dernière occupation des Principautés danubiennes par la Russie, par G. Chainoi (Ion Ghica) Paris, 1853.

De l'abolition du servage dans les Principautés danubiennes, par Al. G. Golesco.—Paris, 1856.

Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine, 1852—1856, par César Bolliac, lith. Goyer 7. p. Daupline, — Paris.

Mémoire justificatif de la Révolution roumaine du $^{11}/_{23}$ Juin 1848—Paris, 1850, (de Capiĭ mişcăriĭ de la 48.)

Epistole către Priçulŭ Ştirbeĭ, de C. A Rosetti, 1850 şi 1851 Paris.

Epistole şi acte alle ómenilor mişcăriĭ române de la 1848, de Eliade.—Paris, 1851.

Principautés danubiennes (M-de Rosetti) par J. Michelet—Paris, 1853.

---

(1) Maĭ e uă broşura cu acellaşŭ titlu, în care se demască politica Russieĭ, de C. A. Rosetti,—Bruxelles, 1853.

Appelŭ la tóte partidele, de C. Rosetti.—Paris. 1850.

Histoire politique et sociale des Principautés danubiennes, par Elias Régnault—Paris, 1855.

Suite ou Suplément à l'histoire des Principautés danubiennes par Règnault,—par N. Rousso.— Bruxelles, 1855.

Istoria Dacieĭ superióre, de Papiu Ilarian, 1849.

Transilvania în faça pretenţiunilor Ungarieĭ, de Papiu Ilarian—Bucurescĭ, 1861. (1)

Mystères diplomatiques aux bords du Danube, par Elias Régnault.

Mémoires pour servir à l'histoire de la Roumanie (topographie) par César Bolliac—Paris, 1855.

Proteste contre la convention conclue à Balta-Liman, à l'Assemblée législative de la République française, par le comité démocratique roumain.—Paris, 1849.

Résurection des peuples.—La Roumanie renaissante, par J. Heliade Rădulescu, avec un précis de ses annales et de sa dernière révolution, par Sebastien Rhéal (Sebast. Gayet)—Paris, 1850.

Lettres hongro-roumaines, par Dem. Bratiano.—Paris, 1851.

Réponse à la circulaire de la Porte Ottomane, présentée le 13 Juillet 1856, par G. Maghero,—Constantinople, 22 Oct. 1856 (lithographiat).

Turquie et Russie, en réponse à la Lettre d'un anonyme, par I. A. Vaillant—Paris, 1854.

Voyage en Orient, ou théatre de la Guerre (Considérations sur les Principautés danubiennes), par J. N Meunier—Bruxelles, 1854.

La Turquie et la Russie en 1854, par M... X... Paris, 1854.

La politique de la Russie et les Principautés danubiennes, par le général comte de Fiquelmont—Paris, 1854.

Mémoire sur l'empire d'Autriche dans la question d'Orient, par J. C. Bratiano—Paris 1855. (2)

---

(1) Acéstă operă conţine şi duoĭ articolĭ aĭ D. Dum. Brătianu, ca respuns la asserţiunele neesacte alle ungurului Irany despre Românĭ.

(2) Publicat şi în *Românul* No. 125—136 din 1859.

L'empire c'est la paix (sur la question d'Orient, et particulièrement des Principautés) par J. A. Vaillant.—Paris, 1856

Appel au congrès en faveur des Roumains, par Edmond Tèxier.—Paris, 1856.

La Roumanie après le traité de Paris, par V. Boeresco—Paris, 1856.

Mémoire et observations de son Altesse Sérénissime le prince régnant de Moldavie, Gr. A Ghica, sur le protocole des conférences de Constantinople, et envoyés au Congrès de Paris—Paris, 1856.

Querre d'Orient, par Eugène Jouve, rédacteur du *Courier de Lyon*—Paris, 1855.

La Valachie depuis 1830 jusqu'à 1855, par Ganesco (ou plutôt par Théo)—Bruxelles, 1855.

Avenir de la Valachie, par G. Ganesco (Théo)—Paris, 1856

Lettres sur les Principautés, dédiées à Mr. le chevalier Vegezzi Ruscala—Génève, 1858. (1)

La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses efforts et de ses voeux, par Paul Bataillard—Paris, 1856 (după *Revue de Paris* de la 1 Iul. pag. 416).

L'Autriche, la Turquie et les Moldovalaques, par B... (Bolintinéno)—Paris, 1856.

Biografia oamenilor marĭ scrisă de unŭ om micŭ (Valentinénu)—Paris, 1859.

L'Autriche dans les Principautés danubiennes—Paris, 1859 (Librairie de Napoleon Chaix et C-nie).

O aruncătură de ochĭ asupra administrațiuniĭ Valahieĭ de la 1849—1855, de un Român (Gr. Gănescu) (2) Praga—1854.

Starea în care se afla administrația și funcțiile publice în Romania la Iulie 1856 (respunsul luĭ Stirbeĭ la **o aruncătură de ochĭ**).

La question d'Orient devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1854.

---

(1) Se attribue D. Joan Balăcénu.

(2) Uniĭ attribue și acéstă operă tot luĭ Théo, fost professorŭ de limba francesă în Col. S-tu Sava.

La Question des Principautés devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1858.

Les Provinces danubiennes et roumaines (*L'univers pittoresque*) par Ubicini—Paris, 1856.

Lettres d'un penseur sur les bords du Danube, par Madame la Princesse Aurélie Ghica—Paris, 1852.

Corespondinça secretă a Caimacamului Vogoride—Paris, 1857.

Despre drepturile şi Unirea Principatelor române—Paris, 1856.

De la situation régulière de la Moldo-Valachie vis-à-avis de la Porte, par Bataillard—Bruxelles, 1857.

La Russie sur le Danube, par Armand Lévy—Paris, 1853.

Les Principautés devant le Congrès par Bataillard--Paris, 1856.

L'union des Principautés, par Vaillant.

Les Principautés roumaines devant l'Europe, par Sanéjouand (Prinçul Bibescu)—Paris, 1857.

Mémoire sur la situation de la Valachie depuis la traité de Paris par Jean C. Bratiano.—Paris, 1857.

La Moldo-Valachie, par Louis de Nalèche (avocat) Paris, 1856.

O aruncătură de ochĭ asupra Uniriĭ Principatelor române, de unŭ Românu din Bucurescĭ.

Les Principautés roumaines et l'Empire Ottoman.—Paris 1858 (Librairie Frank, imprimérie Remgnet).

Dosvoltarea drepturilor Principatelor române în urma tratatuluĭ de la Paris ([1])—Bruxelles, 1857.

Despre celle din urmă pretenţiĭ alle Porţiĭ asupra Principatelor Moldo-române, de X...

Les peuples de l'Autriche et de la Turquie etc., par Hip. Desprez.—Paris, 1850.

La révolution dans l'Europe orientale, par Hip. Desprez—Paris, 1849. ([2])

Mémoire présenté à la Commission internationale pour les couvents dédiés, par C. Negri—Constantinople, 1865.

Proclamaţiunĭ către Românĭ din partea Comitatuluĭ cen-

---

(1) Se attribue bătrînuluĭ Maiorescu.

(2) Publicată maĭ ânteŭ în *Revue des deux Mondes*, 1848.

tralŭ democraticŭ europénŭ, publicate de Comitatul revoluţionar românŭ.— imprimeria E. De Soye. Rue de Seine, 36 Paris 1851, în care s'aŭ imprimat maĭ multe manifesturĭ către Românĭ din partea aceluĭ comitetŭ românŭ democraticŭ.

Mémoire de Grégoire Ghica (prince de Moldavie) adressé. aux Conférences de Vienne en 1856.

ḐIARE ROMANE

Vestitorul Românescŭ, de Carcalechi, pe 1848.
Curierulŭ Românescŭ pe 1848, de Eliade.
Bulletinulŭ Officialŭ, pe 1848.
Monitorulŭ Officialŭ de la 48.
Poporulŭ Suveranŭ dela 1848. de Bolintinénu şi alţii.
Pruncŭlŭ românŭ, (1848) de Rosetti şi Winterhalder.
România (1848), de Baronzi.
Fóea Satelor, de N. Bălcescu (1848).
Espatriatulŭ, de Cesar Bolliac, Braşov, 1849.
Gazetta Transilvanieĭ (1848), de Baritz.
Junimea Română—Paris, 1851, de Bolintinénu.
Buciumulŭ, de Bolliac—Paris, 1857.
Opiniunea—Paris, 1857.
Conservatorulŭ, de Rousso. (Eliade)—Constandinopole, 1856
Ḑiarele române de la 1849—1859, (veḑĭ **Columna** No. 9, 1873)

Fragmente despre lucrurile şi oamenii de la 1848, de N. Bălcescu, publicat în *Buciumu* de la 3 Oct. 1863.

Apellu la ómeniĭ ceĭ liberĭ, de C. Rossetti, publicatŭ în *Românulŭ* de la 5—10 Ianuarie 1874.

O călătorie în ghimie pe Dunăre, de I. Voinescu II, publicatŭ în *Românulŭ* din 1861, No. 330—334.

Confessiunea înaintea comissiuniĭ de anchettă de la 1848, de C. Halepliu (actorul) publicată în *Reforma* No. 26 veḑĭ 1859.

DIARE STREINE

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE ḌIARULUÏ	DATA	AUTORUL
La Moldo-Valachie et le mouvement roumain.........	Revue des deux Mondes	1848 1 Ian.	H. Desprez
La guerre des Magyares et des Croates..	idem	15. Aug.	idem
Les roumains et le protectorat russe, et la Turquie	idcm	15 Dec.	idem
L'occupassion russe dans les Principautés danubiennes	idem	1853 1 Noem	V. de Mars
L'église d'Orient et l'église russe	idem	1 Dec.	H. Desprez
La question d'Orient.......	idem	1854 1 Mars.	Eug. Forcade
La question d'Orient.........	idem	1 April.	idem
L'Autriche dans la question d'Orient.	idem	1 Juin	idem
Affaires d'Orient..............	idem	1855 1 Mars.	X. Raymond
Scènes et souvenirs de la vie politique et militaire en Orient	idem	1856 15 Avril.	Eug. Poujade
La Roumanie,...	idem	15 Janv.	Ed Quinet
Les chrétiens d'Orient.....	idem	1 Febr.	Villemain
Les Roumains, etc..........	idem	1 Mars.	Ed. Quinet
Les Principautés danubiennes avant et après la Guerre	idem	1 Sep.	Eug .Poujade
La politique et l'administration dans les provinces tributaires de la Turquie, Moldavie et Valachie.......	Annuaire des Deux-Mondes	1854 pag. 107	Anonyme
La crise diplomatique et la Guerre.—Occupation des Principautés, etc...............	idem	p. 678	idem
La diplomatie et la Guerre.—Evacuation des Principautés, etc.......	idem		idem
La Turquie en 1854.	idem	1855 pag. 623	idem

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE DIARULUI	DATA	AUTORUL
Les Monastères de l'Orient	Revue britannique	1849	
»	»	6 Juin	Anonyme
»	»	7 Juillet	F. C.
»	»	8 Aout	
»	»	9 Sept.	
»	»	10 Oct.	
»	»	11 Nov.	
»	»	12 Decem.	
Russes et Turcs............	idem	1853 9. Sept	idem
Voyages.— Question turco-russe —Les rivages de la Mer noire etc...	idem	1854 1 Janvier	
L'empire ottoman...........	idem	Febr. pag. 365	idem
L'église grecque en Russie et le protectorat du Czar en Orient........................	idem	Mars pag. 101	. . . .
Le Valaque....................	Revue de Paris	1853 1 Août n. 419-430	Amed.Achille
De Bolgrad à Constandinople..........	idem	1854 1 Mai n. 369-384	I. Duesberg
La première pierre de l'église d'Argisch	idem	1856 1 Sept.	A.Deschamps
Correspondance particulière de Bucharest.	idem	1 Avril.	Anonyme
»	»	15 Avril.	
»	»	1 Mai	
»	»	15 Juin.	
»	»	15 Juillet	
»	»	1 Sept.	
»	»	15 Sept.	
A Mr. Bataillard	idem	1856 p. 609-613 t. XXXIII	le. pr G. Ghica
La Moldo-Valachie, réponse au Prince Gr. Ghica . .	idem	1856 t. XXXIX p. 293-331	Bataillard

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE ḌIARULUĬ	DATA	AUTORUL
Les Principautés danubiennes	Revue de Paris	1850	Bataillard
Examen des quatre points de garanție de la paix en Orient. . . , ...	Revue contemporaine	1856 / 15 Febr.	Er. Crampon
Etudes politiques et économiques sur l'Orient	idem	1856 / 31 Mai t. XXV	Eug. Poujade
Les chrétiens d'Orient et les réformes du Sultan . .	Le Correspondant	1856 / 25 Août	J. de Berton
La Question d'Orient . . .	Journal des Economistes	1854 / Febr	G. de Molinari
Les finances de la Valachie.	idem	1855 / April. Mai	Thib. Lefévre
» Topographie de la Roumanie.	» Nouvelles annales des voyages	1856 / Avril. Mai	Malte-Brun
Les villes du Bas Danube.	Revue de l'Orient	1853 / t. XIV	Th. Lavallée
La Bessarabie	idem	1854 / t. XVI.	le Col Ambert
Le servage dans la Moldo-Valachie . . . . , . .	l'Illustration	1856 / v. XXVII	A. Grun
Nouvelle situation des Moldo-Valaques. . . . . , . .	idem	1856 / v. XXVII	Paulin
La Roumanie, ou Moldo-Valachie . . . . , . .	Revue indépendante	1848 / 25 Janvier	Saint Martin
Lettre à Lord Dudley, sur les vues de la Russie sur les provinces danubiennes..	Le Siècle	1853 / 6 Avril.	Dém. Bratiano
Une réctification d'une opinion émise par Mr J. G Kohl à la fin de son dernier No. du 14 Iuin	idem	1853 / 19 Juin	Jean Bratiano
Les Conférences de Vienne	idem	1855 / 8. 12 et 20 Juin	Léon Plée
Griefs des Moldo-Valaques	idem	1855 / 23 Mai	H. Lamarche

TITLU ARTICOLILOR	NUMELE ḌIARULUI	DATA	AUTORUL
De la future organisation des Principautés.	idem	1856 / 1 Sept.	H. Lamarche
Politique traditionnelle de l'Autriche à l'egard des provinces danubiennes	idem	1856 / 23 Oct.	Alf. Michiels
Adresse envoyee à chacun des représentants des grandes puissances, par le haut clergé et les plus notables habitans de la Moldavie .	Le Siècle	1856 / 14 Mars	
Adresse envoyée au Sultan par un grand nombre de Valaques notables de Iassy, le 9 Decembre, 1855. . . .	idem	1856 / 15 Ferb.	
Les intérêts des Russes en Moldo-Valachie	La Presse	1853 / Juin	J. G. Kohl
Les Provinces danubiennes	idem	1853 / 1 Juillet	Em. Hubaine
Protestation adressée par les membres de la Lieutenance domaniale de Valachie, le 28 Juin 1849, à Mr. le Ministre des affaires étrangères de France, contre la convention de Balta-Liman.	idem	1853 / 1 Juillet	Heliade Tell N. Golesco

NB. Articoli s'aŭ maĭ scris de emigraţĭ şi în alte ḑiare francese, precum *Le Courier*, *La Réforme*, *La Semaine*, *La Presse*, *L'assemblée naţionale*, *les Débats*, *L'estafette.* etc., între aniĭ 1848—1857.

NOTE

No. I.

Cântecŭ poporanŭ despre Eliadŭ

Frunḑă verde liliacŭ,
La pórtă la Iliadŭ
S'a ridicat baiaracŭ;
Boeriĭ s'aŭ speriatŭ,
Cucoanele-aŭ ofticatŭ
De frica luĭ Iliadŭ.

Iar boieriĭ s'aduna,
Stînjinĭ de galbenĭ făcea,
Şi la Sultanulŭ mergea;
Şi aşea se tânguia:
«Stăpâne, Măria ta,
De ce-aĭ liberatŭ ţérra?
De la munte pân' la baltă,
Aĭ liberatŭ ţérra tótă!»

Impĕratul c'auḑea,
Veste la Paşĭ că dedea,
Pe Turcĭ că mi 'ţĭ 'ĭ scornea,
Ca frunḑa şì ca iarba;
La Bucurestĭ că venea,
Şi pe câmpŭ se aşeḑa,
Corturile 'şĭ întindea,
Steagurĭ roşiĭ ridica;
Lumea proptea se punea,
Nicĭ prin têrgŭ nu maĭ lăsa,

De fóme ce le era
Dovlecĭ verḑĭ că mi 'ţĭ mânca.

Turciĭ unde-aşea vedea,
Mâna pe masdracĭ punea,
Şi p'în lume s'abătea;
Lumea că se spăimânta,
La o parte că se da;
Eĭ prin târgŭ că mi 'ţĭ intra,
La cazarmă drept trăgea.

Milintariĭ că 'ĭ vedea,
Tunurile slobozea,
Nicĭ unŭ Turcŭ nu rĕmănea;
Numaĭ unul maĭ scăpa
Şi la Paşa alerga;
Şi alţĭ Turcĭ maĭ mulţĭ venea,
Grelle focurĭ ridica;
Ş'unde drumul că le da,
Milintariĭ mulţĭ cădea;
Şi alţiĭ se speria,
Şĭ peste ulucĭ sărea;
Şi cari maĭ rĕmânea,
Steagurĭ albe ridica.

Dér Iliad ce făcea?
In vapor că se punea,
Drumul Bălţiĭ că lua,
La 'mpărăţie mergea;
Impĕratul că 'l vedea,
Luĭ Iliad îĭ grăia:

«Iliade, dumneata,
«De ce-aĭ liberatŭ ţérra?
«De la munte pân' la baltă
«Aĭ liberatŭ ţérra tótă!»

Semnŭ la gealatŭ că dedea,
P'aci capul să i 'lŭ ia;
Iliad ce mi 'ţĭ făcea?
Peptul că mi'ţĭ desfâcea,
Şi pe piele arăta
Şépte peceţĭ ce avea ([1]).
Impăratul că vedea,
Faça luĭ îngălbenea,
Limba 'n gură amuţia,
Şi aşea iĭ respundea:
«Iliade, dumneata,
«Mare 'ţĭ e vitejia,
«D'aĭ liberatŭ ţérra tótă,
«De la munte pân' la baltă.»

Iliad atuncĭ pleca,
Drumul bălţiĭ apuca,
Pe dincolo că mi'ţĭ da,
La Ungurŭ că mi 'ţĭ mergea;
Ungurul când îl vedea,
Luĭ Iliad se 'nchina.

Părintele Snagoveanulŭ
Care-a desrobitŭ ţiganulŭ,

(1) Semnŭ de putere mare, ce vine de la Dumneḑeŭ, după esplicarea lăutaruluĭ, ce 'mĭ a comunicat acest cântecŭ.

In vale 'n palatŭ şedea,
La bileturĭ că făcea,
Beste 'n ţérră că mi 'ţĭ da,
Ţiganiĭ toţĭ că afla,
Şi tare se bucura;
Românniĭ sĕ'nveselea
Că claca se micşora.
D'o maĭ veni Iliad
Claca s'o desfiinţa,
Nicĭ ipotaţĭ n'or maĭ fi,
Cutieriĭ vor lipsi,
Lumea că s'o 'nveseli.

Dér vrăjmaşiĭ ce făcea?
La Muscalĭ că mi 'ţĭ fugea,
Russia că 'mĭ o scornia,
Ca frunza şi ca iarba;
La Bucureştĭ că pornia;
Şi mult aci nu şedea,
Ci la Ungurĭ se ducea,
Şi prin sate s'abătea,
Ca lŏcustele cădea;
Şedea 'n sate şi ierna;
Cândŭ în primăvară da,
Iar la Ungurĭ mi 'ţĭ pornea;
Ungurul că mi 'ĭ vedea,
Grelle focurĭ ridica,
Si pe toţĭ îĭ pisăgea,
Totŭ stângenĭ mi ţi'ĭ făcea;
Iar Liders când mi'ţĭ afla,
După eĭ şi elŭ pleca,

Pe dincolo că mi'ţĭ da,
Si în Ungurĭ năvălea.

Dér Unguriĭ ce făcea?
Treĭ glónţe că repeḑea,
Pe Liders mi 'ţĭ 'lŭ rănea;
Dér ellŭ cu ḑille scăpa;
S'apoĭ tot la noĭ venea,
Doftoriĭ de'lŭ căuta. (1)

No. II.

EPITAFUL LUI ISCOVESCU

(FĂCUT DE BOLINTINÉNU)

Născut în Bucurescĭ la 1816, mortŭ în Constandinopole la 1854 Oct. 24, şi îmmormîntatŭ la cimintirulŭ ortodoxŭ din Constandinopole.

Abia se nasce-o flóre în arborulŭ de vĭaţă
Nefericiteĭ ţĕrrĭ,
Si mórtea cea fatală o scutură, o 'nghiaţă,
Sub alle salle crude ş'amare sărutărĭ:
Aşa peri, departe de patria'ĭ iubită,
Pictorulŭ esilatŭ,
Cu anniĭ sĕĭ ceĭ tinerĭ, cu fruntea înflorită
De vise graţióse, ce 'n lacrămĭ s'aŭ schimbatŭ.

(1) Acestŭ cântecŭ mi s'a comunicatŭ de Dinu lăutarulŭ, fostŭ ţiganŭ allŭ Cuculuĭ, la 1853, în satulŭ Miulescĭ, dist. Dâmboviţa; iar Dinu ḑicea că a învăţatŭ acestŭ cântecŭ de la unŭ lăutarŭ din Tîrgovişte.
Acéstă poesie s'a publicatŭ în Columna luĭ Traian, No. 5 pe 1873.

Eliade a compusŭ şi ellŭ pentru Iscovescu următórele versurĭ, destinate tot pentru piatra sepulcrulă; însă epitafulŭ Bolintinénuluĭ a fost preferatŭ, după cum assigură D. Christofi în epistola sa de la 22 Maĭ 1875 către editorulŭ aceste collecţiunĭ; aşa dér epitafulŭ Bolintinénuluĭ, nu al luĭ Eliad este săpat pe piatra luĭ Iscovescu.

Eată şi epitafulŭ luĭ Eliade:

Românĭ, ce e viaça? Travaliŭ şi putere..
Am vieţuit; căcĭ multe şi piedicĭ şi nevoĭ
Trecut-am cu sudore, cu aspră neavere,
S'ajungŭ la cultul arteĭ; cu ea suntŭ între voĭ;
Cu ea sunt în Museurĭ, cu ea la Dumneḑeŭ.

Tot în Cimitirul ortodocsŭ din Constandinopole repausă şi ţĕrrĕna preotuluĭ Luzik din Craiova, căruia D. Grigorie Serurie 'ĭ a făcut următorul epitafŭ, ce 'lŭ reproducem aci spre memorie:

De patria'ĭ departe, victim' a Libertăţiĭ,
Sub astă piatră rece, ca simţulŭ de tiranŭ,
Află eterna pace martirulŭ Verităţiĭ,
Monahul crestinŭ, preotŭ, şi demnul fiŭ Românŭ.

ATANASIE LUZIN

Născut în Craiova la anulŭ 1823, Oct. 21.
Mort în Constantinopole la anŭl 1853, Oct. 21.

No. III.

Epitaful luĭ Negulicĭ [1]

Îllŭ legănŏ 'n durere România,
Trăi, lucrŏ, muri spre-a eĭ salvare;
Asillŭ, mormântulŭ, îĭ offeri Turcia;
Si patria 'ĭ fu ultima 'ĭ sufflare.

Născut în Câmpu-Lungŭ la 1813.
Mort în Constantinopole la Iunie 1851.

NB.—Căteşĭ treĭ aceştĭ martirĭ aĭ libertăţiĭ repausă sub acelaşŭ monumentŭ funebru, în cimitirulŭ ortodocsŭ din Stambul, făcut cu baniĭ rămaşĭ de la Iscovescŭ, şi esecutat de D. Al. Christofi şi D. Gg. Magheru, după cum assigură cellŭ d'ântâiŭ.

---

(1) Aflat între hîrtiele reposateĭ Anna Negulicĭ, fără a se însemna autorulŭ; după felul versuluĭ, bănuim că póte să fie de Eliade.